

Suradnja liječnika i dušebrižnika

Pastoralna medicina

SD 318

Rudolf Steiner

SADRŽAJ

I	Prvo predavanje, Dornach, 8. rujna 1924.	5
	<p>Jasno odvajanje svećenika od liječničke profesije. - Povijesno. Svećenički aspekti: pastoralna skrb za zdrave i bolesne. Higijenski značaj religioznih i kulturnih mjera, posta, asketizma i dr.; pitanje ljekovitog učinka sakramentalizma. Ponašanje svećenika i liječnika prema duševnim bolesnicima. - Trostruki tip terapijskih učinaka. Terapija od života u svijest, sakramentalizam djeluje iz svijesti u život; o mogućoj suradnji svećenika i liječnika, svatko iz svog područja.</p>	
II	Drugo predavanje, Dornach, 9. rujna 1924.	12
	<p>Patološke promjene fizičkog tijela. Razumijevanje ljudskog tijela kroz plastično-likovno promatranje, glazbeno promatranje i razumijevanje Logosa (etersko tijelo, astralno tijelo i 'Ja'). Različite vrste međudjelovanja ljudi i događaja uzrokovanih njima. Nekoliko stupnjeva duhovnog iskustva, a time i razumijevanje za iznimne ličnosti poput svete Tereze. O korelativnom prijelazu tih životnih uvjeta u organske procese bolesti.</p>	
III	Treće predavanje, Dornach, 10. rujna 1924.	21
	<p>Opis rasta iskustava u četiri stupnja i njihovih duhovno-znanstvenih uzroka. Učinak takvih procesa na život bolesnika: sv. Tereza. Proučavajući takve procese, liječnik se može uhvatiti ukoštac s terapijom. - Ispreplitanje s karmom. Kako prosuditi slobodnu volju i odgovornost.</p>	
IV	Četvrto predavanje, Dornach, 11. rujna 1924.	30
	<p>Za procjenu odgovornosti i slobodne volje potrebno je precizno poznavanje ljudskog postnatalnog razvoja. Opis istog s obzirom na nasljeđivanje i članove ljudskog bića. Dijete percipira duhovno u svom prirodnom i ljudskom okruženju: duhovnom bićima. - Oslobođanje formativnih sila: sposobnost pamćenja. Razvoj inteligencije. Sunčeve sile u prvih sedam godina = eterske sile koje formiraju tijelo, mjesečeve sile u drugih sedam godina: astralne sile koje formiraju reproduktivno tijelo. Sunčeve sile u duševno-duhovnom. Planetarne sile su fizički aktivne u trećem sedmogodišnjem razdoblju. Promjena početkom 20-tih. Učinak sila zvijezda stajačica u četvrtom sedmogodišnjem razdoblju. Ljudsko biće, oslobođeno kozmičkih sila, koje je također prepušteno samome sebi da održava svoje tijelo. Važnost ove točke: sloboda i odgovornost.</p>	

V	Peto predavanje, Dornach, 12. rujna 1924. Neobičnosti svijesti, pamćenja, govora i volje i njihovi uzroci u međudjelovanju ljudskih bića. Patolog. Tri faze. Patol.: ne uklapati se s voljom u svijetu, besmislice, pamćenje bez logike; glupost, paranoja. - Drugi stupanj kongenitalne demencije. Prerano preuzimanje 'Ja' organizacije - preuranjenost, stečena glupost, opasnost od pedagoških pogrešaka: pojava ovisnosti slijediti samo sebe.	40
VI	Šesto predavanje, Dornach, 13. rujna 1924. Gledanje bolesti iz karme. Prije: bolest dolazi od grijeha; sada: grijeh je rezultat patološke organizacije. Rasprava na konkretnom primjeru o utjecaju ponašanja na život i organizaciju kasnijeg života. Bivša inkarnacija - dizajn glave. Život između smrti i ponovnog rođenja - dišni sustav. Gledajući opća stanja uzrokovana karmom; 'kako' u liječenju psihopatoloških stanja: razvoj duhovnog života na temelju činjenica. - Liječenje kao služba božja.	49
VII	Sedmo predavanje, Dornach, 14. rujna 1924. Razlika između izvanljudskih i unutarljudskih procesa. Izgradnja udisaja kao ljudsko biće - aktivnost astralnog tijela. Tijekom spavanja aktivnost kozmičke astralnosti. Nervno-osjetilni proces koji se odvija kao profinjeno disanje u elementu topline, u kojem izdisaj prelazi u običan izdisaj. Svjetlost, kemija i vitalnost udišu se s elementom topline. - Aktivirani izdisaj modificiran na drugi pol, koji prenosi snage na metabolizam. Karma od prije - karma za kasnije.	58
VIII	Osmo predavanje, Dornach, 15. rujna 1924. Sile kozmosa: utjecaj Sunca i Mjeseca na biljke i planetarni utjecaji. Prepoznavanje sunčevog života u odnosu na ljudsko biće; dolazna i odlazna karma - učinci Sunca i Mjeseca u njihovoj povezanosti. - Iscjeliteljske sposobnosti iz ovog znanja.	67
IX	Deveto predavanje, Dornach, 16. rujna 1924. Razvoj patogenih uzroka tijekom spavanja - traženje lijekova. Kao primjer patoloških stanja, somnambulizam. Hramsko spavanje i prepoznavanje procesa ozdravljenja. Umjesto toga, duhovno promatranje i rukovanje životom za liječnika. - Odgovarajući uvjeti za svećenika. - Značaj ovih spoznaja za ocjenu materijalizma i spiritizma; kulturalna patologija i terapija. Bolest i uzrok bolesti i ponovljeni zemaljski životi.	75

X	Deseto predavanje, Dornach, 17. rujna 1924.	84
	Prevladavanje pasivnosti mišljenja prepoznavanjem mjesta čovjeka u kozmosu. Ljudsko 'Ja' između jednog dana disanja i platonove kozmičke godine. Kozmička godina u odnosu na dnevne ritmove disanja, ljudskog života, ritma budnost-spavanje. Zimske i ljetne moći u makrokozmosu kao tvorci osjetilnih živaca i organizmi za izmjenu tvari. Poimanje svijeta prema mjeri, broju i težini, iracionalno i put do njegove spoznaje, od Nomije do Sofije.	
XI	Jedanaesto predavanje, Dornach, 18. rujna 1924.	95
	Stara misterijska medicina i njena obnova u sadašnjosti. Sažetak: Podpriroda = Otac, Nadpriroda = Duh, Sredina = Krist. Patologija evoluirajućeg čovječanstva. Smrt na Golgoti: proces ozdravljenja. Put liječnika. Put svećenika.	
	Govor, Dornach, 18. rujna 1924.	104
	Medicinarima (bez prisustva svećenika)	

PRVO PREDAVANJE

Dornach, 8. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Na ovom smo tečaju po prvi puta ujediniili članove dviju duhovnih sfera djelovanja, a to sjedinjenje znači nešto vrlo posebno. Stoga je već danas neophodno da dođemo do razumijevanja o značenju ove unije na temelju onoga što će tvoriti sadržaj ovog tečaja. Prije svega samo bih vam želio skrenuti pozornost na činjenicu da će možda ovaj tečaj kao nijedan drugi, biti primjer kako se stare tradicije i stari običaji moraju obnoviti kroz posebno oblikovanje duhovnog života u naše vrijeme, jer ono što se njegovalo pod nazivom 'pastoralna medicina' u osnovi je izgubilo svoj sadržaj. To ćemo vidjeti tijekom razmatranja. S druge strane, iz dubine našeg vremena izronit će posebno važna zadaća, koja pak sažeta u jednom razmatranju može nositi naziv pastoralna medicina. Jako smo se pobrinuli da ovaj tečaj u biti okupi prave teologe i ličnosti koje već jesu ili će tek postati pravi liječnici, liječnici u smislu da s njima možemo biti odgovorni za taj naziv u skladu sa zadaćom Medicinske sekcije Goetheanuma. O tome kako postići taj smisao bit će riječi na ovom tečaju. Doduše, dopustili smo pojedinačne iznimke, ali samo nekoliko, i one su opravdane prema uvjerenju medicinskog odjela Goetheanuma. Nadasve će vam biti važno, moji dragi prijatelji, potpuno jasno razumjeti, kako s teološkog tako i medicinskog gledišta, o tome što omogućuje suradnju teologa i liječnika u smislu nove pastoralne medicine. Takva se suradnja često spominjala, a i isticalo se da na suradnju posebno mora računati antropozofski pokret. No, na vidjelo su izašle stvari koje će se morati ispraviti na ovom tečaju. Suradnja o kojoj se govori ne smije se, dragi prijatelji, shvatiti kao da to znači petljanje s jedne strane na drugu. Ne može se raditi o tome da teolozi postaju iscjelitelji, niti da iscjelitelji na bilo koji način postaju teolozi. Bilo jedni bilo drugi, naravno, ukoliko su iscjelitelji ili teolozi. Riječ je o zajedničkom radu, ruku pod ruku. S druge strane, ovaj tečaj morat će pridavati veliku pažnju da ne nastane kaos od strane teologa koji pokušava, ne znam što, petljati se u kojekakvu medicinu, ali to mu ne ide. I obrnuto, liječnik, kako ga mi shvaćamo, treba postati svjestan položaja koji mora zauzeti u odnosu na teologe. Mnogo će toga ovisiti o tome hoće li to biti potpuno shvaćeno s obje strane, teološke i medicinske. Pa se doznalo da je rečeno i, naprimjer: da, teolog mora steći medicinsko znanje. - Znanje iz bilo koje oblasti uvijek se može steći, dapače, uvijek je dobro stjecati znanje. Ali ono što je u igri jest, da se doista jasno razumije: liječniku, iscjelitelju, u skladu s mišljenjem, osjećajem i voljom ljudskog bića, pripada posebna medicinska naobrazba, i nitko ne bi trebao vjerovati da može u svijetu intervenirati s medicinskim znanjem tko nema ovu specifičnu medicinsku pozadinu, čak i ako je teolog. Nasuprot tome, liječnik mora

razviti vrlo poseban koncept svoje profesije i kroz pastoralnu medicinu morati će naučiti razumjeti da se govori nešto bitno, kada se kaže da žrtveni plamen pripada svećeniku, a Merkurov štap liječniku. I samo kroz interakciju žrtvenog plamena i Merkurovog štapa, moguć je plodan rad. Ne treba liječiti žrtvenim plamenom i slaviti kult Merkurovim štapom. Ali treba vidjeti da je i jedno i drugo božja služba. I što više shvaćamo da je i jedno i drugo bogoslužje, to će suradnja biti bolja ako liječnik ostaje liječnik a svećenik ostaje svećenik, intervenirajući u svijetu na odgovarajući iscjeliteljski način. Naš antropozofski pokret ne smije postati tlo na koje se sve kaotično baca, jer bi trpjela ozbiljnost, ozbiljnost koju bismo morali tako snažno njegovati unutar antropozofskog pokreta. Može se općenito znati, da se poslužim drastičnim primjerom, što se otprilike događa kad se radi operacija stopala; ali ne treba misliti da ste odmah u stanju izvršiti operaciju stopala. Ali tako bi trebalo biti sa svime medicinskim. Iznad svega, antropozofija ni na koji način ne smije postati propaganda nadriliječništva. Niti bi trebalo biti, primjerice tako da teolozi postanu nadriliječnici. Ovo mora biti vrlo jasno; i tako će se s velikom ozbiljnošću postupati s onim što će proizaći iz medicinske sekcije Goetheanuma, s onim što ljude može predstaviti kao iscjelitelje u antropozofskom smislu, ali to također mora postati prava institucija, a bit će potrebno da se u odnosu na ovu sekciju jasno odredi položaj liječnika koji žele raditi u duhu medicinske sekcije Goetheanuma. Nema drugog načina nego da ova ustanova postane stvarnost, tako da u budućnosti u određenom smislu, netko može biti liječnik, tko je liječnik u smislu medicinske sekcije u Goetheanumu. Pa, dragi prijatelji, ovo će također opravdati naše izbjegavanje primanja iscjelitelja koji nisu liječnici na ovaj tečaj. Tako da oni koji danas ovdje sjede kao liječnici, također mogu koristiti svoju profesiju u interesu svijeta - u biti, uz manje iznimke.

Dakle, možda smo se u jednoj stvari složili, dragi prijatelji. Ali stvar će, iako sam o tome raspravljao općenito, više administrativno, postati stvar same pastoralne medicine. Kad je prije nekog vremena teološka strana predložila da se ponudi nešto medicinsko za teologe, nisam drugačije mogao odgovoriti na taj prijedlog, nego reći: pa, održati ću tečaj pastoralne medicine, kojem mogu prisustvovati i teolozi. I tako ovaj tečaj pastoralne medicine organizira Medicinska sekcija Goetheanuma, a u njemu sudjeluju teolozi. Mora nam biti jasna cijela struktura toga.

Pa, dragi prijatelji, pastoralna medicina nije bila predmet unutar medicinskog fakulteta, nego zapravo unutar teološkog fakulteta; a ta pastoralna medicina, koja se njegovala na teološkim fakultetima, zapravo nije sadržavala ništa specifično medicinsko. Ili, mogu pitati: je li netko od akademski obrazovanih liječnika koji su ovdje, mogao učiti pastoralnu medicinu u sklopu specijalističkog studija na medicinskom fakultetu? Molim ako netko jest, neka digne ruku. Ne pojavljuje se u katalogu nastave

na medicinskom fakultetu, ali ima ulogu na katoličkim teološkim fakultetima. Unutar protestantskih fakulteta to jedva da više igra ulogu, ali unutar katoličkog teološkog fakulteta medicina igra ulogu, i to s dobrim razlogom. Ali ne sadrži ništa medicinsko. U osnovi sadrži sljedeće: prvo, ono što je župniku potrebno unutar dušebrižništva da bi mogao pastoralno raditi, ne samo s onima koji su mu kao zdravi povjereni u dušebrižništvo, nego i s onima koji su mu povjereni kao bolesnici. Ali mora raditi kao dušebrižnik; i tu je već drugačija nijansa, da li mora biti dušebrižnik bolesne osobe, osobito teško bolesne, ili zdrave osobe. Pitanje je kako organizirati dušebrižništvo za bolesne, eventualno teško, kako se ponašati. S druge strane, nisam naišao baš ni na jednu knjigu o pastoralnoj medicini, koja ne kaže izričito i opetovano, da je jedna od prvih dužnosti župnika davanje savjeta i podrške, pronalaženje pravog liječnika, ali da se mora suzdržati od bilo kakve medicinske intervencije. To samo izvještavam.

Drugo bitno poglavlje pastoralne medicine jest da se odgovori na pitanja koja su povezana s higijenom religiozno-kulturnih obreda. Naprimjer, raspravljati s laikom o tome što je zdravo ili štetno po zdravlje kod propisanog posta, ili što treba reći medicinska znanost o, recimo, o obrezivanju ili nečem sličnom. Što se može reći o askezi u higijensko medicinskom smislu, objašnjeno je za samog svećenika - radi se uglavnom o katoličkim fakultetima. O tome se govori iscrpno.

Daljnje poglavlje su određene mjere koje treba poduzeti unutar, recimo, župe u kojoj postoje svećenici i liječnici, u vezi s liječenjem i sakramentima. Kad vjerska zajednica polazi od stvarnosti učinaka sakramenata - o tome ćemo morati više govoriti kasnije - to zapravo znači da se nešto događa s intervencijama koje se odvijaju kroz lijekove, a u takvim obredima, kao što je sveto pomazanje, imamo nešto čime se župnik bavi uz liječnika uz krevet. Na ovom području moramo odgovoriti na pitanje, na koje je odgovarala dosadašnja pastoralna medicina, kakvo je značenje primanja sakramenata pričesti nakon ozdravljenja od bolesti i slično. Ako dolazi u obzir nešto duhovno, onda svakako dolazi u obzir interakcija sakramenta s procesom ozdravljenja kod ljudi.

Daljnje poglavlje je ono - a to je vrlo detaljno poglavlje unutar pastoralne medicine - koje se bavi time kako se župnik mora ponašati prema liječniku u slučaju psihopata, s mentalno inferiornim ili mentalno abnormalnim osobnostima. Dušebrižništvo je modificirano za takve psihopatske ljude. To je u biti zadaća koju si je pastoralna medicina tada postavila, a koja je kroz stoljeća dosta detaljno obrađivana uz stalno pozivanje na crkvene oce.

To je područje koje nama, koji stojimo pred obnovom duhovnog života, ne može izgledati u istom svijetlu. Zauzvrat važne, vrlo važne zadaće za novu pastoralnu medicinu proizlaze iz osnovnih antropozofskih pogleda. A u

kojoj se mjeri takvi zadaci pojavljuju, možemo vidjeti, dragi prijatelji, ako stvar pogledamo s dvije strane. Pogledajmo prvo s medicinske strane.

S čime imamo posla u terapiji? Kada dopustimo da lijek ili proces ozdravljenja ima učinak na bolesnu osobu, uvijek moramo ići dalje od onoga što treba proizvesti supstanca ili proces, fizički ili duhovno ili duševno, što je normalna ljudska interakcija s okolinom. Bez obzira na to koju terapiju koristimo, uvijek idemo dalje od onoga što ljudi obično rade, bilo unosom hrane, bilo kod izlaganja svjetlu ili zraku ili izloženosti duševnim utjecajima, svugdje u terapiji idemo dalje. Čak i kada određujemo prehranu, idemo mali korak dalje od onoga što čovjek dopušta u svojoj svakodnevnoj interakciji s okolinom. Dopuštamo lijekovima da djeluju na ljude. Kad je lijek fizička tvar, kao rezultat izlaganja lijeku odvija se drugačiji proces nego da samo uzimamo hranu. Isto je i s ostalim terapijskim utjecajima. Međutim, terapijskim mjerama, uvijek interveniramo na ljude na drugačiji način od načina na koji je normalno u interakciji s životom. Jer kako ljudi interveniraju u život, kako sami interveniraju? Dragi prijatelji, moramo razlikovati tri stvari s obzirom na to koji procesi ulaze ili mogu ući u ljudski život: prvo, ono što djeluje u ljudskim bićima na isti način kao što fizičko-kemijsko djeluje u vanjskoj prirodi; drugo, ono što u ljudskom biću ne djeluje na fizičko-kemijski način nego životne snage. Treće, moramo pogledati što izravno intervenira u području svijesti.

1. Fizikano-kemijsko
2. Život
3. Svijest

Ovdje moramo uvesti važan koncept. U običnom životu imamo tri stanja svijesti, budnost, san i spavanje. U trenutku kad stvarno smislimo terapijsku mjeru, interveniramo u svijest. Interveniramo više ili manje, ovisno o terapijskoj mjeri. Ali u takozvanom normalnom životu, ova se intervencija nikada ne događa na tako neposredan način. Ako čovjek samo jede, ako se posveti uobičajenom unosu hrane, njegova budnost, sanjanje, spavanje, se normalno odvija, najviše možemo utjecati s dijetom na organizam na neki način - ali ovdje se granica može pomaknuti - kako bi se postigao zdraviji san nego što je dostupan. Ali tu počinje terapija.

Nešto je sasvim drugo kada osoba ima temperaturu, primjerice, zbog nekih okolnosti, a vi intervenirate terapeutski. Kad biste kod zdrave osobe intervenirali istim lijekom kojim liječite temperaturu, promijenili biste njezino stanje svijesti. Dakle, kao liječnik morate raditi s onim što u osnovi ima veze sa stanjima svijesti. Dok se u normalnoj ljudskoj interakciji s okolinom radi o životnim silama, u medicini se radi o interveniraju u stanja

svijesti. To možete pronaći posvuda u bilo kojoj terapijskoj mjeri, a specifičnost je terapijske mjere da ulazi u ono što na neki način ima veze s promjenjivošću stanja svijesti. Zapravo jedina učinkovita terapija je ona koja tako duboko zahvaća našu konstituciju da prodire do izvora iz kojeg dolaze naša različita stanja svijesti. Kao liječnik, terapeut, ulazite izravno u poredak duhovnog svijeta. Jer promjena u stanju svijesti znači da ulazite u poredak duhovnog svijeta. A kada imate stvarno učinkovito iscjeljenje, upravo takvim pristupom stanjima svijesti uvlačite dušu u terapijski proces, iako u podsvijesti. Ne ostajete u fizičkom. Uobičajeni unos hrane, obično disanje i drugi procesi ostaju u fizičkom, a na više članove djeluju neizravno kroz fizičko. Oni također djeluju, djeluju kroz fizičko; s druge strane, kad radite medicinski, terapijski, izravno uvlačite dušu. Tako možemo reći: liječnik, ako ispravno shvaća svoju struku, izravno pristupa duhovnom. Samo je privid da nam se terapijske mjere čine samo fizičkim, biološkim procesima. Ako su to doista terapijske mjere - inače nisu - uvijek uključuju dušu, čak i ako to u početku nije u običnoj svijesti. Ali, dragi prijatelji, treba samo praviti ono što se stvarno događa u čovjeku kada je, recimo, temperatura snižena, izravno terapijskim postupkom. Postoji učinak sve do najdubljeg dijela bića, kao što, proces bolesti ima učinak na najdublji dio bića, vodeći procese u ljudskom biću dalje od pukog fizičkog i biološkog. To je s jedne strane. Vidimo kako, u suštini biti liječnik, znači voditi iscjeljenje od fizičkog do duhovnog, kroz vlastito biće.

Shvatimo svećeništvo jednako ozbiljno. Ako svećenički poziv nije samo učiteljski poziv, nego živi u svećeničkom radu, onda je povezan s kultom, a kult uključuje i sakramentalizam. Ali sakramentalizam nije simbolizam. Sakramentalizam - što je to? Sastoji se od toga da se događaju vanjski događaji. Ti vanjski procesi koji se događaju nose u sebi nešto što se ne iscrpljuje u onome što se događa kemijski ili biološki, nego uključuje usmjerenja, smjerove koji su ugrađeni u fizičko, biološko, ali u duhovnom imaju svoje podrijetlo. Čovjek provodi osjetilne radnje u koje se ulijeva duhovno u proces izvođenja. Kod kulta koji je vidljiv osjetilima događa se duhovna suština. A ono što se zbiva pred vjernicima, zbiva se prije svega pred sviješću, i ništa drugo se ne smije zbivati osim onoga što se zbiva pred sviješću. Inače to nije kult, nije sakrament, nego sugestija. Sakramentalizam, kult u pravom smislu, nikada ne smije imati ništa sugestivno u sebi, ali je tim više duhovan. Odvija se pred sviješću, ali djeluje u sferi životnih snaga.

Čovjek ne jede samo supstancu koja mu je dana na pričesti; tada se ne bi radilo o sakramentu. Niti je to simbol, to je nešto što intervenira u njegov život, jer se sakrament izvodi i slavi iz orijentacije duhovnog svijeta, tako da se može reći: terapija vodi život u svijest. Bogoslužje sa sakramentalizmom vodi svijest u život.

Terapija: Život -> Svijest

Kult (Sakrament): Svijest -> Život

Dakle, imate dvije polarne aktivnosti: terapijski rad i celebriranje, oboje djeluje polarizirano. U terapijskom radu, iz života djeluje se na svijest, i svijest postaje pomoćnik, iako u terapijskom procesu za običnu svijest nesvjesni pomagač. Kod celebracije se život čini suučesnikom onoga što se odvija pred sviješću. I jedno i drugo, dragi prijatelji, ne samo ovako shematski kako je sada predstavljeno, nego duboko duhovno shvaćeno, ako se to učini pozivom, zahtijeva čitavo ljudsko biće. I samo zato što smo unutar naše civilizacije otišli onkraj duhovnog u terapiji i onkraj konkretnog u teologiji, zato što smo unutar naše civilizacije zastranili u materijalizam u terapiji i u apstrakciju u teologiji, danas je pravi odnos potpuno prikriven. Ali ovaj istinski odnos mora se ponovno uspostaviti, mora ponovno stupiti na snagu. Ponovno mora biti jasno kako je liječniku za dijagnozu potrebno uvježbano promatranje, koje mu omogućuje sagledavanje biološkog ili čak fizičkog procesa u ljudskom organizmu u svjetlu duhovnih procesa - jer svi procesi u ljudskom organizmu su duhovni - tako da liječnik treba izvježbano oko već kod dijagnoze, a još više kod terapije, da vidi svjetlo duha u tjelesnom.

Svećenik treba izvježbano oko da osvjetli fizičku sliku za duhovni proces. Opet polaritet. Ali polariteti uvijek moraju raditi zajedno u svijetu; također i ta dva polariteta. A kako oni moraju raditi zajedno bit će upravo zadatak koji treba istražiti unutar antropozofije, ali koji se zapravo i provodi unutar antropozofije; tako da je zamislivo, dragi prijatelji, da se iz ovog druženja unutar tečaja pastoralne medicine zapravo može stvoriti antropozofski liječnik za budućnost - liječnik koji će imati pravi odnos prema svećenicima zbog vlastitog odnosa prema duhovnom svijetu. Sami svećenici će izaći iz Pokreta za vjersku obnovu. Iz ovog će se tečaja razviti nešto sasvim posebno za liječnika i svećenika, a iz toga će proizaći prava suradnja.

Jer, što u ovom slučaju može značiti suradnja, dragi prijatelji? Zajednički rad ne znači da svećenik liječi diletantski, a da je liječnik diletant svećenik. Ne može to značiti. Jer ako bi se zajednički rad sastojao u tome da svećenik nešto malo zna o medicini, a liječnik da sudjeluje u obredu svećenika, onda bih volio znati zašto bi trebali raditi zajedno. Jer zašto bi školovanog liječnika zanimalo svećeničko-liječnički diletantizam? Nema razloga za to. A zašto bi svećenika zanimalo bilo što svećeničko u liječničkom zvanju osim kad liječniku treba župnik? S druge strane, liječnik je kompetentan liječnik, ako je na polju medicine, i ako je svećenik pravi svećenik, onda mogu surađivati. Raditi zajedno znači davati jedno drugom ono u čemu ste dobri, ne miješati se u sferu drugoga.

Upravo zbog toga što se takva suradnja odvija, za kulturu će proizaći jedna od najvažnijih stvari, a to je da tek kroz taj ostvareni međuodnos dolazi do pravog razumijevanja liječnika za svećenika, svećenika za liječnika, tako da svećenik o znanju liječnika zna onoliko koliko mu je potrebno, liječnik o zvanju i poslanju svećenika također zna koliko mu je potrebno. Kasnije će se pokazati u kojoj mjeri i liječnik i svećenik mogu zajedno s pedagogom učiniti nešto korisno za čovječanstvo. Ali to će opet biti poseban zadatak. I na tom će području ljudi morati surađivati - i to na razne načine, jer je pedagogija nešto na što također treba gledati s novog gledišta. Svećenik ne može postati liječnik, a liječnik ne može postati svećenik, ukoliko su ili liječnik ili svećenik. U određenom smislu, međutim, i jedan i drugi mogu biti edukatori, ali sve vrste tog zajedničkog rada moraju se osmisliti konkretno. Stoga, među istine koje pastoralna medicina treba prenositi, zamolio bih, prije svega, da danas ubrojite i onu koja leži u upozorenju na kaotično miješanje, i u inzistiranju da se sve radi na činjeničnim i stručnim osnovama. Svećenik će biti pravi pomoćnik liječniku ako odbaci svaku pomisao na medicinski diletantizam. To će biti jedna od njegovih dužnosti. I liječnik će moći puno učiniti, osobito uz bolesničku postelju, kako bi do izražaja došlo djelovanje svećenika ondje gdje često mora konkretno intervenirati u život: uz bolesnički krevet.

Sutra ćemo nastaviti ova razmatranja.

DRUGO PREDAVANJE

Dornach, 9. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Kad se govori o zajedničkim poslovima svećenika i liječnika, najprije se treba osvrnuti na pojave u ljudskom životu koje zapravo lako skliznu u patološko i stoga zahtijevaju razumijevanje liječnika, ali koje se, s druge strane, na izvanredan način izražavaju u nutrini, rekao bih, čak i u samoj ezoteriji vjerskog života. Mora nam biti potpuno jasno da sve grane ljudskog znanja moraju ići dalje od nečeg grubog što je u njih ušlo u epohi materijalizma. Trebamo se samo sjetiti kako su te pojave tretirane s određenim stupnjem grubosti, koje su neko vrijeme grupirane zajedno pod naslovom 'genij i ludilo', grubo su tretirane od Lombrosa i njegove škole, ali i drugih. Ne ukazujem na samo istraživanje - uostalom, ona imaju svoju korisnost - koliko na način gledanja na stvari koje su izašle na vidjelo kao rezultat, na ono što je izašlo kao 'antropologija kriminala', proučavajući lubanje kriminalaca. Pogledi koji su izašli na vidjelo nisu bili samo grubi, nego su nosili pečat izuzetno snažnog filistarstva. Može se reći - a ovdje svakako možemo koristiti takve kategorije, jer je riječ o graničnom području u pastoralnoj medicini - može se reći da su filistri surađivali kao istraživači i mislioci, formirali tip normalnog čovjeka, koji je po mogućnosti filistar. A ono što je odudaralo bilo je patološko. Budući da je genij skrenuo na jednu, a ludilo na drugu stranu, oboje je na neki način bilo patološko. A budući da je pronicljivoj osobi samo po sebi razumljivo da se svaka patološka osobitost izražava i fizički, sasvim je jasno da se znakovi mogu pronaći u jednom ili drugom smjeru, u tjelesnim karakteristikama. Poanta je prozreti te znakove na pravi način. Svakako, pod određenim okolnostima, ušna resica je izvanredno svojstvena psihološkoj posebnosti, jer su takve psihološke posebnosti povezane s karmom, koja se, međutim, prenosi iz ranijih inkarnacija.

Sile koje izgrađuju fizički organizam, posebno u prvih sedam godina života, iste su one sile koje kasnije izlaze na vidjelo. U prvih sedam godina života rastemo sa snagama s kojima kasnije mislimo; pa je i važno da se pristupi nekim pojavama, ali ne na tradicionalan način koji je nedavno uveden, nego na stvarno primjeren način. Manje zato da bismo ih smatrali patološkima - ući ćemo u patološko, polazeći od tih pojava - nego da bismo iz tih pojava mogli vidjeti sam ljudski život.

Pogledajmo ozbiljno, dragi prijatelji, gledište o ljudskim bićima koje nam daje antropozofija. Ljudsko biće nam se predstavlja u svom fizičkom tijelu, koje iza sebe ima dugi razvoj, koje je kao fizičko tijelo prošlo kroz tri pripremne faze, kao što sam opisao u mojim 'Osnovama tajne znanosti',

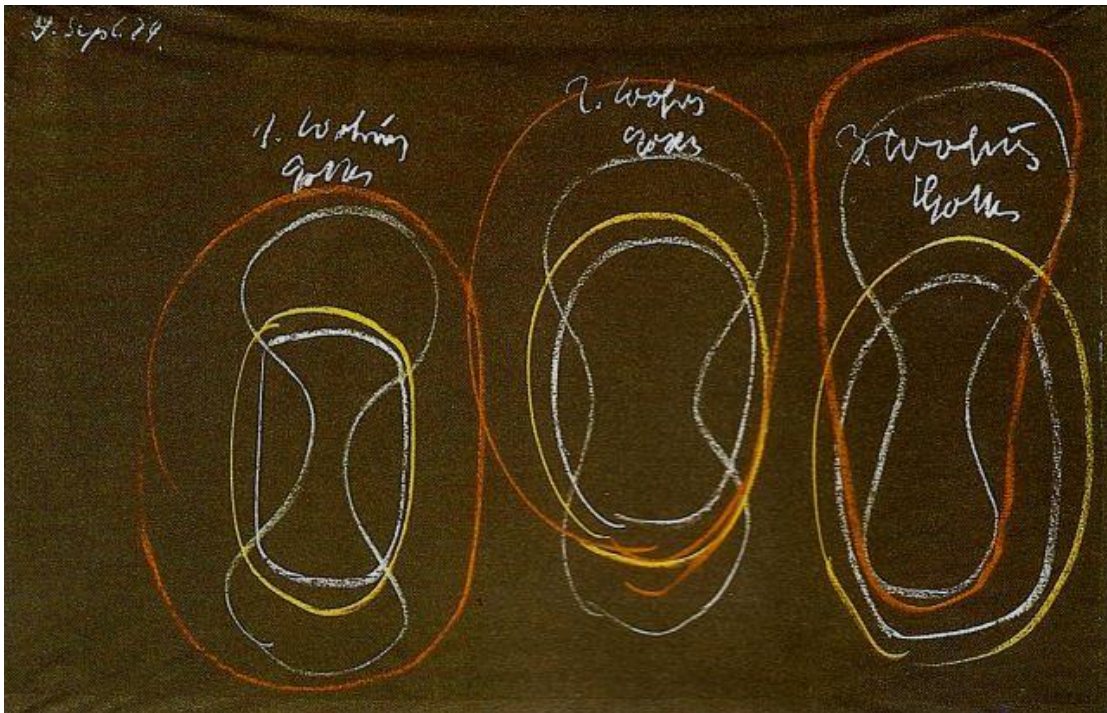
prije nego što je postalo zemaljsko tijelo, kojeg da bi razumjeli, treba više nego što je danas predstavljeno u anatomiji i fiziologiji. Jer je fizičko tijelo, kakvo je danas, prava kopija eterskog tijela, koje je u svojoj trećoj epohi, astralnog tijela, koje je u svojoj drugoj epohi, i također do određenog stupnja i 'Ja' organizacije, koju je čovjek tek preuzeo na Zemlji, koja je dakle u svojoj prvoj epohi. Sve je to u fizičkom tijelu čovjeka odraženo poput otiska pečata. To onda fizičko tijelo, kakvo ga danas vidimo, čini izuzetno složenim. Samo njegova mineralno-fizička priroda može se razaznati s metodama s kojima mu danas pristupamo. Tim kognitivnim snagama uopće se ne može razumjeti ono što etersko tijelo utiskuje u njega. Mora se gledati očima plastičnog umjetnika. Mora se vidjeti na način da se vide slikovne formacije, koje su zahvaćene kozmičkim silama, i koje se onda prepoznaju u oblicima cijelog ljudskog bića, u oblicima pojedinih organa.

Nadalje, ovaj fizički čovjek je odraz onoga što je u dahu i cirkulaciji krvi. Cijela dinamika koja djeluje u krvotoku i respiratornom optoku je glazbeno orijentirana, može se razumjeti samo ako se o njoj razmišlja u glazbenim formama. Može se razumjeti, naprimjer, ako se u skeletnom sustavu vidi ono u što su se ulile formativne sile, koje su tada delikatnije aktivne u disanju i cirkulaciji, ali kao glazbene formativne sile. Gotovo možemo uočiti kako oktava ide unatrag od lopatica i duž kostiju, i da se ruke u njihovoj koštanoj formaciji ne mogu razumjeti u smislu mehaničke dinamike, već kada se pristupi glazbenim razumijevanjem. Nalazimo interval *prime* koji se proteže od lopatice do kosti nadlaktice, nadlaktične kosti, *secondu* nalazimo u nadlaktici, *tercu* od lakta do zapešća. Tamo nalazimo dvije kosti jer postoje dvije *terce*, jedna velika i jedna mala, i tako dalje. Ukratko, kada tražimo ono što astralno tijelo kontrolira u disanju i cirkulaciji krvi, u otisku u fizičkom tijelu, moramo pokazati glazbeno razumijevanje.

Razumijevanje organizacije 'Ja' još je složenije. Potrebno je razumjeti ono što je naznačeno u prvom retku Evanđelja po Ivanu: 'U početku bijaše Riječ...'. Ono što se podrazumijeva kao razumijevanje Riječi u konkretnom, a ne apstraktnom smislu, što tumači Evanđelja obično daju, to, opet primijenjeno na stvarno ljudsko biće, daje razumijevanje kako 'Ja' organizacija intervenira u ljudsko fizičko tijelo.

Vidite, još uvijek bismo mnogo toga morali uključiti u naše studije, ako bi one doista dovele do razumijevanja čovjeka. Ali moje je uvjerenje da bi se ogromna količina materijala mogla eliminirati ne samo iz medicinskih kolegija, već i iz teoloških kolegija, kada bi se prikupio samo stvarno bitan materijal, broj godina koji studenti medicine moraju provesti na svom studiju, naprimjer, ne bi se produljio nego skratio. Ali naravno da se danas misli, kada se razmišlja materijalistički: ako se uključi nešto novo, morate ubaciti još pola godine, uz predmete koji već postoje.

Ako ozbiljno zauzmemo poziciju koju moramo zauzeti u antropozofiji, onda nam se čovjek predstavlja u svom fizičkom, eterskom i astralnom tijelu i u 'Ja' organizaciji. Tijekom budnosti ova su četiri člana ljudske organizacije usko povezani. Tijekom sna s jedne strane stoji, fizičko i etersko tijelo, a s druge strane 'Ja' organizacija i astralno tijelo. Ako ozbiljno uzmemo ovo gledište, tada ćemo reći da se na razne načine mogu pojaviti nepravilnosti u povezanosti 'Ja' organizacije, astralnog tijela, s eterskim i fizičkim tijelom, i tako dalje. Vidite, može se dogoditi, naprimjer, recimo da bi nacrtao - shematski naravno - fizičko tijelo ovdje, etersko tijelo, astralno tijelo, 'Ja' organizaciju [lijevo]: dakle, u budnom stanju, među ova četiri člana čovjekove organizacije vlada normalan odnos.

Ali također može biti slučaj da su u početku fizičko tijelo i etersko tijelo u nekoj vrsti normalne veze, da je astralno tijelo još uvijek relativno unutra, ali da 'Ja' organizacija na određeni način nije ispravno unutar astralnog tijela. [sredina] Tada imamo nepravilnost koja se u početku manifestira u budnom stanju. Ljudsko biće svojom 'Ja' organizacijom ne ulazi dobro u svoje astralno tijelo. Zbog toga je njegov život osjećaja u temelju poremećen. Čak može oblikovati vrlo žive misli, jer općenito, misli ovisе o normalnoj vezi između astralnog tijela i ostalih tijela. Ali hoće li osjetilne percepcije na odgovarajući način biti shvaćene s tim mislima, ovisi o tome da je 'Ja' organizacija normalno povezana s drugim članovima ljudskog bića. Ako to nije slučaj, ako 'Ja' organizacija nije pravilno povezana, da tako kažemo, s drugim članovima ljudskog bića, tada će osjeti izbljedjeti. U istom stupnju u kojem osjećaji blijede, u istom se stupnju misli pojačavaju. Čine se gotovo sablasnima, ne tako čistima kao što ih obično imamo. Duševni život takve

osobe teče tako da njegovi osjetilni opažaji imaju nešto nestalno i maglovito, ali misli imaju nešto živo, pojačano, obojeno, što gotovo daje dojam slabih osjetilnih opažaja.

Kad takva osoba spava, situacija tijekom sna je takva da 'Ja' organizacija nije pravilno prisutna u astralnom tijelu. Posljedica toga je da se sada pojavljuju izvanredno snažna iskustva vanjskog svijeta sa svom svojom zamršenošću. Takva osoba doživljava, u onom dijelu svijeta gdje se nalazi, sa svojim 'Ja' i astralnim tijelom, kada je izvan fizičkog i eterskog tijela, suptilnosti biljaka, suptilnosti voćnjaka oko svoje kuće. Ne ono što vidite danju, nego suptilnosti okusa jabuka i slično. To je baš tako, to doživljavaju. A u isto vrijeme izbljedjele misli, koje predstavljaju sile koje nastavljaju djelovati u astralnom tijelu, predstavljaju sile koje nastavljaju djelovati iz budnog života.

Vidite, teško je kad imate takvu osobu pred sobom, a možete je imati u svakoj varijanti u različitim životnim situacijama, možete je imati pred sobom kao liječnik, možete je imati pred sobom kao svećenik, pred sobom je može imati i cijela kongregacija. Susrećete je u nekom obliku, u selu ako želite. Liječnik danas kaže, kad ga susretne, pogotovo u ranoj fazi života: psihopatološka inferiornost. - Svećenik, pogotovo ako je dobro obrazovan, recimo dobro obrazovani benediktinac - svjetovni svećenici u Katoličkoj crkvi ponekad nisu tako dobro obrazovani - ali ako je dobro obrazovan benediktinac, isusovac, ili barnabit, onda on na neki ezoterični način zna da od stvari koje govore o takvim ljudima - za suvremenog liječnika to je psihopatološka inferiornost - da iz tih stvari koje se govore, ako se ispravno protumače - unatoč činjenici da se radi o osobi koja je čvrsto na granici između zdravlja i bolesti, njegov živčani sustav, naprimjer, definitivno se može shvatiti u patološkom smislu - kada pred sobom vidite takvu osobu s krajnje nestabilnom ravnotežom u duševnim silama koje izlaze na vidjelo, a koje djeluju sasvim drugačije nego u takozvanih normalnih ljudi, onda znajte da te stvari, ako ih ispravno protumačite, mogu biti prava otkrivenja iz duhovnog svijeta, u konačnici od luđaka - samo luđak nije pozvan to tumačiti, jedino onaj koji razumije cijelu stvar. Dakle možete je susresti kao liječnik, a vidjet ćemo kako ćemo je morati promatrati medicinski u antropozofskom smislu. Možete je imati pred sobom kao svećenik, pa i cijela kongregacija je može imati pred sobom.

Ali sada se može dogoditi da se i dalje razvija i onda iz toga proizlazi nešto vrlo posebno. Pretpostavimo da se ta osoba nastavlja razvijati. U određenim godinama on je onakav kako sam nacrtao. Pretpostavimo da se dalje razvija, 'Ja', koje nije u sasvim normalnom odnosu prema ostalim članovima, jače se privlači, tako da se kasnije događa sljedeće. [*gornja slika, desno*] Opet, fizičko i etersko tijelo su, da tako kažemo, u normalnom odnosu, ali 'Ja' organizacija privlači sebi astralno tijelo, a ono ne želi biti

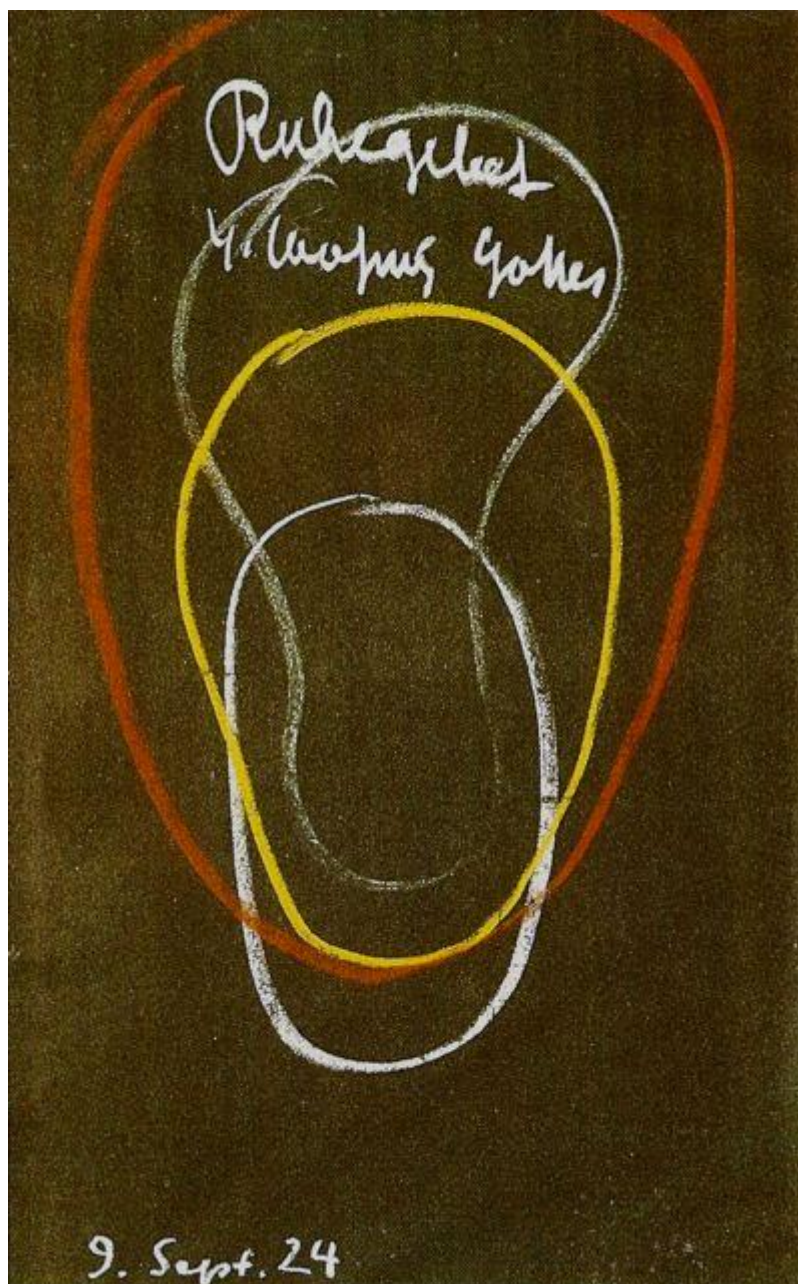
potpuno unutra. Sada su 'Ja' organizacija i astralno tijelo tješnje povezani i oboje zajedno ne ulaze ispravno u fizičko i etersko tijelo. Kod takve osobe može se dogoditi sljedeće. Vidimo da nije u stanju pravilno kontrolirati svoje fizičko i etersko tijelo iz astralnog tijela i 'Ja'. Ne može ispravno gurnuti astralno tijelo i 'Ja' organizaciju u vanjska osjetila. Tako da je svakog trenutka njena osjetila napuštaju, osjetilne percepcije općenito blijede i on ulazi u neku vrstu vrtoglavog sna. Ali upravo tada se mogu javiti moralni impulsi na razne načine s posebnom snagom. Mogu biti zbunjeni, ali također se mogu pojaviti na izvanredno argumentirano veličanstven način, ako je takva organizacija.

I opet, u ovom slučaju liječnik nalazi da su bitne organske promjene zapravo već prisutne u konzistenciji osjetilnih organa i živaca. Na njih obraća manje pažnje; ali posebno će otkriti da postoje ozbiljne abnormalnosti u finijim žlijezdama i u lučenju hormona, u onim žlijezdama koje zovemo nadbubrežne žlijezde, i u žlijezdama koje su skrivene ovdje u vratu kao male žlijezde u štitnoj žlijezdi. U tom slučaju dolazi do promjena na hipofizi velikog mozga i epifizi velikog mozga. To se već više uočava od promjena koje su prisutne u živčanom sustavu i u cijelom osjetilnom sustavu.

Svećenik pristupi takvom čovjeku; ta mu osoba govori što doživljava pod takvom konstitucijom. Pod takvom konstitucijom on doživljava posebno jak osjećaj grijeha, jači osjećaj grijeha nego što ga ljudi inače imaju. Svećenik može svašta naučiti, a katolički svećenici to i čine. Upravo od takvih ljudi uče o ogromnoj svijesti o grijehu koja je kod drugih ljudi slabije razvijena. Ljubav prema bližnjemu kod takve osobe može narasti do golemog intenziteta, tako da ta ljubav kod takve osobe izaziva razne poteškoće, koje potom ispovijeda svećeniku.

Ali to može ići i dalje. Sada se može dogoditi da fizičko tijelo ostane relativno izolirano, da etersko tijelo ne prodire potpuno u fizičko tijelo u svakom trenutku, da su astralno tijelo, etersko tijelo i 'Ja' organizacija blisko povezani jedno s drugim, i fizička organizacija je izvan [*slika dolje*]. Poslužimo li se današnjim materijalističkim izrazima - koje ćemo prerasti kako tijek proučavanja napreduje - takvu ćemo osobu u većini slučajeva doživjeti kao krajnje slaboumnu osobu koja ne može upravljati svojim fizičkim udovima ni u jednom smjeru, pa ni u smjeru vlastite volje. Na neki način takva osoba vuče za sobom svoju fizičku organizaciju. Ako je ljudsko biće organizirano na ovaj način od početka, tada ga se doista osjeća kao slaboumnog, jer na sadašnjem stupnju evolucije, ako je sve tako izolirano, 'Ja' organizacija, astralna organizacija i etersko tijelo, a fizičko tijelo se vuče usamljeno, tada ljudsko biće ne može opažati, ne može biti aktivno, ne može se prosvijetliti u 'Ja' organizaciji, astralnom tijelu i eterskom tijelu; tako da ono što doživljava ostaje nejasno i on hoda okolo u svom fizičkom

tijelu kao omamljen. Postoji visok stupanj slaboumnosti i u ovoj fazi treba razmišljati o tome kako se druga tijela mogu dovesti u fizičku organizaciju. Može se raditi o pedagoškim mjerama, ali i o vanjskim terapijskim mjerama.

Svećenik se međutim, može naći potpuno iznenađen onim što mu takva osoba priznaje. Svećenik se može osjećati vrlo pametnim, čak i temeljito obrazovan - takvih doista ima u katolicizmu; katolicizam ne treba podcjenjivati - oni obrate pažnju kad im dođe takozvani bolesnik i kaže: To što govoriš s propovjedaonice ne vrijedi mnogo. Nema veze, to ne dopire do božjeg prebivališta, to je samo vanjska vrijednost. Čovjek mora doista počivati u Bogu cijelim svojim bićem. - Tako ti ljudi govore. U cijelom

daljnjem životu ponašaju se tako da bi ih netko mogao uzeti za krajnje imbecile, a u razgovoru sa svećenikom ponekad dolaze do takvih stvari. Tvrde da unutarnji vjerski život poznaju intimnije od onih koji o tome govore profesionalno. Preziru svakoga tko o tome govori profesionalno i ono što doživljavaju nazivaju 'počivanjem u Bogu'. I vidite, za svećenika to mora biti pitanje pronalazjenja načina povezivanja s onim što takva osoba, može se reći pacijent, ali može se reći i drugačije, doživljava iznutra.

Čovjek mora dobro razumjeti kako se patološka stanja mogu naći u svim sferama života, što ljude čini nesposobnima da pronađu svoj put u fizičkom, osjetilnom svijetu, čineći ih nesposobnima da budu onakvi kakvi život od nas zahtijeva da budemo; i mi smo u određenom stupnju - mora tako biti - svi filistri u vanjskom životu. Ali takvi ljudi nisu u stanju ići našim filistarskim stazama, uvijek idu drugim stazama. Kao svećenik, čovjek mora biti sposoban povezati ono što ima dati, s onim što drugi doživljava; vrlo često su to 'oni tamo'. To je ono što zahtijeva razumijevanje suptilnog prijelaza iz bolesnog u duhovno.

Ali stvari mogu ići i mnogo dalje. Razmislimo sada o sljedećem: osoba cijeli ovaj razvoj prolazi u različitim godinama. U određenoj dobi ona je u ovom stanju [*ranija slika, sredina*] u kojem se 'Ja' organizacija odvojila od ostalih. U nekom drugom dobu ona napreduje u ovo stanje [*ranija slika, desno*], i opet u nekom drugom u ovo [*kasnija slika*]. Kroz takvo nešto on prolazi samo kada prvo stanje, koje je još uvijek normalno, možda već u djetinjstvu pokazuje tendenciju postizanja nestabilne umjesto stabilne ravnoteže udova. Sada, kada liječnik naiđe na takvu osobu kojoj je suđeno da prođe kroz sve ove četiri faze - prva je donekle abnormalna, ali ostale u smislu kako sam nacrtao - kada liječnik naiđe na takvu osobu, otkrit će: postoji izuzetno nestabilna ravnoteža, nešto se mora popraviti. Obično se ništa ne može popraviti. Ponekad je put unaprijed zacrtan na izuzetno snažan način; ništa se ne može popraviti. Možda će, kad se liječnik kasnije vrati istoj osobi, otkriti da se prvo nestabilno stanje promijenilo u drugo, kako sam ga opisao, s osjetilnim opažajima koji postaju magloviti, snažno obojeni mislima. Kasnije će otkriti izvanredno snažan osjećaj grijeha, naravno, liječnik ne voli obraćati pažnju na to, jer je stvar sada počela utjecati na dušu. Sada, u pravilu, život takve osobnosti prelazi na svećenika, osobito kada se dosegne četvrti stupanj.

Sada, ti su ljudi koji prolaze kroz te faze - što ima veze s njihovom karmom, s njihovim ponovljenim životima na Zemlji - intuitivno razvili prekrasnu terminologiju čisto iznutra. Oni mogu razgovarati - pogotovo kada prolaze kroz faze jednu za drugom, tako da je prva faza gotovo normalna - mogu na divan način pričati o onome što proživljavaju. Naprimjer, kao vrlo mlada osoba, kada faza nestabilnosti nastupi sa sedamnaest ili devetnaest godina, kažu: Čovjek mora upoznati sebe. - I

intenzivno zahtijevaju od sebe samospoznaju u svim smjerovima. Ovdje, gdje izroni 'Ja' organizacija, sami po svojoj volji ulaze u aktivni meditativni život. Oni to vrlo često nazivaju 'aktivna molitva', što je aktivna meditacija, i vrlo su zahvalni kada im neki obučeni svećenik daje upute o molitvi. Tada su potpuno uronjeni u molitvu, ali u isto vrijeme u toj molitvi doživljavaju ono što sada počinju opisivati divnom terminologijom. Osvrću se na svoj prvi stadij i ono što percipiraju nazivaju 'prvim prebivalištem Boga', jer ne ponirući potpuno sa svojim 'Ja' u ostale članove, gledaju sebe i iznutra, da tako kažem, a ne samo izvana. Sve se ovo povećava gledano iznutra, postaje poput širokog prostora: 'prvo prebivalište Boga'.

Ono što se tada pojavljuje, što sam opisao s određene točke gledišta, postaje bogatije, postaje iznutra strukturirano; čovjek vidi mnogo više svoje nutrine: 'drugo prebivalište Boga'. Kada dođe treća faza, unutarinja vizija je izvanredne ljepote, i takvi ljudi govore sebi: Vidim treće prebivalište Božje s neizmjernom slavom, s duhovnim bićima u njemu. - To je introspekcija, ali to je snažan, grandiozan pogled na svijet u kojem tka duh. Treće prebivalište Božje, ili kuća Božja. Postoje varijacije u korištenju jezika. Kad dođu do četvrtog stupnja, više ne žele primati nikakve savjete u vezi s aktivnom meditacijom, već osjećaju da im sve mora biti dano samom milošću. Moraju čekati. Govore o pasivnoj molitvi, o pasivnoj meditaciji, jer ne smiju moliti samoinicijativno, jer to će im doći ako im Bog to želi dati. Svećenik mora imati istančan osjećaj kada jedna faza prelazi u drugu. Zatim ti ljudi govore o 'tihoj molitvi', u kojoj čovjek više ne čini ništa, u kojoj prepušta Bogu da djeluje u njemu. Tako doživljavaju 'četvrto prebivalište Božje'.

Svećenik eventualno može naučiti iznimnu količinu ezoterijskog i teološkog znanja iz opisa koji su dani, iz onoga što, kada govorimo medicinski, govori 'pacijent'. A ako je dobar tumač, teološko mu postaje krajnje konkretno kada sluša što mu takvi 'pacijenti' govore - stavljam to pod navodnike - i mogu reći. Mnogo toga što se uči, osobito u katoličkoj teologiji, u pastoralnoj teologiji, proizlazi iz odnosa prosvijećenih, školovanih ispovjednika s pokornicima koji se razvijaju u tom smjeru.

Uobičajeni koncepti koje netko ima o zdravlju i bolesti više ne vrijede, nemaju smisla. Ako takvu osobnost stavite u ured, ili ako od nje napravite običnu suprugu, gdje mora kuhati ili bilo što drugo u buržoaskom životu, ona stvarno poludi, i ponaša se tako, izvana, da se to ne može protumačiti nikako osim ludilom. Ako svećenik u pravi čas opazi kamo taj put vodi, uputi je u časne; ako joj se dopusti da živi u odgovarajućem miljeu, četiri stupnja se razvijaju jedan za drugim, tako da obučeni ispovjednik zapravo preko takvog 'pacijenta' može gledati u duhovni svijet, na sličan način kao grčki svećenik preko pitijaca, koji su ga kroz dim, izmaglicu, izvještavali o svakakvim stvarima u duhovnom svijetu, Kakva korist od toga ako netko

danas napiše disertaciju o patologiji grčkih Pitija! To možete učiniti veoma dobro, biti će točno, ali nema vrijednosti u višem smislu. Uglavnom, veliki dio onoga što je iz grčke teologije u eminentnom smislu poteklo u grčki kulturni život u cjelini, nastalo je pod objavama Pitija. Pitije su u pravilu bilo ličnosti koje su dosegle ili ovu treću fazu ili čak četvrtu fazu. Ali možemo se sjetiti osobe koja prolazi kroz sve te faze pod razboritim vodstvom ispovjednika na takav način da se može nesmetano posvetiti svojim unutarnjim vizijama, iz koje se razvilo nešto divno, što je također u određenoj mjeri ostalo i patološko. Njezin život nije bio samo briga liječnika ili svećenika, nego briga cijele Crkve. Crkva ju je nakon smrti proglasila svetom; to je bila sveta Terezija, to je otprilike bio njen put.

Vidite, dragi prijatelji, čovjek se mora uvježbati u ovim stvarima ako želi raditi na razumijevanju onoga što u medicini i teologiji vodi do uvida u ljudsko biće. Tada morate izaći iz uobičajenih kategorija pojmova, koji onda gube smisao, jer inače više ne možete razlikovati sveca od budale, luđaka od genija, ništa više nego što se normalni, prosječni građanin razlikuje od ostalih.

Ovo je pogled na ljudsko biće, koji se mora slijediti s razumijevanjem, koji može dovesti do stvarnog ezoteričnog znanja, koje je iznimno prosvjetljujuće ne samo u vezi psiholoških abnormalnosti, kao i fizičkih abnormalnosti i fizičkih bolesti. Za pojavu ovih faza, dragi prijatelji, potrebni su određeni preduvjeti, preduvjeti koji leže u određenoj konzistenciji takvog 'Ja', koje ne ide do kraja, i takvog astralnog tijela. Međutim, ako konzistencija nije fina kao kod svete Terezije, nego gruba, rezultat će biti drugačiji. Kod svete Terezije, zbog delikatnosti njene 'Ja' organizacije i delikatnosti astralnog tijela, sveta Terezija je razvila određene fizičke organe, naime trbušne organe, osobina vrlo sličnih 'Ja' organizaciji i astralnom tijelu.

Ali može se dogoditi da su 'Ja' organizacija i astralno tijelo vrlo grubi, a još uvijek imaju tu osobitost. Tada još uvijek postoji mogućnost, jer su 'Ja' organizacija i astralno tijelo grubi, da takva osobnost može biti prilično normalna. Ali tada se mogu pojaviti fizički korelati i postoji samo fizička bolest. Može se reći: može se imati konstitucija svete Terezije sa svim poetskim aspektima njezinih objava s jedne strane, i fizička suprotna slika u bolesnim trbušnim organima, što se neće manifestirati iskustvom u 'Ja' organizaciji i astralnoj organizaciji.

O svim tim stvarima se mora govoriti. Sve te stvari treba prozreti, jer svakako stoje na putu i onima koji imaju liječničke, ali i svećeničke dužnosti, s kojima se moraju nositi. Teološko-religijski aspekti počinju biti djelotvorni tek kad se teolog može nositi s takvim pojavama. Liječnik tek tada postaje iscjelitelj ljudi kada se i sam može nositi s tim pojavama.

TREĆE PREDAVANJE

Dornach, 10. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Duboko se sagleda cijela priroda ljudskog bića ako se ide dalje s razmatranjima kakva smo radili jučer. Posebno bi iz takvih pojava trebali vidjeti značenje prijelaza iz zdravlja u bolest. Stoga bih vam želio objasniti pojavu koja stoji između određenih patoloških trendova koji se razvijaju u ljudskoj evoluciji, i neke vrste prirodne inicijacije koja čini drugu struju u evoluciji; ova pojava nalazi se na sredini između patoloških tendencija ljudske prirode i struje inicijacije; odnosi se koliko na jedno toliko i na drugo.

Tipične za takav razvojni put su ličnosti poput jučer spomenute svete Terezije. Kad se promatra put razvoja takvih osobnosti, mogu se uočiti i druge stvari osim onih koje sam jučer spomenuo. Kod njih postoji svojevrsni ulazak duhovnog svijeta na horizont percepcije. Naravno, opis bi bio težak, jer se riječi u običnom jeziku ne koriste za te stvari, da bi precizno okarakterizirali ta stanja. Ali ono što vam imam reći bit će razumljivo. Ono što zadire u vidokrug takve osobnosti na prvom stupnju, one nazivaju: ulazak u prvo prebivalište Božje. U prvoj fazi to izgleda kao puka 'prisutnost'. Takvi ljudi smatraju da nemaju jasnu viziju onoga što doživljavaju kao prisutnost nekog duhovnog bića, ali imaju, pogotovo kada se iskustvo završi, jasan osjećaj da je to biće bilo tu, s njima. Biti zajedno, u vrlo općenitim crtama je prva stvar, i dokle god su ove ličnosti na ovom stupnju razvoja, čak postaju nevoljke kada im netko drugi govori o vizijama, jer ti ljudi imaju mišljenje da je njihovo vlastito iskustvo mnogo intimnije, mnogo intimnije i istinitije. Toliko su uključeni u to iskustvo na takav način da imaju osjećaj: nadosjetilno se ne smije vidjeti; mora samo tamo stajati kao opći doživljaj prisutnosti. To je prvo.

Ali tada te osobnosti ulaze u drugu fazu. Tamo govore o stvarno slikovitim percepcijama prisutnih duhovnih bića. Prije svega, govore o osjetu dodira, o duhovnom polaganju ruku ili čak o dodiru čela i slično, a da ne postoji vizija koja podsjeća na vizualnu percepciju. Ali stanja tada eskaliraju do ove vizije koja podsjeća na percepciju očima. To se može uvećati na način da takva osobnost, naprimjer, vidi Isusa pred sobom kao stvarnu osobu. To je obično druga faza. Neobično je da takve ličnosti, kada prijeđu iz prve u drugu fazu, nemaju jak osjećaj, da bi, ako bi im netko rekao za tu drugu fazu ranije, postajale ogorčene. Pamćenje ne povezuje jasno te dvije faze. Osobnosti žive vrlo intenzivno u pojedinačnim fazama.

Treća faza, koju takve ličnosti doživljavaju, je izvanredna. U opisima takvih osoba ovaj treći stadij stvarno je nešto što se doživljava obojeno u

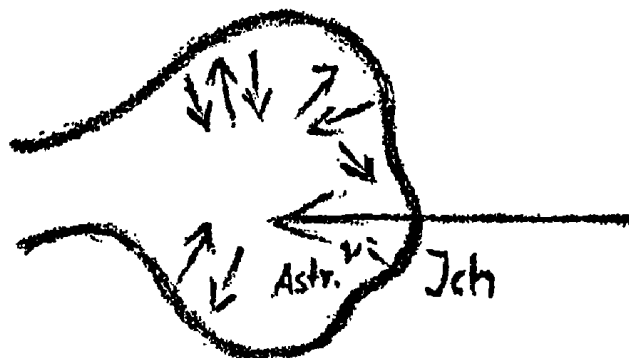
svim smjerovima. Ove osobnosti govore o tome kako, kada iskustvo dođe, prolaze kroz strahovito bolne stvari. Toliko bolne da, kad se te osobnosti mogu promatrati tijekom ovog iskustva, iskustvo boli izražava se na isti način kao stenjanje i tako dalje, baš kao što se boli čiji su uzroci u fizičkom i eterskom tijelu izražavaju u životu. Ali čudno je što te ličnosti počnu željeti, da tako kažemo, tu bol, i vide je kao nešto što žele, jer gledaju kao prirodno to iskustvo postići na pravi način prolazeći kroz bol.

Zatim eskaliraju do transformacije boli iznutra. To je posebno zanimljiva faza: bol, ostajući točno onakva kakva jest, povećava se do osjećaja zadovoljstva, do osjećaja blaženstva. Dakle, iskustvo ide ovako, bol se javlja, objektivno stanje ostaje isto, ali sada se stvari nastavljaju u duhovnom. Ako biste osobu odmah maknuli iz duhovnog, ona bi osjetila bol kao što osjeća bolesna osoba; a to se također i događa kada se osoba vrati s najvišeg stupnja iskustva. Ali na najvišem stupnju iskustva, kada više nema osjećaj da duhovno biće dolazi k njoj, nego se uzdiže u duhovni svijet, na ovom stupnju bol se mijenja - reklo bi se: subjektivno, ali izrazi se ne podudaraju - do točke osjećaja blaženstva. I tada se događa objektivizacija, simbolička objektivizacija boli. Kada izađu iz iskustva i imaju sjećanje na to - a upravo s tim najvišim iskustvom obično postoji jasno sjećanje; sjećanje ne nedostaje, obično je vrlo jasno sjećanje - takva osobnost opisuje: uz nju je stajao Serafin ili Kerubin, koji je imao mač, koji joj je zabio u utrobu, uzrokujući nepodnošljivu bol; i izvlačeći ga, s njim je izvukao i utrobu, i tek nakon što bi se to dogodilo, to izvlačenje iz utrobe, dogodio bi se blaženi doživljaj prisutnosti Boga.

Vidite, obično tako idu uzastopne faze. Sada možemo vrlo precizno pratiti ove uzastopne faze s onim što je antropozofsko znanje. Jer, vidite, prva faza se sastoji u činjenici da, nakon što je preliminarna faza koju sam jučer opisao završena, druga faza započela prema jučerašnjim crtežima, da 'Ja' organizacija privlači astralno tijelo prema sebi i doživljava ga zajedno, bez toga da ova veza između 'Ja' organizacije i astralnog tijela, normalno i duboko prodire u fizičko i etersko tijelo. Dakle, ono što se nikada ne može dogoditi u običnoj svijesti, kod takvih osoba u polubudnom ili četvrtbudnom ili tričetvrtbudnom stanju postoji iskustvo koje postoji samo za sebe i odvija se u 'Ja' organizaciji i astralnom tijelu, dok se istovremeno iskustvo eterskog i fizičkog tijela odvija u određenoj neovisnosti. Dakle, događaju se paralelna iskustva: duhovno iskustvo koje se odvija u 'Ja' organizaciji i u astralnom tijelu, a koje je samo popraćeno iskustvom eterskog i fizičkog tijela. U normalnoj svijesti to nikada nije slučaj, jer su u normalnoj svijesti sva četiri člana ljudskog bića vrlo intenzivno povezana, tako da nema tih paralelnih iskustava. Tu je sve povezano. U ovom iskustvu, takvi ljudi osjećaju sebe, spoznaju sebe u najjemenitijem smislu da su potpuno ujedinjeni s onim što proživljavaju. Prije svega, zna da je glavno iskustvo jedinstvo, jer astralno tijelo, kada je uvučeno u 'Ja'

organizaciju i doživljava duhovne entitete, doživljava ih kao prisutnost, kao nešto što je tu. Čovjek to doživljava otprilike kao i vlastito tijelo. Ne razlikuje se u percepciji, ne doživljava se kao nešto što je izvana, doživljava sebe. To je prva faza: 'iskustvo prisutnosti'.

Sada idemo na drugu fazu. Ovo postaje zanimljivo jer dotična osoba u početku ima svakakve ideje o dodirima koji se, naravno, vrlo lako mogu pobrkati s onim što je također poznato u psihijatriji, ali to nije isto. Zatim prelaze na stvarne vizije. Ovo je faza u kojoj 'Ja' organizacija i astralna organizacija preuzimaju također i etersko tijelo, tako da je paralelno iskustvo takvo da 'Ja' organizacija, astralna organizacija i etersko tijelo, doživljavaju nešto što je zajedno podignuto iz fizičkog tijela, a fizičko tijelo paralelno mora proći kroz svoje procese. Kao rezultat, događa se nešto posebno. Kada u običnom životu gledamo očima, proces je takav da smo stimulirani izvana, da upijamo podražaj dalje prema unutra. Zatim dolazi do eterskog tijela, a iz eterskog se tijela stvara iskustvo svijesti. Tako je, naprimjer, s očima. Kao što možete vidjeti, vrši se prvi podražaj, vanjski podražaj, koji je inicijalno pobuđen u 'Ja', prodire u astralno tijelo, prodire sve do eterskog tijela, a onda je etersko tijelo ono koje čovjeku priopćava cjelokupno svjesno iskustvo, jer se ono, da tako kažemo, gura u fizičku organizaciju u svim smjerovima. Iskustvo svijesti leži u ovom guranju. To je točan proces. Proces u oku, prikazan shematski, bio bi nešto poput ovoga:

podražaj se vrši, prvo djeluje u 'Ja', prelazi u astralno tijelo, u etersko tijelo, ono što je aktivno u eterskom tijelu gura u fizičko u svim smjerovima, fizičko gura natrag, a odbijanje od fizičkog tijela je stvarni vizualni događaj. Postoji stalna igra između eterskog tijela i žilnice, mrežnice. Ono što etersko tijelo radi u žilnici i mrežnici je ono što se u običnoj svijesti pojavljuje kao iskustvo oka. Slično je sa svakim osjetilnim opažanjem. Onome tko može sagledati stvari, svaki opis koji se nalazi u današnjim psihologijama, ili čak epistemologijama, strašna je djetinjarija.

Sada vidite, s takvim osobnostima kakve sam vam opisao, etersko tijelo odmah biva zahvaćeno iskustvom. Iskustvo se nalazi u 'Ja', u astralnom tijelu, u eterskom tijelu, i ne dolazi u dodir s osjetilima, nego iznutra dotiče

živčano-osjetilni sustav, zapravo prvo dotiče sustav žlijezda, zatim živčani sustav, a odatle prvo zrači u osjetila, tako da se osjetila dohvaćaju na način koji je potpuno suprotan onome što je u svakodnevnom životu. Umjesto da svjesno iskustvo bude pobuđeno osjetilima, svjesno iskustvo se boja, intenzivira, slikovito zrači prema osjetilima iznutra. Kao rezultat toga, osjetilni živci generiraju osjećaj dodira kada su zračeni. To se podiže do vizije. Sada vidite cijeli unutarnji proces.

Ako razvoj ide dalje, onda ide dalje svojim tokom, tada 'Ja' organizacija, astralno tijelo i etersko tijelo, žele zahvatiti fizičko tijelo sa sasvim druge strane nego što je to inače slučaj. Sada ga treba zahvatiti iznutra. Sada se to događa usred života, što se zapravo događa tek kada se duhovno-duševna organizacija spusti iz duhovno-duševnog svijeta u fizičko tijelo tri tjedna nakon začeća. Taj se proces inače ne može odvijati u običnom životu, jer je etersko tijelo povezano s fizičkim tijelom. Etersko tijelo je sada podignuto iz 'Ja' organizacije i zahvaćeno astralnim tijelom. Čovjek je kao pri rođenju, gdje preuzima fizičko tijelo, a sada ide dalje i želi dotaknuti ovo fizičko tijelo s potpuno druge strane. To izaziva bol. Jer zapravo, čak i u slučaju bolesti, svaka bol se sastoji u tome da se tijelo dodiruje u drugom smjeru nego na uobičajeni način. Ali to se događa u trenutku kada se dosegne treća faza. Ne treba vas iznenaditi da se ovaj treći stupanj objektivizira, da prodire u fizičko tijelo, koje mu se opire, koje se ne može zahvatiti bez određene inicijacije, koje se, ako nema odgovarajuće inicijacije, opire i to uzrokuje bol. U boli odbacuje ono što doživljava. Ovo je prva faza iskustva, koje je opet tu za ovu treću fazu. Fizičko se tijelo opire, otpor se doživljava kao bol. A što prodire kroz bol? Kroz bol prodire pravi duhovni svijet. Dolazi iz boli. Duhovni svijet dolazi s druge strane. Na strani osjetilne percepcije, običnog mišljenja, poimanje je fizičkog svijeta. Duhovni svijet se shvaća na suprotan način. Put do njega vodi kroz bol. Ali u trenutku kada se fizičko tijelo opire, intenzivna bol je tu, ali u trenutku kada bol zahvati duhovni svijet, ondje gdje prodire duhovni svijet, bol se pretvara u osjećaj blaženstva. To je tako. Isprva je bol u organizmu, ali u bol prodire duhovni svijet, struji kroz bol; pojavljuje se Kerubin ili Serafin - tako ide imaginacija - zabode svoj mač, izvuče ga - to znači da postaje neovisan o fizičkom tijelu kakvo inače ima - povlači za sobom crijeva. Čovjek više ne živi u utrobi nego je prešao na iskustvo duhovnog. Fizička bol se pretvara u blaženstvo. Ljudi govore o prisustvu Boga, ili ako prave razliku, o prisustvu duhovnog svijeta.

Ovu posljednju fazu doživljavaju one osobnosti koje su dovoljno jake u svom eterskom tijelu da mogu izdržati cijeli proces. Kod ovih osobnosti te se stvari događaju upravo zato jer se temelje na njihovoj karmi. Uzmimo, naprimjer, osobnost kao što je sveta Terezija. Ona dolazi iz ranije inkarnacije u kojoj je njena duša postala posebno jaka, vrlo jaka. Prije nego što tijekom inkarnacije zahvati fizičko tijelo, intenzivno zahvaća etersko

tijelo. Postaje jače, iznutra kvalitativno intenzivnije nego kod običnih ljudi. Ona nosi ovo iznutra ojačano, iznutra kvalitativno ojačano etersko tijelo. Ovo kvalitativno ojačano etersko tijelo, izlazi iz fizičkog tijela, snažno se veže za astralno tijelo i za 'Ja', jer su i oni jaki iz prethodne inkarnacije. I to je razlog zašto nastaju bolesti, barem određene vrste bolesti, jer etersko tijelo ne ostaje u fizičkim organima, i ne pruža im svoje hranjive, vitalizirajuće snage. Ali takvim ljudima se događa, u trenutku kada imaju takva iskustva s aspekta fizičkog promatranja, kada iskustvo uđe u treću fazu, da se stvarno razbole. Ali u isto vrijeme etersko tijelo je snažno i uspijeva pobijediti bolest u *Stadium nascendi* fazi obolijevanja, tako da je proces koji se tamo odvija, proces u kojem se bolest pojavljuje u *Stadium nascendi*, ali u isto vrijeme automatska terapija ide iznutra iz snažnog eterskog tijela. Cijeli proces je latentna bolest i ozdravljenje. To je nešto što spada u najzanimljivije aspekte ljudskog razvoja.

Upravo kod takve osobnosti kao što je sveta Terezija, u završnoj fazi njezina razvoja vidi se stalna bolest koja se javlja u *Status nascendi* i stalno ozdravljenje. Ova interakcija, ovo njihanje klatna, ovo divno njihanje klatna između obolijevanja i ozdravljenja, naravno, ne događa se u fizičkom svijetu, jer to nije prirodno, nego se događa u duhovnom svijetu. Nije li istina, kada se etersko tijelo formira prije zemaljske inkarnacije, tada ono dobiva svoj oblik. Osobnost kao što je sveta Terezija, prenesena je u ovaj trenutak. Kad nastupi patološko stanje, kada je u *Status nascendi*, ona se 'zaljulja' u svijet gdje je bila prije rođenja, u duhovni svijet. Zamah klatna je uranjanje u fizičko tijelo, uzlet u duhovni svijet. Duhovni svijet - fizički svijet, duhovni svijet - fizički svijet, ali doživljavajući fizički svijet u polarnim suprotnostima, kako ga inače doživljavamo, kao što ga inače doživljavamo tek ulaskom u inkarnaciju. Taj unutarnji proces oporavka, taj terapijski proces koji se odvija iz kozmosa, nešto je toliko intenzivno da može utjecati na bolesne ljude koji su bliski takvim osobnostima, ako je njihova bolest više-manje u smjeru u kojem se cijela stvar odvija, tako da se u blizini takvih osobnosti zapravo mogu dogoditi najljepša iscjeljenja.

Da, stvar može ići i puno dalje, a u starim, boljim vremenima Crkve te stvari, što se kasnije izrodilo u praznovjerno štovanje relikvija, magije, korištene su na suptilan ezoteričan način. Jer činjenica je da su u boljim vremenima religijskog razvoja, vjericima davane živopisne biografije takvih osoba, uključujući i njihove vlastite imaginativne opise, kako bi u vlastitoj imaginaciji mogli proživjeti iskustva takvih osoba. I onda se moglo dogoditi, neću reći da se uvijek događalo, ali moglo bi se dogoditi da, kada bi stvar vodio netko mudar, on jednostavno da u ruke običnom čovjeku čija se bolest razvijala u određenom smjeru, ovaj živopisno imaginativno napisan životopis, možda osnažen vlastitom riječju. A posljedično bi se mogli odvijati procesi ozdravljenja, tako da usmjeravanje takvih osobnosti na život sveca ima terapijski učinak.

Vidite, sama razmatranja koja zadiru tako duboko u ljudsko biće uvijek vode iz zdravog stanja u bolesno stanje, ali i do stanja nadosjetilnog iskustva. Stoga je slučaj da ako nekome savjetujete da radi vježbe kako bi ušao u nadosjetilni svijet, te vježbe moraju biti usmjerene u smjeru jačanja 'Ja' organizacije, astralnog tijela i eterskog tijela, kako bi se proces kakav sam opisao kao jednostavno zadan karmom dotične osobnosti, mogao odvijati na pravi način. Ono što se zapravo događa kod inicijacije, može se proučavati proučavanjem procesa koji graniče s patološkim. Stoga je od velike važnosti za liječnika ako se udostoji proučavati život takvih ličnosti, jer u životu takvih ličnosti nalazi ono što se zapravo može izraziti samo paradoksom. On u životu takvih osobnosti nalazi zdravu protusliku kompleksa patoloških simptoma koji se javljaju tu i tamo u svakodnevnom životu, i najplodonosnije je da liječnik vidi zdravu protusliku patološkog procesa. To će, više od bilo čega drugog, pomoći liječnicima da donesu promišljene i savjesne odluke o terapiji. Ako također postoji znanje o supstanci koja se može pojaviti kao lijek, u njenoj srodnosti sa silama eterskog tijela, koje su aktivne u samoregulaciji kod takvih abnormalnih osobnosti, ako se uči kako je etersko tijelo svete Terezije razvilo snage kada se u *Statusu nascendi* dogodi bolest, i uči i upoznaje ljekovite sile s prodornim silama koje djeluju u antimonu, onda se terapijski proces čita iz same prirode.

Moglo bi se reći da u razmatranju takvih iskustava leži ono čudno, paradoksalno, da čovjek nauči gledati na bolest s druge strane, sa strane s koje se duhovna bića bave bolešću, a ne ljudsko biće. Jer tretman je ono što ljudi razvijaju prema bolesti; to je jedan tretman. To je sa aspekta Zemlje. Sastoji se u ponovnom uspostavljanju odnosa koji je bolest uništila, ukidanju bolesti. Duhovna bića koja se bave ljudskim bićima drugačije se nose s bolestima. Ona ubacuju bolest u mrežu karme. To je njihov posao. Međutim, ona ne povezuju stvari tako usko, kao što su povezane kroz patologiju ovdje na Zemlji. Ovdje ne možete izliječiti osobu koja se razboli sa sedamnaest godina u četrdeset petoj. Ali što se tiče karme, ono što se događa u bilo kojoj inkarnaciji kao proces bolesti - bez obzira je li izliječena ili ne - biti će utkano u karmu, ali možda za tri tisuće godina, jer vrijeme u duhovnom svijetu ima sasvim drugačije standarde. No, puno se uči iz tih procesa u kojima se događa nešto što se, s duhovne točke gledišta, može dogoditi u duhovnom svijetu, a potom također može zračiti dolje u fizički svijet.

Vidite, uzmite proces kao što sam upravo naznačio, koji se možda odvija u uobičajenom tijeku evolucije u tri tisuće godina. Ovom crtom želim naznačiti da se nešto što se danas događa čovjeku, duhovna bića oblikuju na takav način da će se druge stvari koje to uravnotežuju dogoditi za tri tisuće godina. To je normalan proces. Ali vidite, u običnom životu vrijeme

poznamo vrlo neprecizno. Kako zamišljate vrijeme u običnom životu? Kao liniju koja od beskonačne prošlosti, kroz sadašnjost u budućnost. Otprilike

3000 Jahre

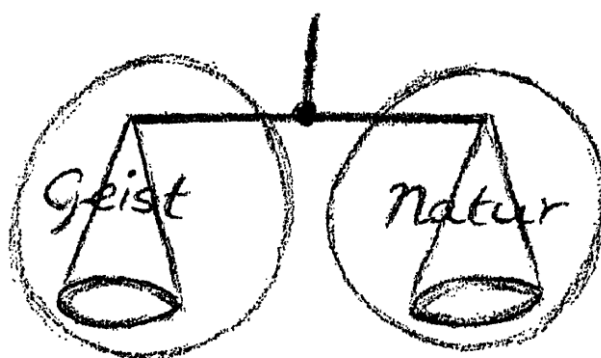

tako zamišljate vrijeme, doduše kao debelu crtu, ne crtu nego debelo uže, jer ono sadrži sve što se uopće percipira u svakom trenutku u cijelom svijetu. Tako to zamišljate, ako uopće išta zamišljate. Većina ljudi to niti ne zamišlja. Duhovno nije tako. I teško je razumjeti duhovne procese koji su svojstveni svim fizičkim procesima, ako samo tako možete zamisliti vrijeme. Ali vrijeme u stvarnosti nije takvo, već se cijela nit koju sam nacrtao na ploči može zapetljati u čvor. Cijela vremenska linija je sadržana u ovom klupku, tri tisuće godina su u jednom klupku. Vrijeme se može zapetljati, a ako se zaplete zbog nečega u razvoju, sada, klupko može živjeti u ljudskom biću. Sveta Terezija proživjela je zapetljano vrijeme zemaljskog života. To je zapravo misterij, da se stvari koje su inače u nečijoj karmi daleko odmaknute guraju zajedno.

Dakle, iz ovoga možete vidjeti, kada pristupite takvoj pojavi, kako se unutarne duhovno karmički razmatranje pridružuje vanjskom patološko-terapijskom razmatranju. Ali možete vidjeti kako svećenički tretman ljudskog bića, koji mora paziti na karmičke veze, na duhovno, može doći u dodir s onim što se o tim stvarima može sagledati samo s medicinske točke gledišta. Jer prozreti takve stvari zahtijeva ne samo teoretsko znanje, već i živjeti unutar stvari. Liječnik bi trebao živjeti unutra s one strane koja se otvara s patološko-fiziološkim aspektom. Svećenik treba živjeti u stvarima s one strane koja proizlazi iz teološko-karmičkog gledišta. A sklad će proizaći iz njihovog zajedničkog rada - o tome se uvijek mora voditi računa - a ne diletantskog miješanja.

Vidite, još je nešto povezano s tim stvarima, pogotovo za naše vrijeme. Znae, dragi prijatelji, kako je gorko kad se čovjek uhvati ideje koja je za nepristranog čovjeka zapravo samorazumljiva, a koja se niječe jer je filozofije ne mogu približiti svom intelektu: ideju slobodne volje. Rekao sam o osjetilnim percepcijama: stvari koje su u fiziologiji i psihologiji onima koji mogu prozreti stvari, izgledaju djetinjasto. Ali još više ono što se priča o ideji slobodne volje. Jer morate uzeti u obzir da je slobodna volja učinak cijelog ljudskog bića u svakom trenutku; cijelog ljudskog bića, kako se predstavlja zdravim ili bolesnim, polubolesnim ili prezdravim, u slobodnom

impulsu volje. U slobodnom impulsu volje leži cijelo ljudsko biće, ali sa svime što se može vidjeti u ljudskom biću, sa svim komplikacijama, ono leži unutra. Čovjek ljudsku prirodu upoznaje tek kad je nauči prepoznati u svojoj ovoj komplikaciji. I vidite, ono što na ovaj način poprima abnormalnu nijansu kod abnormalnih osobnosti, ublaženo je, sjedinjeno u sklad u svakom ljudskom biću. To nije trivijalna izreka, već je istinita: kao što je čovjek dostupan Kerubinima, tako je dostupan i vragu. A također i ove procese, gdje je čovjek dostupan vragu - mi ćemo proučavati. Ali svega toga ima i u običnih ljudi, samo što se suprotne djelatnosti međusobno poništavaju, jer se jednako snažno razvijaju u najrazličitijim smjerovima. Ako je u svakom anđeo, u svakom je i vrag. Ali ako su anđeo i vrag u nečemu jednako jaki, oni se poništavaju.

Sada pogledajte ovu ravnotežu [vidi crtež]. Postoji poanta, a to je ovo. Ovdje možete staviti utege, sve se može pomaknuti. Ovo uvijek ostaje mirno, hypomochlion, na njega ne utječe ono što stavljate lijevo ili ono što stavljate desno. Naravno vaga mora biti uređena tako da se to ne mora dirati. Sličan duhovni hypomochlion je u čovjeku, koji izazivaju suprotstavljene sile. Tako možete proučavati ljudsku prirodu. I nigdje nećete imati razloga proglasiti čovjeka slobodnim bićem, jer u ljudskoj prirodi sve je uzročno. Proučavajte prirodu čovjeka s materijalističkim stavom: ne dolazite do ideje slobode, dolazite do uzročnog stanja. Ali također možete duhovno proučavati ljude. Doći ćete do određivanja volje od strane božanstva ili duhova, ali ne dolazite do slobodne volje. Možete biti nespretni materijalist i nijekati slobodu i proučavati prirodnu kauzalnost volje, možete biti sofisticirani um poput Leibniza i okrenuti se duhovnom: dolazite do determinizma. Naravno, sve dok razmatrate vagu na ovom lijevom kraju poluge, morate računati s kretanjem; sve dok razmatrate vagu na ovom desnom kraju poluge, opet morate računati s kretanjem. A isto je i s ljudskim bićima, bilo da ih proučavate sa stajališta prirode ili sa stajališta duha, ne dolazite do slobode. Sloboda leži točno u sredini točke ravnoteže između to dvoje.

To je teorija. U praksi, međutim, morate odlučiti možete li nekoga smatrati odgovornim za njegove ili njezine postupke kada vidite nekoga u

teškoj životnoj situaciji. Tu pitanje postaje praktično, može li ta osoba upravljati svojom slobodnom voljom ili ne. Kako to možete odlučiti? Tako što možete procijeniti jesu li njegova duhovna i fizička priroda u ravnoteži. U oba slučaja mogu doći i liječnik i svećenik. Stoga obuka liječnika i svećenika mora uključivati to da mogu procijeniti stanje u kojem je čovjek u ravnoteži između duha i prirode ili u kojem je ta ravnoteža pomaknuta.

O osjećaju odgovornosti neke ljudske osobnosti nikada se ne može odlučiti nego nakon dubokog poznavanja ljudske prirode. Pitanje slobode u vezi s pitanjem odgovornosti, najdublje je zamislivo pitanje.

Ovo sutra želimo nadograditi i nastaviti. Vidjet ćemo što je to što s jedne strane vodi u zdravo, a s druge strane u patološko.

ČETVRTO PREDAVANJE

Dornach, 11. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! U našu današnju raspravu ubacit ćemo jedno poglavlje antropozofije kojim se inače laici ne trebaju tako detaljno baviti, ali koje će nam trebati, ako želimo nastaviti raspravu o zdravoj odgovornosti i patološkoj neodgovornosti, koju je važno prepoznati i liječniku i svećeniku.

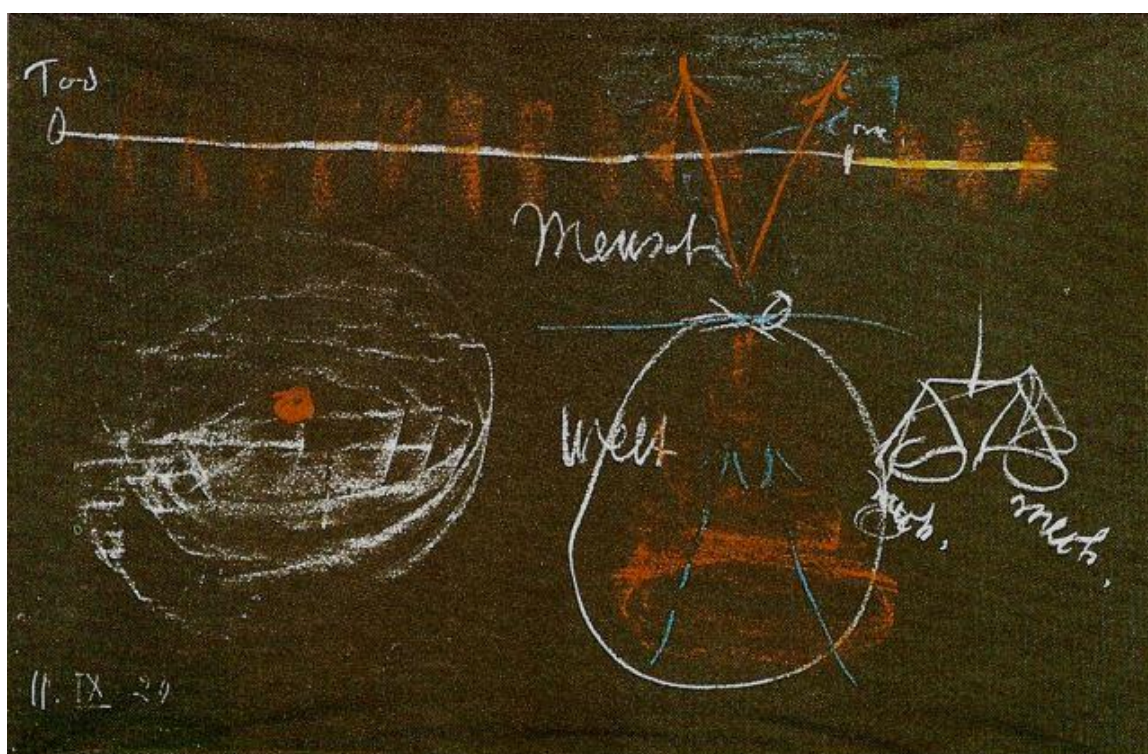
Nadasve je od posebne važnosti znati sagledati pitanje: što se zapravo nasljeđuje u čovjeku, što sve dolazi iz nasljedne loze, a što se ne nasljeđuje nego čovjeku mora doći na drugi način? - Mnogo toga ovisi o razlikovanju ova dva, mogli bi reći, sastojka ljudskog bića, pri prosuđivanju zdravog i bolesnog. Kada čovjek iz nadosjetilnog svijeta uđe u fizički svijet, odnosno kada ono što mu je dano dolazi iz nasljeđa, kada to spoji s onim što je sa sobom donio iz ranijih života na Zemlji i iz boravka između smrti i novog rođenja, tada vidimo kako se ljudsko biće, u početku kao dijete, razvija iz dana u dan, iz tjedna u tjedan. Ali sve dok čovjek ne promatra četveročlano ljudsko biće u smislu fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela i 'Ja' organizacije, ne može razumjeti ovaj razvoj, jer ne može vidjeti u kojoj mjeri pojedini članovi ljudskog bića, koji su potpuno različitog porijekla, dolaze iz različitih svjetova i sudjeluju u tom razvoju.

Prije svega, čovjek ima svoj fizički organizam. Najupečatljivija pojava u ovom fizičkom organizmu je da unutar sebe ima prve zube, u samom početku u prvom dijelu života do promjene zuba, koji se mijenjaju u vrijeme 'promjene zuba'. Zubi su samo naočitija stvar koja se mijenja. Zapravo, ono materijalno što je kao fizičko tijelo dobio u djetinjstvu, nosi samo do promjene zuba. Iz naše forme neprekidno odbacujemo fizičku materiju. Proces je, međutim, složeniji od jednostavnog predstavljanja, ako želimo biti točni, riječima: čovjek odbacuje i obnavlja svu svoju fizičku materiju tijekom sedam do osam godina. - U tome je nešto sasvim istinito, ali samo trebamo pogledati promjenu zuba, pa ćemo ustanoviti da to moramo malo modificirati. Jer da su stvari točne na ovaj apstraktni način, uvijek bismo nakon sedam godina morali dobiti nove zube. To nije slučaj. Dobivamo ih samo jednom. Međutim, zubi spadaju u ono što se nakon što je jednom zamijenjeno, ne obnavlja. Oni nam pripadaju u najekstremnijem smislu. Ali opći tijek ljudskog razvoja na Zemlji je takav da što smo stariji, u sebi zadržavamo sve više i više stare fizičke materije. Zamjena većine dijelova fizičke materije u razdobljima od sedam do osam godina se odvija, ali moramo razlikovati ono što u ljudskim bićima ostaje iza; do sedme godine niču i ostaju samo zubi, ali nakon daljnjih ritmičkih ponavljanja takvih prijelaznih razdoblja u čovjeku uvijek ostaju dijelovi materijala koji se ne izmjenjuju, iako se veći dio u materijala potpunosti izmijeni tijekom sedam

do osam godina. Tako da se mora radikalno reći za prvih sedam godina života da, ljudsko biće odbacuje svu materiju koju ima kada se rodi, ne zadržava ništa od toga, već samo zadržava sile koje su aktivne i postoje u njoj, koje prisvajaju novostečenu materiju za sedam godina života na način da ljudsko biće ima obnovu svog fizičkog tijela sve do zuba. Ali ovo, dragi prijatelji, također čini razumljivim da se princip nasljeđivanja, kako ga predstavlja moderna znanost, odnosi samo na prvih sedam godina života. Samo u prvih sedam godina stvari stoje tako da ljudi nasljedne osobine nose od svojih roditelja i predaka. Fizičko tijelo čini svojevrsni model za prvih sedam godina, prema kojemu umjetnik, radeći u ljudskom biću koje se sastoji od eterskog tijela, astralnog tijela i 'Ja', tijekom tih godina izrađuje novo fizičko tijelo. To je ono što vidimo da radi zajedno, mogu reći, kako u umjetničko stvaralačkoj interakciji izlazi na vidjelo ono što čovjek donosi iz duhovnih svjetova: njegova individualnost, njegova bit, i ono što je naslijedio. Ako je čovjek snažne prirode u odnosu na svoju unutarnju individualnost, ako sa sobom nosi unutarnju intenzivnu, snažnu astralnost i 'Ja' prirodu, koji zauzvrat čine jakim etersko tijelo, tada ćemo vidjeti čovjeka koji se iz svoje nutrine ne pridržava modela, već se modela pridržava samo u općim oblicima. Za one koji imaju smisla za stvarne oblike, bit će jasno da naravno, budući da je potrebno promatrati opći ljudski obrazac, budući da ipak postoji sklonost prema obliku koji nasljeđujemo, njegove osobine ostaju i nakon promjene zuba, ali za suptilnije promatranje jasno je kako kod iznutra jakih osoba nakon promjene zuba dolazi do bitnih promjena, budući da se jaka individualnost u slabom stupnju pridržava obrasca danog kroz nasljeđe.

Ako istražujemo takvu individualnost kao što je često spominjana sveta Terezija, naći ćemo da u prvih sedam godina jako nalikuju svojim roditeljima, ali u devetoj i desetoj godini poprimaju oblike koji iznenađuju, jer tek tada se razvija stvarna individualnost. Dakle, to nasljeđe se odnosi samo na prvo razdoblje života u strogom smislu te riječi, a ono što se kasnije pojavljuje kao nasljeđe zapravo i nije nasljeđe, već se mora prepoznati da se radi o modelu koji se nasljeđuje. Ono što je napravljeno više-manje odgovara modelu. Ali to nije naslijedeno, to je modelirano prema naslijeđenim osobinama. Obični prirodoznanstvenik smatra da je to jednostavno načelo nasljeđivanja koje se prenosi dalje. Ali svatko tko se zaista zagleda u ljudsko biće zna da postoji kvalitativno drugačija sličnost s roditeljima, nakon promjene zuba nego je to prije promjene zuba. Prije promjene zuba to su zapravo sile nasljeđivanja. Nakon promjene zuba, to su sile koje rade prema modelu. Točnije, ne može se više reći da je ljudsko biće naslijedilo ono što se nosi između promjene zuba i puberteta, nego što se može reći za umjetnika koji kopira Sikstinsku Madonu u galeriji u Dresdenu, da je slika nasljeđem dobila obilježja Madone. Eto tako je, skoro se to vjeruje.

Ali sada vidite u kakvu je vrstu posla uglavnom uključeno etersko tijelo, koji posao etersko tijelo mora obaviti; jer astralno tijelo i 'Ja' organizacija igraju malu ulogu u radu u ovim godinama prije promjene zuba. Ono prema modelu oblikuje novo čovjekovo fizičko tijelo. Zašto to radi? Međutim, pitanje je postavljeno na čudan način, jer se takva pitanja ne mogu postavljati u odnosu na prirodu. To bi trebalo biti samo retoričko pitanje. Zašto to radi? Jer, kao i dijete tijekom prvih sedam godina, ono nije u stanju iz vanjskog svijeta primiti ništa osim vrlo posebne vrste dojmova. I tu se susrećemo s vrlo važnom tajnom ljudskog razvoja, tajnom koja odgovara na pitanje: što dijete zapravo percipira? - Odgovor na ovo pitanje daleko je od predodžbi onoga što danas netko ima, kao odgovor na ovo pitanje. Ali vidjet ćete o čemu se radi ako stvar predstavim na sljedeći način.

Čovjek živi, recimo, između smrti i novog rođenja ili novog začeca u duhovnom svijetu. [slika, gore] U ovom duhovnom svijetu on je okružen potpuno drugačijim stvarnostima nego se mogu naći ovdje u fizičkom svijetu. To je sasvim drugi svijet. On izlazi iz ovog svijeta, kojeg ćemo naznačiti ovom linijom [bijelo], iz ovog svijeta izlazi u fizički svijet [žuto], nastavlja svoj život u fizičkom svijetu sa fizičkim tijelom koje prima; ali u ovom fizičkom svijetu, iste sile koje su ovdje [crveno], još su uvijek na djelu, iako skrivene od osjetilne percepcije. Kad pogledate drvo, dragi prijatelji, u njemu djeluju iste duhovne sile s kojima se suočavate između smrti i ponovnog rođenja, samo što su prekrivene, zaogrnutе fizičkom materijom stabla. Posvuda u fizičkom svijetu, u kojem se nalazimo između rođenja i smrti, duhovne sile također djeluju u pozadini osjetilno-fizičkih entiteta.

Tako da možemo zamisliti aktivnost duhovnog svijeta kako se nastavlja u svijetu kroz koji živimo između rođenja i smrti. Sada, u prvih sedam godina života, dijete ne može stvarno ujediniti sa svojim punim bićem ništa drugo osim ovog duhovnog elementa, u svim bojama, u svim oblicima, u svojoj toplini, u svojoj hladnoći. Dijete u potpunosti percipira nastavak duhovnih aktivnosti kada uđe u fizički svijet, zatim u sve slabijoj mjeri do promjene zuba. Osjet - vi to ne primjećujete - nešto je sasvim drugačije za dijete nego za odraslu osobu. Osjetilni dojam je za dijete nešto sasvim duhovno. Zato kad dijete - kako ja kažem u pedagogiji - ima uz sebe razdražljivog oca, ono ne gleda svjesno u razdražljivu gestu, nego u gesti vidi moralni element koji prelazi u njegovo tijelo. Tijekom tog vremena, dakle, dijete radi sa silama koje grade fizičko tijelo u skladu s djetetovim vlastitim modelom, koje je sada njegovo vlastito, te je tada potpuno usmjereno na duhovne temelje, radi iz duhovnosti. Ali što to znači? Što je tu na djelu, koja je duhovnost na djelu, u stvarnosti? Čini se da boje, oblici, toplina, hladnoća, hrapavost i glatkoća djeluju na osjetila. Ali što je tu zapravo na djelu? Istina je, samo ono što ima veze s prirodom 'Ja', ima učinak. Samo skrivena duhovna bića koja imaju veze s prirodom 'Ja' ostavljaju dojam na dijete, prije svega duhovna bića viših hijerarhija, viša od čovjeka, ali i grupne duše životinja, grupne duše elementarnih bića. Sve to stvarno djeluje na dijete, i iz tih duhovnih, iz te veličanstvene duhovne dinamike, ono od modela formira svoje drugo tijelo koje postupno odrasta, i koje je tu kada dođe do promjene zuba. Ovo je tijelo koje čovjek gradi nakon rođenja kao svoje prvo tijelo, a koje je kao fizičko tijelo izgrađeno iz duhovnog svijeta.

Vidite, u ovoj dobi imamo vrlo posebnu vrstu pravilnosti u svemu što radi u djetetu, u svojoj nespretnosti, u svom nedostatku orijentacije s kojom je dijete duševno aktivno, s kojom se dijete kreće, što je zbog činjenice da se mora odvijati prilagodba fizičkom svijetu, budući da je svijet oko djeteta još uvijek napola sanjarski, kojeg je dijete zapravo još uvijek dio, duhovni svijet. Jednog dana, kad medicina bude dosegla svoju istinsku duhovnost, u tom traganju između duhovnog i tjelesnog svijeta u prvih sedam godina života vidjet ćemo prave, dublje uzroke dječjih bolesti, te ćemo dobiti neka prosvjetljenja o onome o čemu, pogotovo danas, ako se provjeri u medicinskim knjigama, postoje samo prazne fraze. To su samo verbalna objašnjenja, formalna objašnjenja, zapravo ne vode ni u kakvu stvarnost.

Etersko tijelo ima puno toga za napraviti u prvih sedam godina života; ono dakle mirno razvija sposobnosti koje stječe u drugih sedam godina života, samostalne sposobnosti eterskog tijela, sposobnosti pamćenja koje vode prema intelektu. Svatko tko ima oko za ovo, najveću transformaciju u životu duše će vidjeti kada prvo sedmogodišnje razdoblje prijeđe u drugo. Etersko tijelo je, u punom smislu riječi, oslobođeno posla kojeg je moralo obaviti u izgradnji drugog tijela. Ono je oslobođeno; a koliko je oslobođeno, shvati se tek kad se zna da ljudi s četrnaest više ne dobivaju zube, nego

ostaju oni koje imaju, ali ostaju i druge stvari u materijalnoj i fizičkoj prirodi. Ono što ostaje, a što također treba nadomjestiti u prvim godinama života, rasterećuje etersko tijelo, oslobađa se u eterskom tijelu. Kvantitativno malo, ali kvalitativno nešto enormno važno. To je ono što tada postaje strahovito aktivno kao osobine duše. Ono što čovjek uštedi time što ne mora nabaviti treće zube, što ne mora nabaviti nove stvari koje razvoj tretira kao i zube, ostaje od eterskog tijela. Ono što je ostalo - što je teklo u tjelesni razvoj tijekom prvih sedam godina života - sada je ostalo od tjelesnog razvoja, ima čisto duševni učinak, jer to odgovara njegovoj biti. S vještinama na koje vi kao učitelji apelirate u školi, koje trenirate, dijete je završilo veliku transformaciju iz mliječnih zuba i još mnogo toga. Snagom koju dijete štedi jer nema treće zube za formirati, ono počinje razvijati sposobnosti duše. To se događa u dubinama ljudske prirode, tako da je prvih sedam godina duševno potpuno ugrađeno u tjelesni razvoj, koji moramo shvatiti i kao duhovno-duševni i kao fizičko-tjelesni. Vidimo nešto duhovno aktivno u tijelu u prvih sedam godina ljudskog života, u punom smislu te riječi.

Pa, kako se to može usporediti s općom evolucijom? Vidite, unutar kozmosa sile kojima duša radi u prvih sedam godina života su sunčeve sile. Ne samo da fizičke, eterske zrake sijaju od Sunca prema dolje, nego u fizičkim, eterskim zrakama Sunca dolje sijaju sile koje su identične onima kojima se naše etersko tijelo obnavlja u prvih sedam godina: na djelu je entitet Sunca. Gledajte kako dijete iz modela radi svoje drugo fizičko tijelo! To nisu ništa drugo nego sile koje se apsorbiraju iz sunčeve svjetlosti. Treba razumjeti kako je čovjek smješten u kozmosu. I kada ljudsko biće, na način koji sam opisao, promjenom zuba oslobodi određene eterske sile, koje onda imaju retroaktivan učinak na astralnu organizaciju i organizaciju 'Ja', ljudsko biće u drugoj epohi života postaje dostupno za ono za što nije bilo u prvoj epohi, postaje dostupno mjesečevim silama.

Eterske sile u prvih sedam godina su sunčeve sile, mjesečeve sile, kojima se postaje dostupan promjenom zuba, identične su silama astralnog tijela. Tako da promjenom zuba čovjek ulazi, iz sunčeve sfere - u kojoj ostaje unutra, jer ostaje aktivan - u sferu Mjeseca, i sada na sebi radi s mjesečevim silama, između promjene zuba i spolne zrelosti. S mjesečevim silama on sada razvija svoje drugo, a to je treće zemaljsko tijelo, u kojem nema tolike razmjene kao u prvoj epohi života, ali ipak se mnogo razmjenjuje. Međutim, opet ostaju snage, a one su sada astralne prirode. One mijenjaju dušu na način kako se duša mijenja u vrijeme spolne zrelosti. Oslobađaju se rada na tijelu, tako da čovjek kada uđe u pubertet, ulazi u epohu u kojoj slobodno u duši pokazuje na čemu još mora raditi u svom fizičkom tijelu između promjene zuba i spolne zrelosti.

Dakle, u prvoj životnoj epohi, radimo isključivo s onim što nam dolazi od Sunca, a kada imamo dijete u školi između promjene zuba i puberteta, sunčeve sile su oslobođene za aktivnost duše. To je velika, moćna stvar u razumijevanju ljudskog razvoja, da u djetetu između promjene zuba i puberteta, ako čovjek oblikuje svoju dušu, nema veze ni s čim drugim osim silama Sunca. Djetetova je duša toliko povezana s onim što živi u sunčevoj svjetlosti, da se nečije srce može otvoriti takvom spoznajom, spoznajom koja stvarno baca svijetlo na ono što se događa između čovjeka i kozmosa.

Mjesečeve sile, koje se u ovoj drugoj epohi života koriste za fizičko, još nisu postale slobodne za dušu. Postaju slobodne s pubertetom, zatim rade zajedno u duši, a promjena koja se sada događa u duši s pubertetom, dolazi od činjenice da se u duši oplođuju mjesečeve sile, tako da ono što čovjek radi sa svojim aktivnostima nakon puberteta, to je suradnja između sunčevih i mjesečevih sila.

Time zavirujemo u dubinu ljudskog razvoja i odvikavamo se govoriti o nasljeđu u smislu u kojem to čini gruba prirodna znanost, ali također vidimo i ono što s druge strane živi u aktivnostima djece. Sunce je to koje živi u aktivnostima djeteta i u mišljenju djeteta. Sunce je ono što sja prema nama iz kamena, jer kamen nema svjetlosnu moć, samo nam reflektira sunčevu svjetlost. Prirodoslovac to priznaje, ali to je malo, apstraktno, dragi prijatelji. Između sedme i četrnaeste godine dijete također reflektira sunčeve sile natrag na nas. Baš kao što možemo govoriti o svjetlosti iz kamena kao o reflektiranoj svjetlosti Sunca, ono što dijete radi u drugoj epohi možemo označiti kao 'Sunce'. Sunce nije samo tamo gdje se čini koncentrirano. Ovo fizikalno gledište da je Sunce jednostavno tu [*slika, lijevo*] je kao kad osoba koja vidi juhu u loncu i masnoću u sredini i misli da je samo mrlja masnoće juha. Da, naše fizičke predodžbe često su vrlo djetinjaste, a kad ih razotkrijete onakvima kakve jesu, ljudi se smiju. Čovjek bi samo poželio da bude više smijeha u odnosu na ono je istina, jer je stvarno vrlo smiješno ono što se danas smatra znanošću. Kad netko uzme mrlju masti za samu juhu, isto je kao i uzeti onu kuglu gore za cijelo Sunce, dok ono u stvarnosti ispunjava cijeli svijet.

To ponovno otvara pogled na vezu između mjesečevih sila i sila reprodukcije. Zato što reproduktivne snage sada postupno formiraju ovo drugo tijelo, koje se razvija između sedme i četrnaeste godine života, i ono je spremno kada nastupi spolna zrelost. Dakle, ono što čovjek uključuje u obliku reproduktivnih snaga u ovom trenutku je učinak Mjeseca. Reproductivne snage su definitivno povezane s učincima Mjeseca, rezultat su učinaka Mjeseca.

Sada čovjek dolazi do formiranja svog trećeg vlastitog tijela - četvrtog prema vanjskom izgledu - nakon puberteta do početka dvadesetih godina. U kasnijim godinama vremenska razdoblja više nisu tako strogo

razgraničena kao kod razdoblja nicanja zubića i puberteta. Sve više stvari ostaje, očvrstne u ljudskom biću, postaje okvir. Malo-pomalo u ljudima stvarno ostaje dosta toga. Što je čovjek stariji, sve se manje materijala odvaja i obnavlja iz kostiju. I u ostatku organizma pojedinim dijelovima treba duže da se odvoje, a onda je sa zubima jednostavno tako da kad ih imate drugi put, onda hoćete li ih imati kasnije, ovisi o tome koliko će trajati, kao što i nož koji imate ima svoje trajanje. Nož ne može obnoviti svoju materiju. Zubi se također ne mogu suštinski obnoviti. Naravno, sve protječe, prvo postoji obnova i onda se ulazi u fazu neobnavljanja, i tako imamo ono što suštinski dovršava svoj životni proces mnogo sporije od ostatka čovjeka, mnogo sporije po intenzitetu, obrnuto brzo gledano po trajanju, postajući neispravni neposredno prije nego što ostali članovi ljudske prirode, koji se stalno mogu obnavljati, mogu postati neispravni. Ali kada bi zubi bili podložni istim zakonima kao neki drugi dijelovi ljudske prirode, ne bi moglo biti zubara. Ali kada bi ostali dijelovi ljudske prirode bili podložni istim zakonima kao zubi, svi bismo u našoj modernoj civilizaciji umrli prilično mladi. I vjerojatno onaj dio Švicarske, za koji se kaže da zubari imaju puno posla, jer se zubi lako kvare, uopće ne bi bio toliko naseljen ljudima, jer bi se smatralo mjestom rane smrtnosti. Tako su stvari povezane.

Sada vidite, ljudsko biće je u svom unutarnjem biću u prvih sedam godina aktivno sa silama Sunca, u drugih sedam godina sa silama Mjeseca. S njim snage Sunca ostaju, ali se time miješa moć Mjeseca. U trećih sedam godina života, od puberteta do duboko u dvadesete, u ljudsko biće se apsorbiraju mnogo finije sile drugih planeta planetarnog sustava. Zatim se u ljudskom biću pojavljuju druge planetarne sile u procesu rasta, a budući da one imaju slabiji, puno slabiji učinak od Sunca i Mjeseca, stvari koje tada čovjek apsorbira mnogo su manje vidljive vanjskom svijetu. Više ne primjećujemo tako snažno kao u ranim 20-ima - kada su još uvijek bile aktivne planetarne sile između četrnaeste i dvadeset prve godine - kako su početkom 20-ih te sile počele djelovati na duševno-duhovno. Planetarne sile su te koje počinju djelovati duševno-duhovno, a oni koji imaju uvid tada gledaju na ljude tako da, u toj čudnoj transformaciji koju ljudi doživljavaju u svojim ranim dvadesetima, primjećuju: do sada su samo Sunce i Mjesec govorili iz ljudske aktivnosti, sada planetarne sile modificiraju tu aktivnost Sunca i Mjeseca. Ljudsko grubo promatranje, ima vrlo malo smisla čak i misliti o ovoj transformaciji, ali ona postoji.

Sada vidite, istina je da oni koji promatraju ljudska bića u odnosu na zdravlje i bolest, trebaju prepoznati te veze. Jer što zapravo znamo o čovjeku, recimo kad ima jedanaest ili dvanaest godina, ako ne znamo da u njemu djeluju mjesečeve sile?

Ali sada će se iznutra pojaviti pitanje: što je sljedeće? Kasnije, čak i ako dijelova koji se obnavljaju postaje sve manje i manje, čovjek i kasnije mora također obnavljati stvari. Sada vidite, do dvadeset prve ili dvadeset druge godine, Sunce, Mjesec, i planetarni sustav, rade jedan za drugim na ljudskom rastu. Zatim konstelacije zvijezda stajačica imaju učinak do dobi od dvadeset osam godina; sigurno, to izmiče običnom opažanju. Samo s mudrošću misterija može se vidjeti međuigra čitavog neba zvijezda stajačica u čovjeku, od početka njegovih dvadesetih do kraja njegovih dvadesetih. Tada svijet postaje grub. Više se ne želi probiti do ljudi; svijet postaje grub. O tom osebnom odnosu čovjeka prema svijetu u njegovoj dvadeset osmoj ili dvadeset devetoj godini, da svijet postaje grub, današnja znanost jedva da išta zna. Još je Aristotel tome poučavao Aleksandra, rekavši: Tada se čovjek susreće s kristalnim nebom, ono je čvrsto. - Time kristalno nebo, koje se nalazi izvan sfere zvijezda stajačica, dobiva svoj smisao, svoju stvarnost za ljudsku percepciju. Time se počinje uviđati da čovjek više ne nalazi nikakve snage u kozmosu za vlastitu obnovu. Zašto ne umremo u dvadeset osmoj? Ovaj svijet koji nas okružuje zapravo nas pušta da umremo u dvadeset osmoj godini. Istina je, tko vidi vezu između čovjeka i svijeta, gleda u svijet sa sviješću: o svijete, zapravo me imaš samo do kraja dvadesetih! - Ali upravo kad se to vidi, počinje se stvarno shvaćati ljudsko biće u njegovoj biti.

Jer što se s njim događa sada kada ga svijet napusti s obzirom na formativne sile koje tvori? Što se sada događa? U ovom neobičnom trenutku kada, u dobi od dvadeset osam godina, ljudsko biće počinje jasno pokazivati da su stare snage rasta sada potpuno nestale. Neki ljudi već tada počnu umirati; neki su očuvali sile rasta. Ali i Goethe je postajao sve manji kad se približio izmjerio, kada je počeo pisati dalje drugi dio Fausta. Tada se mjerio. Ali kolabirao je ranije. Vidite, osim ovog trenutka kada nas svijet napušta, moramo iskoristiti snagu koju smo do tada apsorbirali za vlastitu obnovu. Međutim, budući da dijelova koje treba zamijeniti, postaje sve manje i manje, ne možemo raditi na svom utjelovljenju u istoj grandioznoj mjeri kao što dijete radi do promjene zuba, kada po modelu oblikuje svoje prvo tijelo. Ali mi smo u sebi nakupili silnu snagu Sunca, Mjeseca i zvijezda, koja nam je potrebna, koju nosimo u sebi, budući da od svoje dvadeset osme godine počinjemo voditi računa o obnovi našeg fizičkog tijela. Tu postajemo, u odnosu na ljudsko biće u njegovom obliku, ljudsko biće koje je prepušteno sebi. Time je, međutim, čovjek, čovjek koji je potpuno svoj na Zemlji, došao do jedne vremenske točke kojoj teži, prema kojoj raste, na što sam vam jučer skrenuo pozornost sa sasvim drugog aspekta. [*slika, sredina*] Od djetinjstva, ako mogu ovako nacrtati, čovjek sve više teži točki koja se nalazi na kraju dvadesetih godina, kada prestaje rasti od aktivnosti kozmičkih sila. Od tada nadalje, sve što radi, radi snagom vlastitog tijela. Ovdje u sredini je točka gdje čovjek prestaje procesirati

kozmičke sile u sebi, gdje počinje stvarati sile iz vlastitog tijela. Naravno, u stvarnom životu, razlike nisu tako velike kao u ovom shematskom prikazu.

U životu često već u ranom djetinjstvu postoje, mogu reći, preuranjeni učinci vlastitog tijela. Zatim to primjećujemo u djetetovim patološkim simbolima, u lomljivosti kostiju, ali posebno u ranom stvaranju sala kod djece; ali ovu vezu nije lako vidjeti. U svakom trenutku svog života čovjek ili teži ovoj točki ili teži od ove točke. Možete lako vidjeti da je ovo neka vrsta nulte točke, neka vrsta Hypomochlion-a, gdje stojimo u vremenu između nas i svijeta. U našoj unutarnoj dinamici uvijek imamo težnju prema, ili težnju od sebe. Ono što se događa u ljudskom biću kada teži prema ovoj nultoj točki ili se udaljava od nje, težnja je prema nuli ili od nule. To je nešto što radimo u odnosu na ništa. Težimo onome u čemu svijet više nije aktivan, a čovjek još nije aktivan. Između to dvoje je neka vrsta nule. Imamo u sebi nešto što je okrenuto ničemu. To je ono što nas čini slobodnim bićima, odgovornim bićima. To da smo odgovorna bića utemeljeno je u ljudskoj konstituciji, jer prelazeći iz svijeta u sebe prolazimo kroz nultu točku, kao što greda vage prolazi kroz nultu točku s desna na lijevo, s lijeva na desno, što se ne pokorava zakonima kojima podliježe ostatak vage. Možete zamisliti da ako imate vagu [*slika, desno*] mehanički zakoni koje naučite vrijede ovdje, mehanički zakoni vrijede ovdje i daju vagi određenu konfiguraciju, bilo da je ovo gore a ovo dolje, ili obrnuto. To su zakoni vage, poluge. Ali ako uzmete ovaj vrh - možete nositi vagu okolo, ostatak njene konfiguracije je isti gdje god je nosili okolo - vrh je slobodan; možete ga nositi kao da uopće nije spojen na vagu, vaga ostaje potpuno nepromijenjena. Dakle, kada se čovjek sa svojim duševnim iskustvom uhvati za točku kojoj je prije težio, ali se kasnije od nje udalji, tada je prije toga bio aktivan svijet, a potom on sam, čovjek. Ovdje ništa nije aktivno. Ali u težnji prema, ili od tamo, prema van, može u sebi iskusiti ono što u čovjeku nije određeno ni prirodom ni svijetom; gdje sjedi Hypomochlion, tu je ishodište njegove slobode. Tada shvaćate odgovornost.

Dakle, ako želite objektivno, a ne samo amaterski i diletantski, odrediti stupanj odgovornosti, npr. trideset petogodišnjaka, morate se zapitati: ima li previše toga što se nenormalno razvilo do kasnih dvadesetih, je li ta točka usmjerena više ili manje prema mladosti ili više prema starosti? - Čovjek je pun odgovornosti kada je ta točka normalna, kada se cijeli ljudski život može procijeniti na način da je ta točka normalna. Ako je ta točka predaleko nakon adolescencije, to jest, ako svijet prerano prestane djelovati na osobu, tada se osoba mora ispitati da se vidi da li pati od kompulzivnih ideja, čak i u blagom stupnju, da li se lako emocionalno određuje, tako da joj se ne može pripisati puna odgovornost za njene postupke.

Ako ova točka dođe prekasno, trebat će se zapitati nije li čovjek svojom unutaršnjom prirodom spriječen da razvije punu slobodu duše, nije li fizički prejako određen, pa mu se stoga opet ne može pripisati puna odgovornost.

Ali za prosudbu u finijem smislu, doista je pozvan liječnik i svećenik, koji mora znati da se čovjekov razvoj može prosuditi tako da se po njegovu stasu može grubo zaključiti - o tome ćemo još, jer pastoralna medicina uključuje i duboku fizionomiju - da li se čini da je u ravnoteži, da li se može reći da je njegov životni Hypomochlion na pravom mjestu, to jest, u pravo vrijeme, ili je to prije ili kasnije.

To su stvari koje su se u staroj mudrosti misterija smatrale vrlo važnima u procjeni života, to su stvari koje su zaboravljene, ali koje se moraju ponovno uključiti u proučavanje čovjeka, ako znanje o čovjeku želi imati utjecaj u sveobuhvatnom smislu, i u pravom smislu želi imati medicinski i pastoralni učinak.

Sutra idemo dalje.

PETO PREDAVANJE

Dornach, 12. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Sada se bavimo spoznajama do kojih smo došli, s jedne strane, promatranjem ljudi koji, bez neposredne intuicije, urastaju u percepciju duhovnog svijeta, i tako u svojim navikama pokazuju aspekte ponašanja koji liječnika lako mogu podsjetiti na patološke stvari, ali koji su u osnovi nešto sasvim drugo od samih patoloških stanja. Makar samo zato što, kao što smo vidjeli, patološko ostaje u *status nascendi* i postoji stalna mogućnost ozdravljenja, koje izvire iz duha, kao što je slučaj kod osoba kao što je sveta Terezija, također Mechthild von Magdeburg, ali i s muškim vidovnjacima.

Promatrajući ta stanja, u prvoj fazi pred sobom vidimo ispadanje 'Ja' organizacije od ukupne ljudske strukture. 'Ja' organizacija tada privlači astralno tijelo vrlo blizu sebi i u određenom ga smislu odvaja od eterske i fizičke organizacije u budnom stanju. Koja je posljedica toga? Lako možete razumjeti, dragi prijatelji, to je ono što uzrokuje da čovjek padne u neku vrstu stanja sna. Promatramo li s duhovno-znanstvene strane, 'Ja', privlačeći astralno tijelo k sebi, ne dopušta mu da potpuno uđe u fizičko i etersko tijelo, a to dovodi do neke vrste stanja sna. Ali opet, budući da su 'Ja' i astralno tijelo jaki zbog posebne karmičke gustoće, prijemljivost za percepciju duhovnog svijeta prenosi se u san. San se pretvara u stanje koje ima mogućnost stvarnog gledanja u duhovni svijet. To je stanje u kojem dotična osoba tada ima osjećaj prisutnosti bića iz duhovnog svijeta.

Sada pogledajmo suprotno stanje, polarno suprotno stanje. Ovo stanje suprotnog polariteta događa se kada astralno tijelo prejako uvuče 'Ja' organizaciju, koja je trenutno slaba. Tada u budnom stanju nema prosvjetljenja, kao kod vidovnjaka poput svete Terezije, nego naprotiv, u budnom stanju dolazi do otupljenja, pomračenja svijesti, do stanja sna.

Vidite, ljude u takvom stanju ne možemo upoznati na način kako sam to naznačio za ostale. Ljude koji dosegnu takve kulminacijske stupnjeve kao što je sveta Terezija ili Mechthild von Magdeburg, ali i one druge brojne, brojnije nego se misli, i koji imaju osjećaj prisutnosti nečeg duhovnog, takve osobnosti najbolje se upoznaju, ako su razvijene potrebne dispozicije ili odgovarajuće sposobnosti, ako im se dopusti da pričaju o svojim stanjima. Govore - oprostite na izrazu - zanimljivije nego današnji filistri. Njihove priče su puno zanimljivije i prije svega govore stvari koje ne možete imati u svakodnevnom životu. Dakle, zanimljivi su, ti ljudi, čak i ako su u prvoj fazi. Upoznat ćete ih tako što ćete im dopustiti da vam pričaju o njima.

Suprotni pojedinci, kod kojih astralno tijelo povlači 'Ja', još uvijek su zanimljivi ako im dopustite da pričaju, ali za razumijevanje prvog tipa doista je potrebna dubina duše svećenika. Da bi se razumio ovaj drugi tip osobe, često ništa manje zanimljiv od uobičajenih vizionara, koji se ne razvijaju daleko, zaista je potrebna osjetljivost liječnika koji shvaća svijet razumom i dobrom količinom intuicije. Jer stvar je razumijevanja onoga što ne govore: ono što govore malo je vrijedno. Pitanje je razumijevanja onog što govore i čine na način koji to stavlja u perspektivu u odnosu na ljudsku organizaciju. Takve osobe, ako ih nešto pitate, već pokazuju određeni stupanja bezobrazluka, pa i nespremnosti da vam odgovore. Zatim počnu govoriti o nečem drugom a ne onom što je u pitanju. Ali ako uhvatite što govore sami od sebe - među njima ima i onih koji stalno žele brbljati - ako uhvatite što govore o sebi, ponekad imate osjećaj da postoji neki unutarnji izvor govora, što im daje i poseban način povezivanja ideja, što nije slučaj kod običnih ljudi. Takvi vam kažu, ako ih pustite - ne morate ih pitati, samo čuti što govore - takvi vam kažu: Da, prije deset godina bio sam jednom kod seljaka. Seljak mi je dao kavu. Seljakova žena mi je dala kavu u šalici s crvenim ružama naslikanim izvana. Seljakova žena mi nije mogla odmah dati kavu jer je zaboravila šećer u kuhinji i morala ga je prvo donijeti. Onda je zaboravila mlijeko. Prvo ga je morala donijeti iz podruma, a onda je u kavu ulila oko osmine litre mlijeka i onda rekla: moja kava je jako dobra; a onda sam ja rekao: da, i ja tako mislim. - I tako nastavlja; govori detalje koji se odnose na davnu prošlost i ide do nevjerojatnih detalja. Tada dobijete ideju: oh, kad bih barem i ja imao pamćenje dobro kao on. - Čovjek potpuno zaboravlja da, kad bi imao takvo pamćenje kao on, da bi i bio kao on. Da, dobro, pričam to na pomalo tipičan način da prikazem tip i tipičan ishod. Onda se trebate susresti s odgovarajućim lakšim varijantama u životu, s kojima se posebno susreće liječnik. Govorim to kao ekstremno, kako biste vidjeli što je važno.

Kada astralno tijelo uvuče 'Ja' organizaciju, nastaje neka vrsta sile koja voli reproducirati detalje koji se automatski bilježe u sjećanju, uvijek ih je spremna reproducirati, ali se suzdržava od traženja bilo kakve logične veze, već nabraja stvari jednu za drugom, tako da čovjek zapravo ne razumije zašto se dotična osoba dotakne čas jedne stvari čas druge. Može se dogoditi da dotični kaže: seljakova žena je izašla i donijela mlijeko; dok je izlazila, pogledao sam u kut sobe, tamo je bila slika Gospe, bila je ista kao ona koju sam vidio u jednom mjestu prije trideset godina; tamo nisam dobio kavu, već jako dobru juhu. - Može biti da skroz odluta od druge priče, može biti da joj se opet vraća. Dakle vidite, to nije logično sjećanje, već ono koje djeluje prostorno-vremenski s iznimnom vjernošću i žudnjom poput automata da se otkrije. On ima takvo sjećanje, sjećanje u kojem se, ako se još više uđe, vidi nešto vrlo čudno: vidi se na čemu se stvar temelji u još dubljem smislu. Primjećuje se da se osjeća određeno zadovoljstvo u

određenim zvukovima riječi koje je osoba povezala s određenim događajima dok je proživljavala same događaje, a sada uživa u izgovoru tih riječi. Zapravo se vraća govoru koji joj je ostao dok su misli istiskivane - ne potpuno, ali gotovo je tako.

S druge strane, primjećuje se i promjena u sferi volje. Na nju također treba obratiti pozornost, jer se na taj način postupno migrira u stvarna patološka stanja, koja se također mogu pojaviti i o kojima moramo govoriti. Primjećuje se sljedeće. Opet treba biti oprezan; jer nekako prići takvim ljudima, natjerati ih da vas slijede, da rade ovo ili ono da bi se nešto vidjelo na njima, to ne pomaže puno, jer oni postaju jako tvrdoglavi, ne žele nikako surađivati, ne žele odgovarati na pitanja koja im se postavljaju, a ne žele ništa ni učiniti. Ali ako idete tamo uz pomoć nekakve izvana dohvaćene anamneze, tako da posložite stvari koje možete naučiti iz okoline ili na drugi način, onda primijetite kako u određeno doba godine takvi ljudi dobivaju impulse volje, naprimjer, da moraju lutati, da moraju lutati nekim krajem. Često je to svake godine ista oblast kojom žele lutati, a unutarnji impuls volje je tu toliko jak, da ako mu se sada pokušate suprotstaviti, možete primijetiti npr. sljedeće. Uzmimo gurmana; među njima ima i onih koji uživaju u jelu. Uхватite ga dok luta i posjednite ga za jedan ili dva prekrasna obroka, i dajte mu izvanredno dobra jela, ona u kojima on jako uživa. Ali najviše što se može postići je da ostane prvi ili drugi dan, ako to nije ono što je želio postići na svom putu. Postaje nemiran. Vidi se da bi volio pojesti, jer zna da će mu, kada ode dalje, kada na svom lutanju posjeti sljedećeg čovjeka, dati nešto grozno, on to dobro zna. Pamćenje mu je odlično. Postaje nemiran, želi pobjeći od odluke svoje volje, ne prilagođava se neposrednim vanjskim uzrocima. Kao što se, s jedne strane, ne prilagođava neposrednim osjetilnim dojmovima, nego reproducira sve što je moguće iz vokabulara, s druge strane, ne prilagođava se integraciji svog sustava volje i udova, u vanjske odnose u životu. Samo želi slijediti vanjski impuls volje koji ga vodi iznutra na vrlo specifičan način. Vidi se da je sve to izgubio, a ono što ovisi o 'Ja' organizaciji da poveže čovjeka s vanjskim svijetom prisutno je samo u maloj mjeri. Njegova osjetila otupljuju, njegov impuls volje ne dopušta mu da se pravilno postavi u svijetu. On ga želi slijediti, što je upravo rezultat povlačenja 'Ja' u astralno tijelo.

Vidite, takvim ljudima, kada bi naše medicinsko razumijevanje i predana ljubav teologa radili zajedno, takvim bi se ljudima moglo neizmjereno pomoći, samo ne nekom trenutnom terapijom, već na sljedeći način. Kod takvih ljudi postoji vrlo jasna činjenica. Da bismo došli do ove činjenice, razmatramo život takvih ljudi između promjene zuba i puberteta. U pravilu, ako tu osobu promatrate grubim razumom, nećete primijetiti ništa nenormalno. Moglo bi se čak uživati u tome koliko su ti ljudi prerano sazreli, kako pametni, kako užasno pametni, kakve pametne odgovore daju. Ali na ovo pametno odgovaranje treba obratiti pažnju u dobi od sedam do

četrnaest godina. Jer takvi ljudi koji su pretjerano pametni u ovoj dobi, takvi ljudi nose nešto od onoga što bi trebali proći u svom razvoju nakon puberteta. Tako nastaje ono što sam upravo opisao. Astralno tijelo, koje tek nakon puberteta treba uvući 'Ja' da bi se 'Ja' tada moglo pojaviti u svom punom razvoju početkom dvadesetih godina, ono uvlači 'Ja' organizaciju od promjene zuba ili od devete, desete, jedanaeste godine, i tu abnormalnu pamet uočavamo i isprva uživamo u njoj. Ali sada, kada dođu kasnije godine, osamnaesta, devetnaesta, dvadesete godina, 'Ja' organizacija je preduboko u astralnom tijelu. Onda postoji stanje koje sam opisao i tada se događaju pojave koje sam naveo. I tako se radi o tome da, ako nas osoba opisanih godina sa svojom pretjeranom pameću brine, mora se tretirati na određeni način. Povrh svega, javljaju se one situacije u kojima će se i liječnik i svećenik morati posavjetovati s učiteljem, kako bi učitelj shvatio što treba činiti u tom ranom životnom razdoblju. Ali prvo bih želio nastaviti karakterizaciju. Sada je pitanje toga da povežemo promišljanja zadnjih dana.

Ali može se dogoditi i da etersko tijelo sa svoje strane, previše zategne vezu između astralnog tijela i 'Ja', da astralno tijelo i 'Ja', u budnom stanju strahovito snažno zaskoče fizičko i etersko tijelo. Tada nastaju uvjeti koji, gledano iznutra, izgledaju tako da je astralni element previše u organima i ne može se pravilo povezati s organima. To je stanje koje je također patološki odraz vizionarskog stanja, nešto poput svete Terezije, jer je prvo stanje koje sam opisao patološki odraz stanja u kojem postoji osjećaj prisustva duhovnih bića. Tu imamo budan san koji se prenosi u jasnu svijest. U slučaju takvih osobnosti koje sam opisao, imamo suprotno: prijenos života iz snova u budni život, s ovim pratećim pojavama koje sam opisao. Budući da je to zapravo budnost, snovi se ne pojavljuju, ali se događa aktivan život u snu, koji se izražava u onom govoru o kojem smo govorili, i u onom intimnom, pretjeranom, unutaršnjem okretanju impulsa volje prema unutra. To je patološki odraz sna; prisutna je aktivnosti, umjesto pasivnosti koja živi u snovima.

Sada imamo drugo. Imamo 'Ja' i astralnu organizaciju koja se uvlači kroz etersko tijelo. Ljudsko biće se vrlo snažno hvata s' 'Ja', astralnim tijelom i eterskim tijelom u fizički organizam, a fizički organizam ih nije u staju primiti u svoje pojedine organe. U svakom organu ostaje višak astralnosti koja se zapravo ne povezuje s organima. Pojavljuje se patološka zrcalna slika onoga što smo upoznali kao drugi stadij kod drugih, onaj drugi stadij gdje se, da tako kažemo, osjetilne percepcije stimuliraju iznutra, i struja ide iznutra prema osjetilima. Sada ide prema unutra, prema organima u zrcalnoj slici, sada preuzima organizaciju, nastaju ona stanja koja se uvijek događaju kada je fizički organ ili eterski organ tu i prožet je astralnim tijelom, 'Ja' organizacijom, a oni se ne mogu povezati na takav način da se može govoriti o pravilno zasićenoj vezi fizičkog tijeka s eterskim i astralnim

tijelom. U organima je ostalo nešto od viših članova. Ono što se inače slijeva u osjetilnu, osjetilno obojenu viziju, što može biti otkrivenje duhovnog svijeta, sada se slijeva unutra, to organ želi upiti. Umjesto da inače, više izvana zahvati duhovno umjesto osjetilnog, izlijeva se prema unutra, hvata se za organ, izražava se u grčevitim stanjima, u svim oblicima koji se javljaju u stvarnoj ili maskiranoj epilepsiji, izražava se u 'Ja' organizaciji i astralnoj organizaciji koja se prejako spušta u fizičku organizaciju, koja zatim za sobom povlači etersko tijelo da se poveže. Sada vidimo mogućnost da se prvo stanje koje sam opisao razvije u drugo, a često se to događa u životu, što bi trebalo spriječiti širenjem prave pastoralne medicine. Čovjek ne primjećuje prvo stanje, nalazi da je zanimljivo. Drugo stanje se primjećuje tek kad se dogodi, gdje se javljaju grčevi i epileptički fenomeni, ali kad sjećanje ne hipertrofira za detalje, niti hipertrofira unutarnji impuls volje, a zato jer je astralna organizacija i 'Ja' organizacija potisnuta unutra, jer se astralna organizacija ne povezuje s određenim oblicima organa, sjećanje se sada gasi. Umjesto da se sjećanje drži detalja kao kod prethodnog stanja, a detaljima jednostavno ne upravlja logika, već postoji kontinuirana struja sjećanja koje se odvija u proizvoljnim asocijacijama, bez logike, sada vidimo isprekidano pamćenje; u sjećanju ostaju praznine. To može ići toliko daleko da nam takav pacijent pokazuje nešto poput dvije vrste svijesti. Naprimjer, pamćenje se veže za gornje organe - jer je u pamćenje uključeno cijelo ljudsko biće - zalijepi za gornje organe, ali ostaje odsutno za donje organe, i obrnuto. U drugom dijelu ritmičkog slijeda - jer takve stvari mogu imati ritmički slijed - je obrnuto, gornji organi u sjećanju postaju neaktivni, donji organi postaju aktivni, pa kod takve osobe dvije struje svijesti teku jedna pored druge. U jednom stanju svijesti uvijek se sjeća svega što se dogodilo u tom stanju svijesti, u drugom se sjeća drugoga; ali u jednom stanju svijesti nikada ne zna što je bio sadržaj drugog stanja. U ovoj oblasti stvari idu nizbrdo.

Vidite, tu imamo zrcalnu sliku, patološku sliku onoga, sada ćemo reći, kod sveca, tako da imamo izraz - moderna medicina nema termin za ovo stanje - onoga što se dogodilo kod sveca u drugom stanju. On dobiva svijet oko sebe koji je vizionarski, ali ima duhovni sadržaj, dobiva unutarnje dojmove duhovnog svijeta. Ovaj drugi, patološki, jer u njegovoj karmi leži slaba individualnost, takav je da ga privlači fizičko, dobiva grčeve umjesto duhovnih vizija, poremećene koncepte svijesti, nekoherentnost tekućeg života i tako dalje.

Sada se, međutim, može dogoditi treće stanje. Tu je, kao rezultat karmičkih uvjeta, fizičko tijelo postalo slabije, kao što je i cijela druga organizacija postala slabija, tako da ranije karmičke sile ne djeluju dovoljno na fizičko tijelo. Vidite, kod takve osobe 'Ja' organizacija, astralna organizacija, i etersko tijelo nisu uvučeni u fizičko tijelo, nego se događa

nešto sasvim drugo. Kod takve osobe događa se ono što moram opisati na sljedeći način.

Pretpostavimo da netko postane senzibiliziran na drugoj strani, na strani osjetila, to jest, na strani 'Ja' organizacije; čovjek je strašno osjetljiv na sve što ulazi kroz osjetila, na žive boje, na žive tonove. Ali upravo suprotno se događa kod onih ljudi čije je fizičko tijelo slabo kao rezultat karmičkih uvjeta. Oni ne postaju preosjetljivi iznutra, nego neosjetljivi na svoje fizičko tijelo, ali zato golemom snagom prihvaćaju sve s druge strane, sa strane volje, što je izvan fizičkog svijeta. Podliježu težini, vrućini i hladnoći. Sve to uopće ne djeluje na organska bića, nego na anorganska bića, što onda potiskuje manifestaciju astralnog tijela i 'Ja' organizacije. Prihvaćeni su od svijeta, ne suočavaju se s vanjskim svijetom odgovarajućim intenzitetom zbog slabog fizičkog tijela, oni su kao pripadnici vanjskog svijeta, ali unutar fizičkog. To je jasna suprotnost onome što smo opisali kao treći stadij kod sveca. Preko boli koja se kod njega pretvara u zadovoljstvo, svetac prelazi na doživljaj duhovnog svijeta u njegovoj čistoj duhovnosti. On to naziva 'počivanje u Bogu' ili 'počivanje u duhu'. Svatko tko se razvija kako sam opisao počiva u skrivenim okultnim moćima fizičkog svijeta, kojih nije svjestan, ne nalazi odmor u Bogu, niti u duhu, on nalazi počinak u okultnim silama svijeta, s kojima se kao ljudsko biće treba samostalno suočiti. On razvija zrcalni odraz trećeg stanja sveca, patološki zrcalni odraz, a to je stanje besmisla u kojem se čovjek gasi, u kojem čovjek počiva u vanjskoj prirodi, tj. u skrivenim silama, ali se više ne može izražavati ljudski, nego samo u onome što se prirodno odvija u čovjeku, što predstavlja nastavak vanjskih prirodnih procesa, vegetabilnih procesa: hranjenje sebe, prerada hrane i kretanje u smjeru u kojem hrana daje impulse u svojoj unutarnjoj obradi, potpuno budno spavanje, posvećeno funkcijama tjelesnog oblika, koje, međutim, ne svladava slabo fizičko tijelo, već ostaju slične procesima u vanjskom svijetu, koji, budući da djeluju u čovjeku, daju impulse čovjeku koji je izoliran od svijeta jer je prejako smješten u fizičkom svijetu.

Imamo posla sa svim onim što je patološka zrcalna slika počivanja u Bogu. Bavimo se 'počivanjem u prirodi'. Imamo posla s raznim paranoičnim stanjima, s onim što se u običnom životu naziva idiotskim stanjima, dok su prethodna stanja *više idiotska* stanja. [*radi se o stupnjevima imbecilnosti, nap. pr,*]

Tako kod sveca vidimo niz stupnjeva, od osjećaja prisutnosti prema bićima duhovnog svijeta, do trećeg stupnja u kojem se osoba postavlja u duhovni svijet. Tako vidimo patološki pandan psihopatološke inferiornosti koju možemo pronaći u prvoj fazi. Konkretno, možemo skrenuti pozornost na psihopatološku inferiornost kada je izražena na način koji sam ranije opisao: u abnormalnoj žudnji za lutanjem, u kombinaciji s nelogičnim

pamćenjem. Zatim vidimo taj prijelaz u stanja ludila, koja će međutim, u ranim fazama učiniti čovjeka prikladnim za određene aktivnosti vanjskog života. Tada često vidimo prijelaz u treće stanje, koje je također moglo biti prisutno od početka.

Vidimo kako se u biti drugo stanje može temeljiti na činjenici, da se ne možemo suprotstaviti određenim stanjima između rođenja i promjene zuba. Ako djeca ne pokazuju preveliku pamet u ovom prvom razdoblju života, već snažnu želju za učenjem koja bi se trebala pokazati tek nakon promjene zuba, ta karakteristika je normalna između promjene zuba i puberteta, međutim, kada se pojavi u prvom periodu, trebali bismo se zabrinuti i trebali bismo pronaći sredstva - fizička, duševna i duhovna sredstva - da izliječimo ono što je već patološko. O tome ćemo kasnije. Ali to je ono što treba proučavati u vezi s ovim pojavama, naime da ono što bi se trebalo pojaviti u drugoj epohi života, kao što sam jučer opisao, ne bi trebalo zasjati u prvoj epohi života između rođenja i promjene zuba.

Međutim, treća faza se može pojaviti na dva načina. U velikoj većini slučajeva, kao što ste vidjeli iz mojih opisa, ljudi to donose sa sobom kao svoju karmu. On već ulazi u abnormalno stanje kroz ono što je prošao u potrazi za sastavom eterskog tijela prije nego što uđe u fizičko tijelo. Razvija etersko tijelo koje ne želi ući svugdje, koje ne želi ući u srce i želudac na pravi način, već ih želi preplaviti, koje u te organe prenosi previše astralnog tijela i 'Ja' organizacije, te vidimo da se fizionomske deformacije koje nas mogu zabrinuti pojavljuju već pri rođenju ili se barem razvijaju ubrzo nakon rođenja. To se zove urođeni idiotizam. Ali to ne postoji. Postoji samo karmički idiotizam vezan uz cjelokupnu sudbinu čovjeka. O tome ćemo također raspravljati detaljnije, tako da se može vidjeti kako se s obzirom na jednu inkarnaciju koja se može provesti u takvoj duhovnoj poremećenosti može, pod određenim okolnostima, čak i blagonaklono gledati na karmu ljudskog bića, čak i ako ona u jednoj inkarnaciji predstavlja bijedu. Uostalom, postoji potreba da stvari promatramo ne samo sa stajališta konačnog života, već *sub specie aeterni*, ili sa gledišta čovjekova vječnog života. Onda će doći ono što bi trebalo prožimati suosjećajno, i ujedno mudro milosrđe.

S druge strane, međutim, drugi stupanj, koji sam vam opisao, sigurno može prijeći u treći, a to postaje očito kada, čak i u prvoj epohi ljudskog života između rođenja i promjene zuba, ne samo da zasja druga epoha, već i treća, ona u kojoj ljudsko biće treba ući u svoju 'Ja' organizaciju. Kada sretnemo dijete u četvrtoj ili petoj godini s osobinama koje često izazivaju oduševljenje okoline, jer kažu: govori ili se ponaša kao dvadesetogodišnjak - loše je ako je tako. Jer tada se događa da se 'Ja' organizacija razvija prerano, preplavljuje fizičko tijelo i čini ga slabim. Tada ne nastupa onaj idiotizam koji je karmički posredovan, nego je stečen kasnije u životu i tek

kasnije se može karmički izbalansirati; idiotizam, javlja se kasnije u životu. Ako na život gledamo s pronicljivošću, s dobrom pastoralnom medicinom, moći ćemo ga kontrolirati jednostavnim obrazovanjem osobe na pravi način u ranoj fazi.

Oni koji su upućeni svojim unutarnjim pozivom da promatraju takve stvari ne bi ih trebali promatrati samo utoliko što su pojedinačne pojave - trebali bi naravno, biti u stanju ući u njih s posebnom ljubavlju - također bi trebali razviti razumijevanje kada postanu opće pojave. Trebalo bi razviti razumijevanje kako su te stvari ponekad inducirane.

Vidjeli smo, dragi prijatelji, da su neke stvari našle svoj put u pedagogiju zadnjih desetljeća, s kojom se trenutno borimo sa stajališta zdrave pedagogije, kakva pedagogija Waldorfske škole želi biti, stvari koje su ljudima postale iznimno drage. Ponekad se naše obrazovanje u Waldorfskoj školi mora baviti određenim stvarima s velikom ozbiljnošću, naprimjer, rad u vrtiću Fröbel, koji nije imitacija života, već izmišljene stvari. Onda se u djetinjstvu između rođenja i promjene zuba uzima u obzir ono što bi trebalo biti tek u drugoj fazi između promjene zuba i spolne zrelosti. Ono što je predstavljeno u prvim fazama patološkog procesa, kako sam to danas opisao, tu se zapravo koristi. To dovodi do prve faze patološkog stanja, blagog stanja bolesti, koja se često još ne naziva patološkom, koju je također bolje ne zvati patološkom, inače bi se mnogo toga drugog moralo označiti patološkim, što se u svakom slučaju mora prepoznati kao kulturni fenomen. Te stvari se ne mogu samo kritizirati, nego ih se mora razumjeti, kako bi imali pravi odnos.

Što tu leži? Tu leži pogrešan odgoj u prvim godinama djetinjstva. Druga faza života uklopljena je u prvu, potpora svega što proizvodi automatski govor i što potiče volju iznutra bez prilagođavanja okolini. Pretpostavimo da postoji nešto od onoga što sam opisao za prvi patološki stupanj, što je proizvedeno činjenicom da je odgoj koji sam vam opisao bio pogrešan. Što dolazi sljedeće? Želja da se bude ptica selica, ovisnost koja se ne može opisati kao patološka, ali ima određena svojstva, samo slijediti sebe u određenoj dobi, ne računati sa svijetom: maknuti se iz vanjskog svijeta, planinariti, želja biti ptica selica! Ima to veze sa suvremenim pojavama koje su proizašle iz patološkog odgoja, ako mogu tako reći, ili barem iz odgoja s prizvukom patologije. To vidite baš sada. Promatrate mnogo mladih ljudi - ne želim to kritizirati, stvari su savršeno opravdane - oni se povezuju s onim što se dogodilo u Kali Yugi, jer postoji afinitet između onoga što je blago patološko na ovaj način i onoga što je donijela Kali Yuga. Te stvari spadaju zajedno, ali ih morate promatrati s dva aspekta. Pogledajte i lako ćete vidjeti djeliće onoga što sam opisao. To je jasno izraženo u žudnji za lutanjem, ali u ekstremnoj fazi. Slušajte razgovore, čovjek je uznemiren koliko ne reagiraju na ono što im se govori i kako stalno ponavljaju

pojedivosti onoga što nazivaju svojim 'iskustvom', stalno se iznova vraćaju na istu stvar. Nemojte me krivo shvatiti, ne želim to ni najmanje prikazati kao nešto što se sada može prosuđivati u filistarskom smislu, već želim naznačiti kako se takve pojave mogu pravilno razumjeti samo ako se pravilno razmotri odnos koji sam vam opisao proteklih dana, a koji se sastoji u tome da uvijek postoji iskorak u duhovni život i njegova polarna suprotnost u vlastitom tijelu. Još je jedan korak do duhovnog tijela za sveca, još je jedan korak do tijela od grčeva i epilepsije za nekoga tko postane patološki, i tako dalje. Takav je odnos. I ako razmislite kako je u vanjskom elektricitetu i u vanjskom magnetizmu jedan pol uvijek ovisan o drugome, razumjet ćete nestabilno stanje koje može postojati u životu između jednog i drugog, ali koje se ne smije uhvatiti tako nespretno kao što je često slučaj s današnjim materijalističkim pogledom na svijet, već se treba shvatiti sa suptilnošću da su polarne suprotnosti tu i tu je opet i privlačnost jednog pola i drugog pola, i tada ćete vidjeti o čemu se radi u jednom slučaju, a o čemu u drugom. Samo kroz to se uči gledati u ljudsko biće.

Sutra ćemo nastaviti.

ŠESTO PREDAVANJE

Dornach, 13. rujna 1924.

Dragi prijatelji, do sada smo se uglavnom bavili otkrivanjem koliko ljudsko biće može skrenuti u jednom ili drugom smjeru od onoga što se može nazvati normalnim, prema patološkom, ili također prema onoj strani koja ga dovodi u odnos sa stvarnim duhovnim svijetom.

Danas bih pokušao ići dalje izvan pojedinačnog ljudskog života, u onoj mjeri u kojoj on predstavlja jedan život na Zemlji, prije svega s primjerom, kao i u takva stanja koja, mogu reći, stoje u suprotnosti između dosezanja u duhovni svijet i dosezanja dolje u fizički, u prirodno, da vidimo kako je ono što proizlazi iz ponovljenih zemaljskih života povezano s takvim procesima. Jer to je ovako: liječnik treba, ako želi obavljati svoj posao, ne samo izvanjski ili intelektualno, nego punim srcem, cijelim bićem, treba biti u duhovnom svijetu, gledati na svijet s duhovnog aspekta. Ali budući da se ljudsko biće zapravo proteže kroz uzastopne ljudske živote, uzroci jednog zemaljskog života, na duhovan način prelaze u drugi zemaljski život, i postaju djelotvorni, karma za nas ne smije ostati puka fraza, već također moramo postupno uvidjeti kako se moramo nositi s karmom na iscjeljujući način. Da bismo to učinili, prvo moramo vidjeti njenu učinkovitost u odnosu na patološko i u odnosu na vizionarsko.

Ako se svećenik želi na pravi način baviti životnim pojavama i brinuti za duše koje su mu povjerene, ako želi biti pravi pastir, treba promotriti i duhovno značenje onoga s čime se susreće u fizičkom zemaljskom životu. Tek tada će s duhovnog gledišta moći na ispravan način tretirati ljude na Zemlji.

Nešto nam odmah pada u oči, dragi prijatelji, na što se danas može gledati s nekog superiornog, prosvijećenog stajališta, možda s određenim prezirom, ali kad bismo to učinili, potomstvo bi nam u dalekim stoljećima loše uzvratilo. Jer oni bi to nama učinili na isti način na koji to ljudi koji žive u takozvanom znanstvenom obrazovanju, čine svojim precima. Uskoro ćete vidjeti na što mislim.

Tijekom evolucije čovjeka došlo je do potpune promjene u načinu na koji razmišljamo o bolestima, a ta je promjena bila osobito uočljiva krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Ako se vratite nekoliko tisućljeća unatrag u razvoju čovječanstva, u ranija vremena u Starom zavjetu, posvuda ćete naći uvjerenje: bolest dolazi od grijeha, bolest u konačnici ima duhovni uzrok u grijehu. To je shvaćano vrlo ozbiljno. Negdje je morala postojati duhovna aberacija ili pogreška kao stvarni uzrok kada se dogodi fizička bolest. I to se gledanje nastavilo. Ovo gledište je išlo toliko daleko da je reklo: jer u

čovjeku koji ima neku duhovnu pogrešku ili zastranjenje zbog čega se kod njega javlja bolest, postoji nešto elementarno duhovno što mu ne pripada, on je na neki način opsjednut. - Svaka bolest u starim vremenima značila je opsjednutost duhovnim, kao posljedica duhovnog zastranjivanja ili posrnuća, a prema tome se i postavljala terapija. Bila je usmjerena na iznalaženje načina kojima bi se ponovno iznijelo ono što je duhovnom transgresijom ušlo u čovjeka u obliku strane elementarne duhovnosti. U osnovi je to bilo radikalno gledište da se ne razumije bolest ako se ne zna njen patološki uzrok.

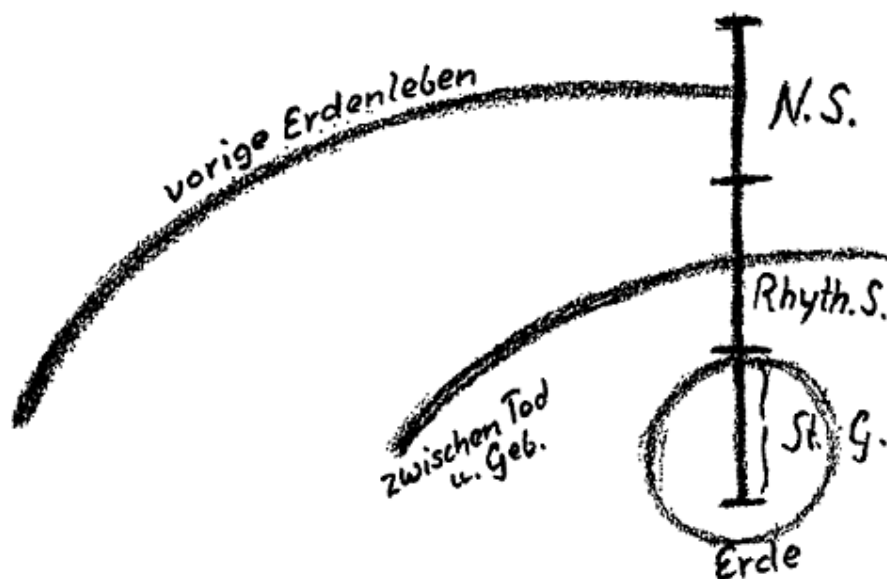
Pa, uzmite ono što je iskrslo logičnim razvojem i manje više nedavno, prije psihoanalize, analitička psihologija intervenirala je na tako užasan amaterski način, rekavši upravo suprotno od prevladavajućeg stava: svaki grijeh ima uzrok u bolesti. - Ljudi su bili uvjereni u to; ako si imao zločinca, grešnika, sasvim površno definirajući pojam grijeha prema kodeksu, ako si negdje imao zločinca ili grešnika, vidio si da se nakon smrti nekako možeš dokopati njegovog mozga, njegove lubanje, ispitati njenu fizičku organizaciju. Tražili bi se nedostaci, obilježja. Također su i pronađeni u mnogim aspektima, i u tom pogledu se daleko doguralo. Pametni znanstvenici došli su do uvjerenja da kada je čovjek savršen organski, da on ne griješi. Ne griješi jer ne postoji tjelesna mana: grijeh dolazi od bolesti. Tako funkcionira razvoj. Ne ide ravnom linijom, prolazi kroz polarne suprotnosti; i upravo oni koji su došli do ovog drugog stava - danas ga svi ne priznaju, ali je često temelj i za one koji ne izgledaju sasvim prizemni - ti se ljudi sa svim prezirom osvrću na ona vremena kada se govorilo: bolest dolazi od grijeha. - Jer znaju, po njihovu mišljenju, da je točno: grijeh dolazi od bolesti. Oni također znaju da u pacijentu postoji neki materijalni proces s kojim se treba boriti, ukinuti, izbaciti ga, kao što se u prošlosti željelo iznijeti duhovni elementarni svijet. Za onoga tko stvar gleda općenito, bitne razlike nema, kao što u konačnici, gledano iznutra, nema neke značajne razlike između mnogih ljekovitih izvora, koje materijalistička medicina smatra ispravnima, i Lurda. Jedno je posvećeno crkvenom vjerom, drugo materijalističkom vjerom. Ove stvari se jednostavno moraju promatrati nepristrano.

Sada međutim, ako se krećete u krugu tako kratkovidnih ideja, mogu reći, ne može se doći do pravih poveznica. Zato bih vam danas želio ispričati - i zapravo uvijek treba govoriti o konkretnim stvarima kada se o tome govori - konkretan slučaj koji može razjasniti neke odnose u zdravstvenom životu ljudi. Vidite, u 19. stoljeću je bio jedan čovjek. Kasnije ćemo ga upoznati kakav je bio u 19. stoljeću. Prvo bih vas želio odvesti na jednu od njegovih ranijih inkarnacija - ne bih htio reći onu neposredno prethodnu - koja je bila odlučujuća za njegovu inkarnaciju u devetnaestom stoljeću, iz koje je inkarnacija u 19. stoljeću imala najvažnije posljedice. Eto, to ljudsko biće inkarniralo se u području jugoistoka, u Aziji, živeći u

okruženju u kojem su ljudi izuzetno voljeli životinje. Oni su znali da postoji nešto krajnje iskreno u vezi istočnjačkih učenja, u ljubavi prema životinjama; oni ono što nazivaju ljubav prema ljudima i stvarima, proširuju posebno na životinje. Osobito u starim vremenima, bilo je potpuno prirodno da neki ljudi u takvim regijama neizmjereno vole životinje i da se prema njima vrlo dobro odnose. Ovaj čovjek na kojeg mislim, koji je u prethodnoj inkarnaciji živio u okruženju u kojem su se tako ponašali prema životinjama, on nije bio ljubitelj životinja. Vjerojatno uzrokovano ranijim inkarnacijama - ne želimo ih ispitivati - on je sada bio usred populacije koja voli životinje, osoba koja se prema određenim životinjama odnosila izuzetno loše. Mučio ih je još kao dječak, loše postupao s njima, kasnije im je zadavao svakojake muke, ukratko, postao je mučitelj životinja u najširem smislu. To je izazivalo veliko negodovanje u kraju u kojem je živio. I zapravo je doživio mnogo sukoba između svoje čežnje za mučenjem životinja, koje se nije mogao osloboditi, što je u njemu bilo nešto kao unutarjni poriv - danas bismo opet rekli materijalistički obojeno: izopačenost volje; istovremeno, a to je bila njegova tadašnja posebnost, on je s velikom prijemčivošću primao duhovna učenja koja su oko njega imali, snalazio se u njima i imao istančan osjećaj za sve što je vjera učila u tim krajevima. Ali ulazio je u strašne sukobe s najreligioznijim ljudima oko sebe jer je mučio životinje. Posebno je mučio životinje koje je imao u vlastitoj kući, najprije kod rodbine, a kasnije kad je i sam bio neka vrsta poljoprivrednika. Životinje koje su mu bile najbliže, prema kojima se istočnjaci ponašaju posebno dobro, tretiraju ih kao da pripadaju obitelji, te je životinje strahovito mučio.

Pa, kao što rekoh, nećemo stati na nekoj među-inkarnaciji koja bi mogla doći u obzir, to ne znači puno za kasniji život ove osobe. Ponovno se pojavio u naše doba, u 19. stoljeću, u prvoj polovici 19. stoljeća. U ovoj inkarnaciji, koja u širem smislu pripada našem vremenu, rođen je kao iznimno tjeskoban čovjek, koji je zbog svoje tjeskobe držao životinje na lancima, osobito pse. Moglo bi se reći da je u toj, opet, na neki način sasvim normalnoj sklonosti prema životinjama koju je sada razvio, bila neka nezdrava osobina. Sve je to poprimilo prizvuk bolesnosti, jer nije baš razvio neku posebnu ljubav prema psima, nego osjećaj da ih mora imati. U načinu na koji se bavio psima vidi se, kao prvo, nešto fantastično, kao što ćemo uskoro vidjeti, ali kao drugo, nešto u čemu je unutarnja karmička prisila vidljiva od samog početka. Osoba u ovoj inkarnaciji postaje izvanredno talentirana osoba koja iz te stare inkarnacije prenosi sve ono što je doživjela među orijentalnim stanovništvom u smislu duhovnih učenja, uključujući i duhovnu religioznost. Kod njega to nije samo sentiment i osjećaj, to mu je praksa u životu. Tijekom svog života on ne samo da razvija fantazije o duhovnom, nego ima priliku, u ispravnim, vizionarskim imaginacijama, koje mu dolaze s elementarnom samorazumljivošću, poetski oblikovati ono što je prisutno u ljudskom životu, a gdje duhovna, elementarna bića

neprestano igraju ulogu. To je jedno. Dakle, vidimo da je on pjesnik, izvrstan pjesnik. On nije samo izvrstan pjesnik, nego se može reći da je, upravo po dramatičnosti, pjesnik kojega bismo mi na kontinentu najradije uspoređivali sa Shakespearom. To je Ferdinand Raimund, Raimund sa svojim ekstravagantnim crtama lica, sa svojim velikim talentom, koji piše dramatične pjesme koje pokazuju da je iz ranijih inkarnacija prenio sposobnost oblikovanja duhovnih stvari i njihovog postavljanja u ljudski život. Pogledajte samo 'Der Alpenkönig und der Menschenfeind' [*Alpski kralj i mizantrop*] i tako dalje, da ga možete usporediti čak i sa Shakespearom po tome što je i on važan glumac, što dolazi i iz činjenice da ima unutarnji poticaj da na pozornicu dovede i trivijalne i netrivialne stvari s duhovnog gledišta. On je neusporediv glumac, pun humora na pozornici - u životu potpuno pod drugim utjecajem, koji dolazi od okrutnosti prema životinjama koje je počinio. Ono patološko i ono briljantno, ovdje su tako ravnomjerno izmiješani, ono genijalno koje ga tjera da s jedne strane stvarno stvara s Shakespeareovskom snagom i moći i duhovno-duševnom dramatikom, da to utjelovljuje na pozornici, i patološko, koje ga s druge strane tjera da fantastičan element u samom vanjskom životu. Sada moramo pogledati jednu posebnu crtu u ovoj individualnosti Ferdinand Raimunda.

Vidite, u okrutnosti prema životinjama za kojom je u jednoj inkarnaciji osjećao potrebu, osjećao je neku vrstu pobude, volio je to raditi, mučio je životinje iz unutarnje radosti. Stoga, dok je bio na Zemlji, nije shvaćao da je to loša stvar. Ali nakon što je prošao kroz vrata smrti, došao je do toga. Pa, ono što se doživi tako što se zakorači kroz vrata smrti i zatim prolazi od smrti do novog rođenja, to je najprije izražava, u najširem smislu u organizaciji glave. To je trenutak, onoga što se nosi sa sobom kao talent. Donio je dosta toga sa sobom. Ali tu oživi i nešto što izlazi na vidjelo u ritmičkom sustavu, posebno u gornjem ritmičkom sustavu, dišnom

sustavu. Budući da je ljudsko biće ovako građeno, ako ga zamislimo shematski [*vidi crtež*]: metabolički sustav udova, ritmički sustav, živčani sustav. Tada ono što dolazi iz ranijih zemaljskih života djeluje preko živčano-osjetilnog sustava, a ono što je između smrti i novog rođenja radi u ritmičkom sustavu, a ono što je na Zemlji djeluje isključivo u sustavu metabolizma i udova.

Pa, sve što je ta individualnost, koja je sada Ferdinand Raimund, mogla doživjeti u smislu gorke grižnje savjesti, u prosvjetljujuće- duboko poraznom uvidu nakon smrti u tu raniju inkarnaciju i svojoj čežnji za okrutnošću prema životinjama, sve je to stalno djelovalo u stanjima između smrti i novog rođenja, i utjecalo na ritmički sustav. Izraženo je u djelovanju ritmičkog sustava na tjelesno. Budući da u vanjštini glave imamo posljedice prethodnog života na Zemlji, u vanjštini ritmičkog sustava imamo posljedice života između smrti i novog rođenja.

U embriologiji vam je ta istina nadohvat ruke, čak i izvana, fizički i osjetilno. S ovom individualnošću Ferdinand Raimunda vidimo u njegovom dišnom sustavu, u gornjem ritmičkom sustavu, kako djeluje sva grižnja savjesti, gorki uvidi koji su ga obuzimali kada je zakoračio kroz vrata smrti iz odlučujućeg prethodnog života. I time je potaknut da razvije ono što mora dovesti do svojevrsne nepravilnosti disanja, nedovoljne apsorpcije kisika, jakog zasićenja ugljičnom kiselinom, nepravilnosti disanja koje, s fizičke točke gledišta, same po sebi uzrokuju sva stanja tjeskobe, ali koja, međutim, mogu biti nositelji elementarnih bića tjeskobe. Sve što živi u nepravilnom disanju, što ne dopušta pravu količinu kisika i ugljične kiseline u procesu disanja, privlači elementarna bića tjeskobe. To možete dobro pratiti u 'Alpskom kralju i mizantropu'. To je bilo posebno dobro razvijeno kod Ferdinand Raimunda; on je, da tako kažemo, bio 'sklon', ako ćemo upotrijebiti znanstveni izraz, da svoj dišni sustav učini nositeljem elementarnih bića tjeskobe.

Međutim, takva elementarna bića tjeskobe nisu samo elementarna bića tjeskobe, ali ako se u isto vrijeme ponese sa sobom ono što je Ferdinand Raimund imao na glavi iz ranijih inkarnacija u smislu psiho-duhovnih pogleda koje njegove drame čine toliko zanimljivima, onda vidite kako karma ide u određenom smjeru zbog djelovanja ovih demona tjeskobe koji dolaze na ovaj način. Doslovno možete vidjeti kako ti demoni tjeskobe guraju stvari prema učinku, patološkom učinku u smislu karme. Oni se ulijevaju, mogu reći, u maštovite imaginacije, živeći u vizijama - jer se Raimundove drame temelje na vizijama - oni se ulijevaju u vizije i time uzrokuju da se razvije fantastičan element u životu. I na taj način se struja karme probija, briljantan talent koji mora doći do izražaja. Jedna struja živi u posebnoj vrsti duhovnog stvaralaštva, dok druga struja paralelno s tim živi u nekoj vrsti životne fantazije koja se, međutim, ne izražava izvana,

nego gleda prema unutra jer živi u ritmičkom sustavu, koji je dakako napola unutarnji, ali koji se u svojim nižim organima izražava na takav način da se proteže na vanjski život, ali se i vraća u unutrašnjost, pri čemu je njegovu briljantnu individualnost pratila patološka sklonost. I ova osobina, ova patološka tendencija, koja se izražava kroz demone tjeskobe, sredstvo je za ispunjenje njegove karme.

Može se sasvim jasno vidjeti karma Ferdinanda Raimunda. Raimund je prisiljen držati psa. On je sanjar. On radi ono što drugi ljudi ne rade. To možete razumjeti i sigurno možete imati suosjećanja za to. Doista, kad se sjetim kako su se neki od naših vrijednih građana nažderavali na dvorskim banketima kada su dobivali ugledne titule, osjećam određenu simpatiju prema Raimundu, s njegovim ironiziranim humorom dok sjedi na podu sa svojim psom i uzima nešto iz pseće zdjele. Raimund to čini. Tu vidite karmu zbog okrutnosti prema životinjama iz prethodne inkarnacije. Pogledajte kako se jednostavno ova činjenica, koja se transformira iz grižnje savjesti nakon smrti i okrutnosti prema životinjama iz prošlosti, odvija poput fantastičnog okajanja, ali se to fantastično okajanje događa na mnogo suroviji način. Odmah potom dolaze demoni tjeskobe i sudjeluju u ispunjenju karme. Ferdinand Raimund postaje opsjednut mišlju: pas je bijesan, jeo sam s njim, zaražen sam psećim bjesnilom! - Sada vidite koliko je Raimund shrvan. Iako na pozornici možda radi briljantne stvari - u trenutku kad se povukao iz života i kada ga napadnu opsesivne ideje, postoji osjećaj da je zaražen psećim bjesnilom.

Onda naprimjer, kreće na put s prijateljem. Putuju iz Beča u Salzburg i tamo ga toliko obuzima strah da je zaražen ludilom i da se mora odmah vratiti u Beč potražiti lijek. To je mučno putovanje za njega i za prijatelja koji ga prati. Posvuda se vidi kako ono patološko slijedi ono briljantno. Pa, s njim se jako dobro postupa, Ferdinand Raimundom, jer ga ljudi jako vole. Postupno napušta tu ideju. Stvarno postoji nešto kao iscjeljenje kroz život, kroz radost, kroz sve ono što dobiva sa raznih strana, a što on ne voli prihvatiti jer je ostao hipohondar, jer demoni tjeskobe, ako ga ne muče s jednim, mučit će ga s drugim. Tako da uvijek oscilira naprijed-natrag između duhovitog Raimunda i hipohondra. Ali barem se riješio ideje da je bijesan. Ta ideja je trajala godinama. Ali ostaje vezan za životinje. Opet ima psa nakon deset godina i gle, kada se igrao sa psom stvarno ga ugrize. Opet se javlja ideja - što je zanimljivo, pas je bio bijesan, ali to je bila lakša bjesnoća - tu je Raimund, pas ga je ugrizao, bjesnoća! Raimund se odveze do Pottensteina, ispali metak u glavu koji ide u stražnju šupljinu, i zapne daleko natrag. Ne može se operirati; Raimund umire od metka otprilike nakon tri dana. Vidite, riješio se prve 'lude ideje', da tako kažem, ali karma je nastavila djelovati.

To je slučaj kada, na rijedak način, karma ima čist učinak; jer razmislite o sljedećem: subjektivno, to nije samoubojstvo, jer Raimund nema punu odgovornost za postupke, subjektivno nije potpuno samoubojstvo. Objektivno, nije riječ ni o potpunom samoubojstvu, jer da se na tom mjestu moglo operirati, Raimund bi bio spašen. Ali tada nisu mogli operirati to mjesto, morali su ostaviti metak unutra, i to je dovelo do smrti nakon tri dana. To nije čisto samoubojstvo, ni subjektivno ni objektivno. Stoga se ne može reći da će u karmi biti posljedica zbog samoubojstva. Karma se ne nastavlja, ona je samu sebe izživjela s onim što je doživio do kraja u ovom životu, do trenutka kada se suicidalna namjera ostvarila. Ali vidi se kako se karma iz prethodnog života pojavljuje, jasno je prepoznatljiva, i vidi se da se širi na takav način da se može reći samo da smo vidjeli posljedice.

Vidjeli smo da postoje ljudi - oni su tu zbog posebne karmičke predispozicije koju smo razmatrali samo u odnosu na zemaljski život - koji su predisponirani da imaju svoje 'Ja', svoje astralno tijelo, svoje etersko tijelo, ili odmah ili postupno, u fazama, na način da se vizionarski probijaju u duhovni svijet: sveta Theresia, Mechthild von Magdeburg i mnogi drugi. Imamo takve osobnosti koje pokazuju abnormalnost u jednom smjeru, u smjeru duhovnog. Ne moramo ulaziti u detalje karme kod onih koji s jedne strane pokazuju takvu abnormalnost. Naravno da je to karmički. Ali ne moramo ulaziti u detalje karme. Slučaj se može razumjeti iz jednog života na Zemlji.

Također i druga strana, koju smo jučer gledali. Vidimo kako se ljudi abnormalno razvijaju u svom fizičko-etterskom organizmu i tako uranjaju u fizičko tijelo i zatim postaju patološki, kao što sam jučer pokazao, u tri faze. Patološko je ugrađeno u karmu. Ali treba ići samo toliko daleko do općenitih točaka i vidjeti, da kod takvih osoba kao što je sveta Terezija, da je u prijašnjim zemaljskim inkarnacijama osobnost postala posebno jaka, a kod takvih psihopata ili patoloških osobnosti kakve imamo ovdje pred sobom, kod njih je formirana individualnost posebno slaba, zbog toga što je više toga uvučeno kroz niže članove. Opet, potrebno je samo ići u opće osobine individualnosti, a ne razmatrati karmu u detalje.

Ali sada kod Ferdinanda Raimunda imamo osebujnu osobnost. Nije se razvila samo u vizionarskom smjeru, već je tu ujedno i drugi razvoj. Obje su polarne suprotnosti, koje se stalno sukobljavaju u životu. U njegovoj osobnosti je i jedno i drugo; ono patološko i ono briljantno, divno se poigravaju s jedne strane, i zastrašujuće s druge strane. Zato moramo ući u konkretne aspekte karme. Treba vidjeti kako karma djeluje da bi stvorila oba pola i, zauzvrat, držala ih razdvojenima, ponekad im dopuštajući da djeluju jedno na drugo. Pronaći ćete brojne odlomke u dramama Ferdinand Raimunda na koje možete sebi reći: Tamo radi njegov duhovni pogled, ali

tamo također radi i ono što dolazi od demona tjeskobe. Ponekad to vidite u strukturi drame.

Vidite, kada pratimo ljudske karaktere na ovaj način, sasvim prirodno dolazimo do karmičkih razmatranja, i moramo vidjeti koliko je to zapravo jednostrano kada se, s jedne strane, uzme apstraktno učenje koje je postojalo unutar određenih struja starine: bolest dolazi od grijeha - na djelu je samo abnormalna duhovnost u čovjeku. U takvoj apstraktnosti može se naravno, nešto tvrditi, ali to ostaju teorije, čak i ako se u skladu s njima postupa prema ljudima. Druga apstraktna jednostranost također je kada se kaže: grijeh dolazi od bolesti - a boriti se treba protiv fizičkih stvari i procesa u ljudskom životu. Treba ući konkretno, prije svega konkretno u ljudsku organizaciju, kako se viša tijela međusobno odnose, da li se međusobno privlače ili udaljavaju od nižih, i treba se znati na odgovarajući način vidjeti djelovanje karme u takvoj interakciji genija i patološkog, kao što je to slučaj kod Raimunda. Jer ako netko stekne razumijevanje takvih stvari, tada će u životu pronaći mogućnost da se onome što postigne u procesu fizičkog iscjeljivanja, dodaju riječi koje će proces iscjeljenja učiniti potpunim. Definitivno ćete doći do točke u kojoj nećete biti pristrani u sagledavanju svega i kraj procesa vidjeti u fizičkom iscjeljenju, i vidjeti kako je u nekim slučajevima potrebno dodati i moralnu dimenziju. Ona se ne mora sastojati u tome da postanete filistarski tješitelj, i da bolesniku pristupate s raznim filistarskim utjehama. U pravilu nemaju puno učinka, jer pacijenti nemaju puno vremena za to, za tješjenje dobrodušnog strica, pacijenti stvarno nemaju puno vremena za to. Ali iznimno su skloni onome što je prirodno ponašanje, onome što leži u 'kao', a ne u 'što'. No, čovjek sasvim instinktivno pronalazi način u takvim situacijama, ako je u stanju izraziti pogled na svijet i život na način koji ih povezuje s onim duhovnim, koliko god to može biti, kao što se može ako se ozbiljno uzme primjere koje sam opisao.

Ne može se, dragi prijatelj, duhovni život vidjeti samo u tiradama, samo u govorima vjerskih tirada, nego se duhovni život mora razvijati na temelju činjenica. Jer kada se duhovni život shvaća uz pomoć činjenica, tek tada će se to moći primijeniti u tretmanu. Tada se može primijeniti na zdrave i bolesne. Naime, tada se dobije instinkt za orijentaciju svakog bolesnog stanja koje nastaje na ovaj ili onaj način. Vidjet ćete da se to odnosi i na fizičke bolesti, ali prvo moramo otvoriti put da te stvari vidimo i u fizičkim bolestima. Vidite, do toga ćete doći kada proučavate ovakve stvari, koje bi se mogle nadograditi raznim primjerima. S ovog gledišta zanimljivo je proučavati živote mnogih ljudi koji su bili geniji, ali ne sa stajališta tog arh-filistra kakav je bio Lombroso. Ono što je odvratno u teoriji Lombrosa nije njegov veliki genij, on je tu, nego je odvratno to što je on arh-filistar, što se na svakoj stranici čita filistarski sud. Činjenica je da je znanost doista stigla do jednog arh-filistra. Ako doista stvari ne gledate sa stajališta arh-

filistra, nego sa stajališta svjetonazora, odnosno osjetilno-duhovnog života, tada ako nam je u našem unutarnjem pozivu potrebna utjeha, tada ćemo bolesnicima ponuditi utjehu vjere ili sakramenta, i taj sakrament ćemo ponuditi s odgovarajućom duhovnom austom. Ali ne bez jasnog razumijevanja iza toga. O razumijevanju tih stvari ovisi hoće li se bolesniku sakrament dati na pravi način, da on ozdravi, da ne pretrpi nikakvu duševnu štetu od ozdravljenja.

Vidite, ima smisla - o tome ćemo kasnije - da osim procesa fizičkog ozdravljenja, određenim ljudima treba i sakrament pričesti da ozdrave, kako bi se ono što je poremećeno u karmi moglo dovesti u red. Ali ako to ne znate, ne možete to unijeti u auru sakramenta. Ali s druge strane, liječnik koji prozre te stvari, koji u bolesti vidi karmu na djelu, koji intervenira u proces ozdravljenja, biti će sposoban postaviti se na pravi način ako prozre te stvari cijelim svojim bićem u skladu sa svojim pogledom na svijet. Ali tada će se nešto objektivno dogoditi s liječnikom, s iscjeliteljem, kada liječnik zna da cijela njegova duša radi u ljudima s karmičkim procesima. Tada će njegova iscjeliteljska misija poprimiti drugi aspekt, religiozni aspekt, i naučit će sebe vidjeti kao svećenikova suputnika, kao onoga koji stoji uz svećenstvo i vrši drugu stranu službe; i liječenje postaje bogoslužje. Kroz ispravan antropozofski pogled, one stvari koje je materijalistički svjetonazor doveo u službu prirode, odnosno ples oko zlatnog teleta, govoreći u hebrejskom smislu, trebaju se ponovno preobraziti u štovanje. Preobrazba svega u životu, i umjetnosti i religije u bogoslužje, ono je što u konačnici može biti zadatak najopsežnije pastoralne medicine koja se može prakticirati unutar antropozofskog pokreta. No, mora se započeti barem davanjem naznaka ove pastoralne medicine, onima koji će poticaj nositi naprijed, iz duhovnih temelja, za dvije strane istinskog bogoslužja.

Zato se pastoralna medicina mora najprije predstaviti svećenicima i liječnicima unutar antropozofskog pokreta, a oni će potom naći priliku da se njome dalje bave, poznavanjem prirode i duha, ali i da prodru upravo u ona područja života koja su unutar njihova poslanja.

O tome ćemo više razgovarati sutra.

SEDMO PREDAVANJE

Dornach, 14. rujna 1924.

Dragi prijatelji! Ako koristite samo sredstva koja dobivate kroz današnju znanost - protiv koje, naravno, ne treba ništa govoriti u odnosu na vlastita postignuća, u odnosu na postignuća ove znanosti, jer onoliko koliko ona svojim metodama može prodrijeti, ona izvrsno prodire u sve što za nju ima važnost - ako se bavite samo tim sredstvima, onda stvarno ne možete doći do razumijevanja ljudskog bića. Do ljudskog bića se ne može doći, jer u ljudskom životu, ovakvom kakav je sada, isprepletено je tjelesno-fizičko, duševno-duhovno. Zemaljski procesi protežu se u tjelesno-fizičko, a oko njih sadašnji zemaljski procesi. S današnjom znanošću, koja relativno dobro funkcionira posebno za ono izvanljudsko, pratimo fizikalno-kemijske procese vanjske, izvanljudske prirode, i lako se prepuštamo ideji: baš kao što se ti kemijski procesi odvijaju u fizikalnom kabinetu, ili promatrajući onaj dio svijeta koji je u neposrednoj blizini Zemlje, ili u kemijskom laboratoriju, zamišljamo da se ti procesi onda nastavljaju i unutar ljudskog bića. Izgaranje se izvana opisuje kao spajanje neke tvari s kisikom, a onda kada se govori o čovjekovoj unutarnjoj aktivnosti nastavljate s istim načinom mišljenja kada govorite o čovjeku, govori se i o izgaranju unutar čovjeka, a treba znati da ne postoji nikakva mogućnost da se to dogodi. Jer kao što je živo biće povezano s umrlom osobom, tako je proces koji se može opisati kao sličan gorenju unutar ljudskog bića povezan s gorenjem izvana. Vanjsko izgaranje je anorgansko, vanjsko izgaranje je beživotno. Iznutra imamo posla sa živim izgaranjem, sagorijevanjem koje je oživjelo. To također ima velike posljedice za ostatak znanosti, značajne posljedice. Jer vidite, vanjsko izgaranje podliježe vrlo specifičnim, recimo toplinskim uvjetima, u odnosu na tvar koju zahvaća. Prema našoj znanosti, možemo samo zamisliti da postoji određena temperatura paljenja, da u vanjskim uvjetima postoji toplina izgaranja. To nikako nije nešto što se na isti način nastavlja unutar ljudskog organizma. Pod određenim stupnjevima temperature, bilo koja vanjska tvar može se spojiti s kisikom i dolazi do izgaranja. Unutar ljudskog bića ne mora biti ista temperatura, tamo vrijede drugi zakoni. Kažem da to ima stanovito značenje za vanjsku znanost, jer se u vanjskoj znanosti postavljaju hipoteze koje se čine prilično uvjerljivima. O ranijim uvjetima se zaključuje iz uvjeta koji su sada na Zemlji. Tako nešto napravio je poznati fiziolog iz Jene, Preyer. Uobičajena Kant-Laplace teorija bila mu je previše glupa, i vratio se na određene žive procese vatre, od kojih je navodno krenula evolucija. Da, zamislio je da se moraju odvijati na onim temperaturama na kojima se danas moraju odvijati odgovarajući procesi gorenja. To ne mora biti tako. Može se prijeći s današnjih anorganskih procesa gorenja na procese slične onima u

ljudskom organizmu danas, gdje se isti procesi odvijaju na znatno nižoj temperaturi. Tada biste dobili nešto sasvim drugo, kao hipotetsku ideju izvornog zemaljskog stanja.

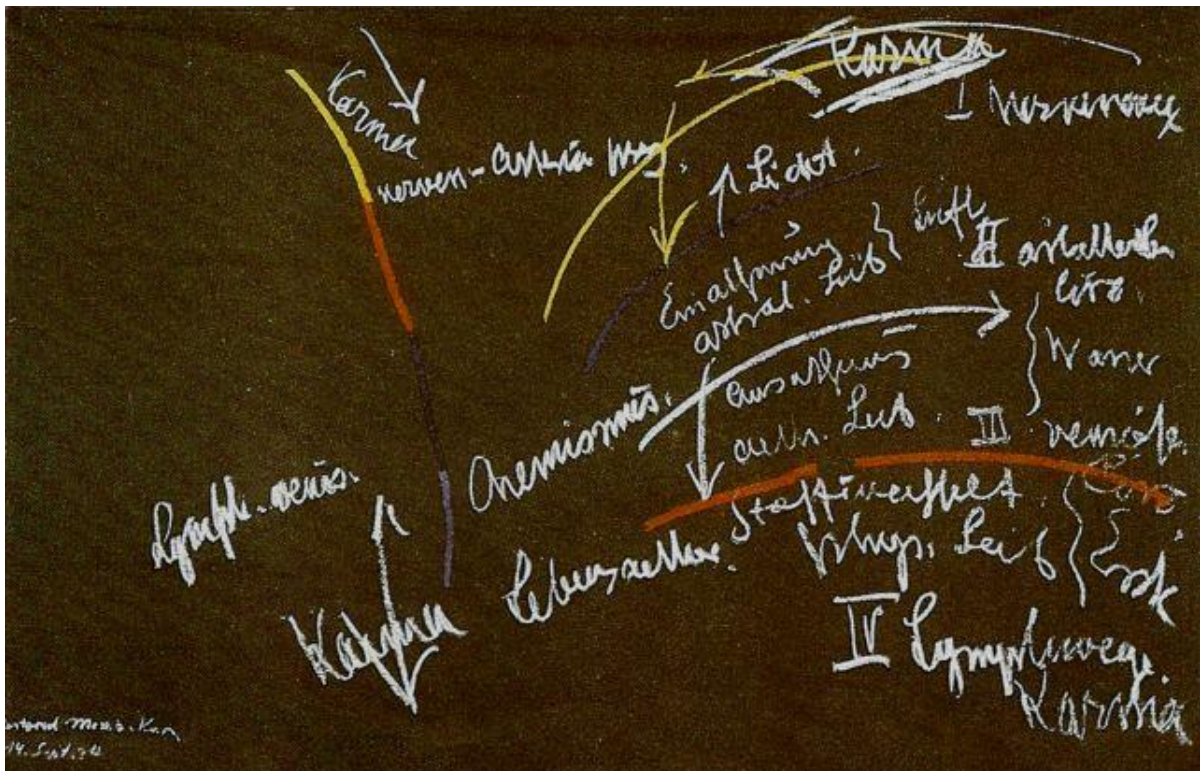
Dakle, ideje koje postaju uobičajene imaju vrlo specifično značenje za cjelokupnu koncepciju slike svijeta. Ukratko, sredstvima koje nudi moderna znanost, ne mogu se razumjeti odvijanja u vanjskom svijetu i iz toga neposredna sadašnjost. Naravno, to odmah stvara poteškoće kada se pojavi određena tendencija. Zaista mogu govoriti o tim poteškoćama jer sam ih osobno iskusio na iznimno snažan način.

Vidite, možete mi vjerovati, kroz cijeli moj razvoj provlačila se osobina koja se može opisati samo na sljedeći način - to možete vidjeti iz opisa mog 'Lebensganges': najveće poštovanje prema današnjoj prirodnoj znanosti! To poštovanje je uvijek bilo tu. Nigdje, ni u jednoj točki, nisam se mogao odlučiti na negativnu kritiku u trivijalnom smislu, što je lako učiniti, protiv onoga što se smatra prirodnom znanošću, bilo na polju vanjske kemije-mehanike-fizike ili na polju medicine. Ali u isto vrijeme pred mojim očima bila je duhovna slika evolucije, također je bila tu. Sada su ljudi pokušali pomiriti ono što se duhovno otvaralo, recimo nešto poput vremena Atlantide ili vremena Lemurije, ili još dalje natrag ili naprijed, s onim što daje prirodna znanost. To djeluje na podnošljiv način za ono što prirodna znanost kaže za neposrednu sadašnjost. Onog trenutka kada znanost počinje divljati i postavljati hipoteze koje idu dalje od sadašnjeg vremena u daleku prošlost, dolazi do najozbiljnijih sukoba kada se pokuša pomiriti ono što se vidi duhovno s onim što kaže znanost. Zato se dolazi u sukob upravo kada bismo htjeli biti u skladu s prirodnom znanošću, tom znanošću protiv koje ne bi željeli imati ništa protiv; jer čovjek ne bi htio biti toliko nerazuman da prigovara činjenicama. Ali sve se više dolazi u sukob sa stajalištima. Čim prirodoslovac progovori: pa - čim počne pisati, on zapravo podivlja, i onda ne možeš pratiti. To je ono što je prisutno kao ozbiljan sukob, koji mora razumjeti svatko tko na neki način dođe u dodir s onim što moderna znanost može dati.

Jer, vidite, ta znanost jednostavno ne dopire do čovjeka, jer čovjek je smješten u svijet također i u smislu duše i duha, i u njegovim procesima ne oživljava samo ono što netko izvana istražuje, sve do fenomena aerodinamike ili aeromehanike ili kalorija, već u njegovim pojavama, naprimjer, oživljava i ono što dolazi u njegovu karmu iz ranijih zemaljskih života. Jučer smo vidjeli da se doslovno možete uhvatiti osobe poput Ferdinand Raimunda. Ne postoji mogućnost istraživanja takvih veza, ako se uzmu u obzir samo sredstva današnje znanosti. Ali sada vidite, čovjek se mora uzdići do točke gdje se ono što se izvana pojavljuje kod ljudskog bića kao procesi, da tako kažemo, može presresti duhovnim i inkorporirati u duhovno. Tada se možete sasvim dobro snaći, pogotovo kada dublje

shvatite fiziologiju procesa disanja, i fiziologiju cirkulacijskog procesa, u odnosu na ono što već možete znati putem moderne prirodne znanosti, ako pokušate razumjeti kako je fizički život povezan s duhovnim iz perspektive disanja i cirkulacijskih procesa.

Jer vidite, ako prvo razmotrimo proces disanja kod čovjeka: ovaj proces udisanja u ljudskom biću sastoji se na činjenici da čovjek unosi zrak u vanjskom obliku. Ali ovaj vanjski element sličan zraku nije samo pasivan, tako da se apsorpcija kisika preobražava u proces stvaranja ugljične kiseline i onda jednostavno prelazi na izdisaj, već se taj proces udisanja u stvarnosti predstavlja kao kontinuirani rad ljudskog bića. Čovjek se u procesu udisaja neprestano izgrađuje iz svijeta, i čovjek doista, ne samo da u sebe unosi amorfnu kisik, nego u kisik koji se pogrešno smatra amorfnim upija formativne snage koje odgovaraju njegovoj vlastitoj prirodi. Kada imamo kratak dah, stvarno postoji strano elementarno biće u dišnom traktu. To je kod abnormalnog disajnog procesa. U normalno strukturiranom procesu disanja, dragi prijatelji, uvijek sjedi ljudsko biće u razvoju. Iz makrokozmosa se stalno odvija rođenje čovjeka, rođenje zračnog-čovjeka, neprestano ulazi u ljudsko biće. Cijeli proces koji se tamo odvija podložan je aktivnosti astralnog tijela, tako da ga treba zamisliti ovako [slika]: udišemo; aktivnost udisaja aktivira astralno tijelo. Cijeli proces koji se tamo odvija, a to je kontinuirani proces postajanja čovjekom, taj proces se odvija u elementu zraka, taj se proces odvija u svemu što djeluje u ljudskom biću u obliku zraka, tako da imamo kontinuirani proces postajanja čovjekom u procesu udisaja u elementu zraka.

Ali vidite, sada ponovno izdahnemo. Izdišemo u biti ugljičnu kiselinu. U

vezi s drugim organskim procesima, skuplja se ugljik za izdisaj, da tako kažemo. Opet, to se smatra nekom vrstom procesa pasivne reakcije ili nečim sličnim. Uopće se nema jasna predodžba o tim stvarima. Jednostavno se ispituje ono što se može ispitati u tom smjeru fizičkim sredstvima, ali se ne stvaraju nikakve jasne ideje. Sada vidite, ovaj izdisaj se aktivira, on ne sadrži samo pasivan proces u odnosu na ljudsko biće, već u njemu postoji aktivnost, aktivnost koja je aktivnost eterskog tijela. Sve se to događa u elementu tekućine, u elementu koji se nekad zvao voda, gdje je sve što je bilo tekuće bilo voda. Možemo nastaviti koristiti taj izraz. To se događa u elementu vode.

Sada se postavlja važno pitanje koje vam, naravno, mora biti na vrhu jezika. Pitanje: da, kako je kod spavanja? Jer kad spavamo, etersko tijelo je inicijalno unutra, i nemamo nikakvih briga oko izdisanja. Ali kako možemo disati dok spavamo, budući da je astralno tijelo vani? - Da, vidite, upravo je slučaj da kod spavanja izlazi samo mikrokozmički dio astralnog tijela, a astralni dio makrokozmosa postaje sve aktivniji tijekom spavanja. Tijekom spavanja ulazi cjelokupna astralnost makrokozmosa, a aktivnost disanja, koja je nešto drugo od aktivnosti disanja u budnom stanju, regulirana je aktivnošću makrokozmosa. Dakle, vidite da postoji značajna razlika između udisanja dok ste budni i udisanja u snu. Disanje tijekom spavanja u čovjeku je regulirano izvana. Kad je budan, svojim astralnim tijelom regulira svoj udisaj iznutra, dok kada spava umjesto njega intervenira astralnost kozmosa. Tu je već važno polazište za stjecanje uvida u patološko. Kozmos ima tu posebnost da je zdrav u odnosu na zemaljske uvjete, ako pređemo dug put izvan Zemlje. U blizini Zemlje postoje razni klimatski i drugi procesi koji astralnost kozmosa mogu učiniti nenormalnom. Isto tako, unutarnja astralnost čovjeka može biti abnormalna kroz druge procese koje ćemo kasnije upoznati. Tu imamo izvor određene vrste patološkog stanja, ali vidimo izvor patološkog u duši i u duhu, a to je bitno.

Sada idemo dalje. Vidite, proces disanja je proporcionalno, odnosno, relativno grub. Udišemo zrak, izdišemo zrak. Cijeli proces disanja ima nešto grubo kada ga usporedimo sa svim procesima koji teku u nama kao i u vanjskom makrokozmosu, ako ga usporedimo s procesima u fluktuaciji topline, u elementu topline unutar i izvan čovjeka. Unutar čovjeka postoje toplinske diferencijacije, izvana postoje toplinske diferencijacije. Možemo razmišljati o zraku, vodi, zemlji, te toplinske razlike možemo staviti pred nas. Ovo nema smisla za fizičara, on toplinske razlike smatra samo za agregatna stanja. Znanost duha zna da je topline element. Dakle možemo smatrati neovisnim i aktivnim, ono što je sadržano u elementu topline. U usporedbi s procesom disanja, cijeli ljudski život temelji se na finijem procesu upijanja kroz proces topline. I možemo reći: ako dođemo do područja pluća ljudskog bića - ali ono što kažem grubo izvana, morate

percipirati na prilično unutarnji način - kada dođemo do plućnog aparata, tada imamo posla sa grubim respiratornim procesom u zraku. Ali kada se popnemo u područja koja su prvenstveno regulirana glavom, ali su u oslabljenom obliku prisutna u cijelom čovjeku, imamo profinjeni proces disanja koji se međutim, ne odvija u elementu zraka, već u elementu topline. Tako da možemo reći: dolazimo do profinjenijeg procesa, a to je izuzetno suptilno upijanje topline iz makrokozmosa, udisanje topline i izdisanje topline. - Ali stvar je u tome da, ako pratimo grubi udisaj i izdisaj, ljudsko biće komunicira s vanjskim svijetom: udah-izdah, udah-izdah, unutra-van, unutra-van, takav je proces. Proces koji sada opisujem nije takav; ovdje ima 'unutra', ali ne i 'van', u istom smislu kao kod običnog disanja, nego izdah ulazi u samo ljudsko biće, postajući unutarnji proces. Ono što sada izdahne sustav živaca-osjetila, povezano je s procesom udisaja, udisaja posredovanog plućima. Dakle, imamo proces u osjetilno-živčanom sustavu koji možemo nazvati profinjenim procesom disanja i koji je, kada se udiše, zapravo apsorpcija izvana; ali ono što uđe ne ispušta se ponovno, već se prenosi u grublji disajni proces, prelazi na udisaj i nastavlja inhalacijskim putem u organizam.

Ali sada možete reći: toplina makrokozmosa tako kroz disanje ulazi u ljudski organizam, ali ne samo toplina, nego toplina sa sobom nosi: svjetlost, makrokozmičku kemiju, makrokozmičku vitalnost, makrokozmički život. - Svjetlosni eter, kemijski eter makrokozmosa, životni eter makrokozmosa unosi se putem udisanja topline, prelazi u ljudski organizam. Toplinski element usidri svjetlost, nosi kemijski element, nosi element vitalnosti u ljudsko biće, predaje ga procesu udisanja. Sve što stoji iznad procesa disanja, ali i kao metafizički proces disanja, danas se ne proučava u pravom smislu, to ispada potpuno izvan fiziologije, samo nešto spada u fiziologiju, što onda u njoj djeluje kao strano tijelo. Ovo je točka u kojoj se apsolutno ne možete snaći, ako polazite od duhovnog s jedne strane i od prirode s druge strane. Fiziologija osjetila upada poput stranog tijela, što se odvija u različitim načinima gledanja, slušanja i osjeta topline. Ona su poput udova, vanjskih vitica ovog procesa, koji je inicijalno upijanje topline opterećene svjetlom, kemijom, vitalnošću. To se razlikuje od osjetilnog procesa. Ali čovjek poznaje samo ono što je periferno u osjetilnom procesu, ne i ono središnje, pa mu je fiziologija osjetila nešto poput potpuno stranog tijela. Fiziolog petlja po pojedinačnim osjetilima, a zatim petlja psiholog. Kuje se hipoteza za hipotezom. Naravno da tako mora biti, jer pred sobom imaju samo individualne, vrlo specifične procese gledanja i slušanja, a nemaju cjelovit pogled na njihovo spajanje, njihovu konvergenciju prema unutarnjem biću. Ne vidi se kako se sve to slijeva u upijanje topline, koja nosi svjetlost, kemiju, vitalnost iz makrokozmosa, zatim dolazi do disanja, i tek onda će postojati prava fiziologija osjetila kada će fiziolog moći reći: oh, ja počinjem od procesa, od fiziološko-fizičkih

procesa oka, idem u živce, koji ih nose prema unutra, postupno ulazim u respiratorni trakt, od osjetilnih puteva, puteva rasuđivanja do disanja. - Čovjek će moći shvatiti da je jednom u zemaljskom životu nastala yoga, ako se malo zanemari život osjetila koji se odvija na periferiji. U prakticiranju yoge, aktivnost u potpunosti prelazi u proces svjesnog udisanja; projicira se ono što leži iza toga, naime, u osjetilnoj percepciji, i ulazi u prakticiranje yoge. Vidite, tako nešto se znalo praktički instinktivno u nekadašnjim svjetonazorima. Ali moderna prirodna znanost mora se posvuda suočavati sa zagonetkama, jer ne može vidjeti činjenice i ne može vidjeti veze. Želi uzaludno špekulirati. Ona promatra oko i uho; zatim počne mahnito nagađati o tome što se događa unutra. I kad primijeti da dolazi u slijepu ulicu, da ono što nagađa očima i ušima i to prati, vodi u slijepu ulicu, jer se kao činjenicu ne želi uzeti profinjeni proces disanja koji sam objasnio, onda kaže: pa, ono što se događa unutra paralelno je s onim što se događa vani. Paralelizam! - Procesu se odvijaju istovremeno, što je naravno, vrlo prikladni izlaz.

Vidite, to je također ono što će i liječniku i svećeniku dati čvrsto uporište unutar modernih spoznaja, jer te spoznaje više neće morati odbacivati. Fiziologija osjetila daje mnoga blaga sa svih strana, s tim blagom kao da sa svih strana dolazi najdivniji građevinski materijal za lijepu kuću. Materijal je izvrstan. Sada ih donesete, nagomilate na gomilu, ali ne možete graditi kuću. Nemoguće je izgraditi kuću. Čovjek nosi sve što se događa u osjetilima, stavlja to na gomilu i ne dolazi do obrade, jer bi ta obrada morala ležati u tome da netko sada radi zajedno s onim što je istražio izvana, sada bi slijedio ovaj proces finijeg disanja, koji vodi u etersko i astralno; odatle se može nastaviti graditi kuću. Naravno da biste bili budala kada bi sada mogli sagraditi kuću i rekli: prvo se moramo riješiti i početi s uklanjanjem ove hrpe najboljih građevinskih materijala koji su doneseni. To sigurno nećemo reći. Sad kad je sve tu, možemo početi graditi kuću.

Isto tako, bilo bi glupo raditi ono što mnogi ljudi danas rade, diletantski se suprotstavljaju stvarima i kritiziraju prirodnu znanost, odbacuju je. Ne morate to odbaciti, treba koristiti dio po dio građevnog materijala, vrlo je koristan, iz toga dobijete nešto što je jako lijepo ako se koristi ono što je danas dostupno u fiziologiji osjetila, a to je velika hrpa materijala. I tako možete reći: podižemo pogled od onoga što je stalno prisutno u ljudskom razvoju u disanju, do profinjenog disanja koje se odvija u elementu topline, ali u kojem igra ulogu cijeli eterski svijet makrokozmosa. Gledamo prema gore kada dođemo do gornjeg čovjeka.

Ali također možemo gledati prema dolje na nižeg čovjeka, iz procesa disanja. Zatim, kao što dolazimo do profinjenosti u odnosu na proces udisaja, dolazimo do većeg ogrubljanja i odnosu na proces izdisaja, te postupno prelazimo s procesa koji se odvija iznutra u stvaranju ugljične

kiseline prema procesu koji se odvija u probavi. Kao što moramo povezati proces udisaja prema gore s tim finim živčano-osjetilnim procesom, koji ide preko duhovnog, moramo povezati proces izdisaja prema dolje s procesom probave, gdje se ljudska aktivnost neprestano stapa s tjelesnom, tako da dolazimo do onoga gdje se metabolička aktivnost, modificirani izdisaj, odvija kroz fizičko tijelo. U određenoj mjeri aktivnost koju izdisaj ostavlja unutra čini metabolizam, kao što ono što udah upije prelazi iz živčano-osjetilno-duhovne aktivnosti u unutarnju aktivnost, tako ono što ostaje iz aktivnosti izdisaja unutar ljudskog bića zbroj je sila koje tvore metabolizam koji se sada odvija u elementu koji se prije zvao zemlja, u svemu što u ljudskom organizmu teži čvrstini [*slika*].

Pa vidite, ako cijeli proces pogledamo malo intimnije, onda zapravo imamo četverostruko podijeljen proces u čovjeku. Imamo proces koji smo mogli opisati gore, za koji možemo reći da njegov izdisaj zapravo ide unutra u ljudsko biće. Ako sada uzmemo izvana prepoznatljiv proces udisaja, u udisaju moramo istodobno vidjeti vezu između onoga što se udiše i onoga što silazi odozgo. Ovdje moramo reći polarnu suprotnost. Izdisaj ostavlja za sobom snage za metabolizam. Izdisajem se ništa ne apsorbira, ali se nešto oslobađa. Dakle, imamo unutarnji izdisaj i također unutarnji udisaj, a zatim vezu ovog unutarnjeg udisaja s onim što radi fizičko tijelo kao stvarni metabolički proces probave.

Sada, vidite, ako uzmete u obzir ovu četverostruku diferencijaciju, vidite čovjeka u novom svijetlu; jer je vidljivo i sljedeće [*slika*]: ovdje, na tom putu, je element topline, koji nosi svijetlo, kemiju, vitalnost, tu ulazi, povezuje se s disanjem, ali ne daje svjetlost disanju, zadržava je; disanju daje samo kemiju i vitalnost. Tako svijetlo ostaje iza, i ispunjava ljudsko biće kao unutarnje svijetlo, postaje misaona aktivnost.

Kako se ovaj udisaj i izdisaj nastavlja, makrokozmička kemija se oslobađa i postaje unutarnja kemija u čovjeku, što je nešto drugačije od kemije s kojom smo upoznati u našem uobičajenom laboratorijskom radu. U čovjeku postoji makrokozmička kemija, koja se taloži u njemu kako se ovaj unutarnji proces disanja nastavlja, tako da možemo reći: ovdje se taloži kemija. - A životni eter ide ravno u ovu interakciju između disanja i metabolizma, i ljudsko biće ga apsorbira. Tako da ako slijedite proces od vrha do dna imate: svjetlo ulazi na puteve toplinskog etera, staje! Gdje počinje disanje, svijetlo prestaje, svjetlo se širi, više ga ne apsorbira ljudska organizacija, može se širiti kao svijetlo. Svjetlosni organizam mi nosimo u sebi kao čisti svjetlosni organizam koji misli. Pratimo proces do mjesta gdje udisaj graniči s izdisajem, do te točke ide kemija koju donosi proces živaca-osjetila. Sada kemija staje! To je unutarnja kemija, kemijski organizam u nama koji osjeća.

Sada idemo niže gdje izdisaj ostavlja probavni proces, metabolički proces. Ne zadire u vanjske metaboličke procese u unosu hrane, već samo u unutarnje procese metabolizma. Staje sa životnim eterom. Životni eter opet tvori ljudsku organizaciju volje. Tako nastaju mišljenje, osjećaj i htijenje.

Sada možemo pratiti cijeli proces u njegovoj fizičkoj slici. Uzmimo sve što je gore: ono se iznutra pokazuje u mišljenju. Ali ovo je vrlo suptilno. Iza njega stoji sve što sam vam sada opisao. Sve se to odvija na putu živaca. Nervni putovi su vanjske fizičke vodilje za sve ovo.

Sada idite na sljedeći proces. Tu imate sljedeće: ovaj najviši proces u ljudskom biću, uhvaćen kroz disanje, pri čemu se u fizičkoj osjetilnoj projekciji to odvija u procesu arterijske cirkulacije. Put arterijske cirkulacije je drugi put.

Dolazimo do trećeg procesa, koji se događa između izdisaja i probave-metabolizma. Ima opet svoje puteve, to su putevi venske cirkulacije. Dolazimo do trećeg, do puteva venske cirkulacije.

I idemo dalje. Ulazimo još dublje u ljudsko biće i nalazimo proces koji osigurava put za sebe odozdo, izvana. To je proces kojim se uzima životni eter. Mora se osigurati životni eter za sebe izvana, odozdo. Fizičku projekciju toga nalazimo u limfnoj tvorbi i limfnom sustavu. [*slika*]

Vidite, dragi prijatelji, sada imate odnos između izvana i iznutra. Mnogo toga leži iza onoga u onome što čini osjetilni proces udisanja, u dolasku. Ali u onome što se krije iza toga radi mnogo toga što je današnjem čovjeku nepoznato. Tamo je aktivna karma koja dolazi iz ranijeg života na Zemlji. Ona tu sjaji, a za percepciju je nedostižna. Tu nastupa karma. Svatko tko ispituje živčane puteve duhovnim pogledom, kako se formiraju na stazama osjetila, pronaći će karmu na tim putevima. To tamo struji. S druge strane, međutim, ne nalazi se samo fizički proces u nastanku limfe, nego kako limfa ulazi u organizam putem limfnih puteva, vidi se - već je Johannes Müller, poznati fiziolog, rekao: što je limfa? krv bez crvenih krvnih stanica; krv je limfa s crvenim krvnim stanicama. Općenito govoreći, ali ima određenu istinitost; vidi se kako limfa odlazi u krv i time hrani ljudsko biće. Ali u limfi vidimo sve što još nije postalo krv, također vidimo tkanje i život novonastale karme. Tamo, u procesu limfe, karma se ponovno formira. Limfni putevi su ujedno i počeci karmičkih puteva za budućnost [*slika, desno*].

Tako ulazite u ljudsko biće iz duhovnog, gdje osjećate da svjetlost, kemija, vitalnost makrokozmosa prodire kroz puteve topline, tamo osjećate sve više i više, što više vidite svjetlost kako izlazi iz vitalnih puteva i zatim vidite opći svjetski život kako teče, tamo osjećate kako teče karma, koja je sada došla do izražaja u ljudskom životu na Zemlji između rođenja i smrti.

Probija se kroz živce; kreće se naprijed kroz modificirani arterijski proces, a zatim se zadržava, zadržana je u venskom procesu. Kada dođe do venskog procesa, tamo se ubacuju bočni valovi karme. I formirajući vensku krv, osoba istovremeno prima te nakupine karme u sebe i djeluje u smislu karme.

Promjena krvi može ukazivati samo na ljutnju.(?) Ono što se tu akumulira, jer se prošlost ne spušta u venski proces, ono je što dovodi do djelovanja, sudjeluje u formiranju karme.

Ono što limfa ne propušta, ono što ne prelazi u krv, akumulira se duboko u podsvijesti, formira jezgru duboko u podsvijesti, a kada iz sebe izbacuje materijalni proces, čovjek tu jezgru nosi kroz vrata smrti. To je karma koja se rađa.

Gore u procesu disanja se vidi karma koja dolazi iz prošlosti, ispod izdisaja, sa cirkulacijom ispod izdisaja, gdje se limfa još nije pretvorila u krv, vidi se karma koja dolazi. To je unutra, pa možete reći: karma [*slika, lijevo, žuto*] ulazi u arterijski proces i ostaje u ljudskom biću; formira se venski proces, ponovno nastaje karma. Ovdje gore imamo granicu gdje se karma počinje gomilati u živčano-osjetilno-arterijskom procesu.

Ovdje dolje, u skladu s procesom koji prelazi iz limfnog u venski, imamo ulaznu karmu, ovdje imamo izlaznu karmu, ako duhovnim okom gledamo karmu koja se još nije pretvorila u krv. Dakle, imamo jedinstvo fizičkog i duhovnog. Gore, ljudsko biće kvalitativno graniči s duhovnim. Vidimo da graniči sa svojom karmom. Između toga se gradi sadašnji život. Dolje, kada gledamo limfu koja još nije postala krv, vidimo kako nastaje karma. Između prošle karme i buduće karme stoji ljudski život na Zemlji, koji je stagnacija između to dvoje, gledano s ovog gledišta. Ali stvar možemo pratiti natrag do fizičkog procesa.

O tome želimo sutra više razgovarati. Vidite, sve više vidimo duhovno u fizičkom, ali samo će praktična primjena to usavršiti.

OSMO PREDAVANJE

Dornach, 15. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Jučer smo pratili konstituciju ljudskog bića koliko se ona može vidjeti u samim ljudskim bićima ili u njihovoj neposrednoj blizini. Sada moramo ići dalje od čovjeka, jer posvuda je čovjek povezan sa silama kozmosa; a ti su odnosi prema silama kozmosa transparentni samo ako netko ima dobru volju zaći u veliku raznolikost u kojoj je kozmos formiran.

Samo razmislite, dragi prijatelji, s koliko se mnogostrukim silama čovjek susreće u kozmosu. Vidimo recimo, biljku koja raste iz tla Zemlje. Pratimo rast biljke od Zemlje u smjeru: stabljika prema gore, korijen prema dolje. Time smo dali dvije tendencije unutar biljke. Težnja prema gore, težnja prema dolje. I kad bismo danas doista bili toliko napredni u istraživanju prirode, da bismo metode istraživanja koje se danas koriste za manje bitne stvari, primijenili na nešto poput rasta stabljike biljke prema gore, rasta korijena biljke prema dolje, razumjeli bismo veze koje nalazimo u kozmosu, koje zauzvrat, ulaskom u odnos s čovjekom, tu ukupnost čine razumljivom: učinili bi razumljivim čovjeka i svijet, makrokozmos i mikrokozmos. Jer bismo vidjeli da sve što ima veze s rastom biljke prema gore ima neku vezu s razvijanjem sunčevih sila tijekom godine, tijekom dana, pa čak i izvan godine. Da je sve što ima veze s razvojem korijenskih sila povezano s mjesečevim razvojem, s mjesečevim silama, tako da ako biljku promatramo na pravi način, moramo dobiti odnos između Sunca i Mjeseca u formiranju biljke. Moramo, da tako kažemo, iz kozmosa i njegovih sila vidjeti najjednostavniju, najprimitivniju sliku biljke. Onaj tko zna gledati, taj korijen nikada neće vidjeti drugačije nego kako teži dolje na zemlju prema tlu, a ujedno će ga vidjeti i zaokruženog. Korijen koji se zaokružuje u zemlju slika je kako se korijen mora vidjeti: zaobljena forma koja se gura u zemlju. *[slika, lijevo]*

Stabljiku morate vidjeti drugačije, kako se razvija prema gore. Ako netko spoji osjećaj i percepciju s pogledom na stabljiku, svakako mora imati osjećaj: stabljika žarko stremlje, stabljika želi razviti svoj linearni smjer. Korijen želi razviti zaokruženost smjera, stabljika želi razviti linijski smjer. To je izvorna slika bića biljke. A u smjeru uzlazne linije moramo vidjeti prisutnost sunčevih sila na Zemlji. U korijenju koje teži zaobljenosti moramo vidjeti prisutnost mjesečevih sila na Zemlji.

Sada pogledajmo dalje. Kažemo sebi: Sunce je svugdje gdje biljka žarko stremi uvis. Širi se gore, u širinu, periferiju. Tu nalazimo unutar onoga što proizlazi iz težnje koja zrači prema gore da je još nešto aktivno, isprva samo na vrhu u cvjetovima nalazimo sile Venere kako rade sa silama Sunca, zatim, dok dolazi lišće, formirajući se izvana, nalazimo sile Merkura. Dakle, ako želimo razumjeti strukturu biljke u njejoj težnji u smjeru prema zračenju Sunca, moramo shvatiti da sile Venere, sile Merkura, dolaze u pomoć silama Sunca. To je s jedne strane.

S druge strane, moramo biti načisto da te sile ne bi mogle same oblikovati biljke. Do određene mjere, esencija biljke samo bi težila konvergenciji. Da bi se razvila, kao što to vidimo u krajnje ekstremnom primjeru kod stabla, sile Marsa, Saturna, Jupitera, rade posvuda kao suprotne sile. Tako da se i drugi planetarni učinci slijevaju zajedno s dva osnovna polariteta učinaka Sunca i Mjeseca [slika].

Ovim samo želim reći: prvo, dragi prijatelji, pogledajte biljku. Tu imate cijeli planetarni sustav biljke. Tu leži na zemlji, tu je, i više se ne čini tako apsurdnim kada, pola ili tri četvrtine učenjak, poput Paracelsusa, kaže: ako jedete biljku, jedete cijeli planetarni sustav, jer sile su tu. - Paracelsus to izražava svojim grubim načinom izražavanja, i osjeća da se biljkom pojede cijelo nebo. Pa, svijet je toliko raznolik da čovjek ima sile makrokozmosa, u rasu, u rasporedu, u svemu što je u njegovoj neposrednoj blizini.

Odatle se vratimo ljudima. Jučer smo pokazali kako se dići od daha do onog područja ljudskog iskustva gdje, ako to tako možemo nazvati, postoji finiji udisaj, i unutar tog finijeg udisaja smo otkrili kontinuirano djelovanje

karmičkih struja prošlosti. Sada možemo nastaviti. Ako imamo ono što bih nazvao profinjenim protokom disanja u ljudskom biću, nacrtano samo shematski i simbolički [*slika, desno*], sada možemo reći sljedeće: kada bi čovjek razotkrio samo ono što leži u njegovom astralnom tijelu i ono što leži u njegovom 'Ja', nikada se ne bi približio Suncu, s konstitucijom čovjeka kakva je u sadašnje vrijeme. Čovjek se nikada ne bi približio Suncu. Kada je u svom 'Ja' i astralnom tijelu, između padanja u san i buđenja, ne približava se Suncu. Za njega ostaje tama. Dakle, kad bi ljudsko biće bilo u astralnom tijelu i u 'Ja' bez veze s eterskim tijelom i fizičkim tijelom, ne bi se moglo približiti Suncu. Da, kako dolazi do Sunca?

Sada prvo da vidimo kako stvari stoje. Astralno tijelo i 'Ja' se približavaju eterskom tijelu, ali ako netko spozna ovo stanje vizijom - što može učiniti relativno lako jačanjem mišljenja - ako netko ojača svoje mišljenje kroz temeljitu, vrlo energičnu meditaciju, lako može ući u to stanje, to je stanje početka inicijacije. Lako se može doći u stanje u kojem ljudsko biće uranja u svoje etersko tijelo, ali još nije shvatilo fizičko tijelo. Živi u eterskom tijelu. Vidite, u ovom stanju, kada netko živi u eterskom tijelu i još ne može dokučiti fizičko tijelo, u ovom stanju može vrlo, vrlo dobro misliti. Jednostavno ništa ne vidite, ništa ne čujete, ali možete jako dobro misliti. Mišljenje se nikako ne gasi, samo se potiskuju vid, sluh i ostala osjetila. Ali mišljenje ostaje s vama, kakvo ste imali: može se misliti, ali može se misliti više nego prije. Možete razmišljati o ovakvim stvarima kao ovo ovdje i možete misliti o makrokozmosu. Mišljenje ostaje i širi se, i točno se zna: sada ste zapeli u kozmičkom eteru. Dakle, kada je netko u svom eterskom tijelu, on je u kozmičkom eteru. Ali kada se uđe u ovaj kozmički eter, ima se iskustvo da je sada u tom duhovnom svijetu iz kojeg se također pojavljuje osjetilni svijet. Ali niti duhovni svijet, niti svijet osjetila nisu individualizirani. Izvan ste individualiziranog svijeta osjetila. Sunce više ne sja, zvijezde više ne sjaju, Mjesec više ne sja. Nema jasne razlike između raznih oblasti prirode na Zemlji. To imate samo kada ste u fizičkom tijelu, u normalnom životu ili u višoj inicijaciji. Ali zbog činjenice da su obrisi osjetilnog svijeta potamnili, postoji opća duhovnost, tkanje i život duhovnog.

Ako netko sada napreduje, sada također svjesno presreće svoje fizičko tijelo, tako da počinje živjeti u organima, ako presreće ovo fizičko tijelo, tada se izbljedjela, nestala bića počinju ponovno pojavljivati s izuzetkom zemaljskih, ali kao duhovni entiteti. Tamo gdje se, u običnoj svijesti, vidjelo Sunce, koje se zamračilo i zamaglilo, već je bilo unutar općeg tkanja duha, tu se pojavljuje zbroj bića druge hijerarhije. Čovjek se u duhovnom svijetu sada individualizira. Mjesec, zvijezde se pojavljuju opet, ali se pojavljuju u svojim duhovnim aspektima i sada su duhovne kolonije ili tako to možete nazvati, i sada znate kako gledati van, prvo u običnoj svijesti, naprimjer - isto je i drugim stvarima - Sunce se vidjelo u fizičkoj slici, kao što se sada,

nakon što je netko svjesno dohvatio fizičko tijelo, također u njegovoj duhovnosti, vidi se Sunce kao duhovno biće, a tako i cijeli svijet. Ali sada također znamo da sa svakom zrakom Sunca ulazi dan sa svjetlom, i da sa svakom zrakom Sunca ulazi i duh. Kroz svako osjetilno iskustvo ulazi duh, tako da ovo prema gore profinjeno disanje moramo promatrati kao neprestano impregnirano duhom, i opažamo da Sunce živi u svakom osjetu koji struji. To je doista duh Sunca, ili duhovi Sunca. Sunce živi u svakom osjetilnom opažanju, tako da izravno sunčev život, izravne sunčeve sile, struje u ljudsko biće, u profinjenom disanju.

Vidite, takav je odnos između čovjeka i Sunca. Kada zraka svjetlosti uđe u vaše oko, za zrakom svjetlosti ulazi duh Sunca. Duh Sunca je tvar profinjenog disanja. Svojim osjetilnim percepcijama udišemo različite sastojke duhovnog Sunca. Ali sada imate značajan pogled na čovjeka prema jednom polu. Dok razvija svoje etersko tijelo [*slika, žuto*], on unutar eterskog tijela razvija mišljenje kozmosa - misli kozmosa. I te misli kozmosa, u kojima se nalazi svjesno biće u svom eterskom tijelu, u početku su bez topline, bez hladnoće, bez zvuka. One su kao opći osjećaj, gdje se osjećaj samog sebe podudara s osjećajem makrokozmosa. Ako se sada uđe u duh osjetila dohvaćanjem fizičkog tijela, misao postaje obojena s najrazličitijih strana, iz očiju, udišući esenciju Sunca, misao se pretvara u boju, kroz uho, misao se pretvara u zvuk, kroz organ za toplinu, misao se pretvara u toplo i hladno, i sad imate kozmičku koncepciju odnosa misli i osjetila. Misaono se mora predstaviti kao izvornije, a osjetilno se pojavljuje kroz impregnaciju Sunca, kroz obasjanost Suncem.

To je s jedne strane čovjeka. Čovjek jednostavno ne opaža kako Sunce svojim bićem struji u njega svakim osjetilnim opažanjem. A na putu Sunca pritječe prošla karma. I uopće nije djetinjasto istovremeno misliti o Suncu kao o spremniku prošle karme. Tako da kada s razumijevanjem pogledamo glavu čovjeka, moramo sebi reći: duhovna sunčeva zraka tajno ulazi, transformirajući se dok struji u fizičko, zatim se pojavljuje kao fizičko, u obojenom, u zvučnom, u zagrijanom svijetu. U isto vrijeme karma se uvlači u ljudsko biće na putu sunčevih zraka, koje se iz osjetila uvlače u živce.

Sada da vidimo drugu stranu. Pogledajmo ono što smo jučer morali prepoznati: karma se seli tamo gdje je limfa u organizmu, gdje je sve u organizmu aktivno i živo što još nije ušlo u krv. Tu nalazimo odlaznu karmu. Koji su to putevi kojima se kreće karma? Da bismo to razumjeli, moramo se upoznati sa silama Mjeseca u smislu tajne znanosti.

Kada netko postupno prolazi kroz etersko, u koje se prvo smjestio, i zahvaća fizičko tijelo u perifernom smjeru prema osjetilima, sav život koji pritječe od Sunca čovjeku se pojavljuje s jedne strane, jer nosi prošlu karmu, javlja se s mnogo prijekora, s mnogo stvari koje uznemiruju. Ali mnogo značajnije od svega što muči ljude u njihovoj karmi kada stvarno

dođu do ove vizije je ono što im daje spoznaja: tvoja te je prošlost učinila onim što si sada. Ono što čovjek nosi u sebi, obogaćeno je percepcijom Sunca koje ulazi na puteve osjetila i živaca. Ali tek što se čovjek distancira od karme, i prepusti dotoku duhovnih sila Sunca, u primanju Sunca javlja se beskrajno blaženstvo i ima se osjećaj da je sunčeva bit takva da je uvijek treba željeti. Sunce je također ono što se s ljubavlju uvlači u nas kada to poželimo, i ono što prepoznamo oslabljeno u fizičkom životu kao život i tkanje ljubavi. To se događa u razmjeni unutaršnjeg svijeta čovjeka i sunčevih utjecaja, koji se s ljubavlju ulijevaju u čovjeka, i svime što u čovjeku želi djelovati da raste, klija i napreduje, sve to ulazi s ovim sunčevim zrakama koje žive u ljubavi. Jer ljubav nije samo duševno-duhovna snaga, to je snaga koja sve što je tjelesno poziva da raste, niče i klija, ono je što je u svakom detalju blagotvorno i veselje za čovjeka, ako to zna cijeniti ali i koju prima zahvaljujući neposrednoj viziji.

Ako se, s druge strane, ako se dohvati fizičko tijelo u ovom smjeru, u smjeru onih sila koje razvijaju limfu, i pripremaju je za ulazak u krv, postaje se svjestan utjecaja Mjeseca. Ali ovi mjesečevi učinci imaju sasvim drugu osobitost. Stoga možemo reći da su s jedne strane na djelu duhovni učinci Sunca, kao što smo naznačili, a s druge strane učinci Mjeseca. Dok iznutra dohvaćamo proces formiranja krvi i limfe, uronimo u djelovanje Mjeseca. Ali ti mjesečevi učinci su takvi da stalno imamo osjećaj da nam žele nešto uzeti. Žele nešto izvući od nas. Kod Sunca uvijek imamo osjećaj da nam uvijek želi nešto dati, kod Mjeseca imamo osjećaj da uvijek želi nešto izvući iz nas. I teško da to znamo ako nismo pažljivi na ovu percepciju mjesečevog djelovanja, ako se udubimo u formiranje krvi i limfe i tamo dohvatimo fizičko tijelo, ako nemamo stvarnu kontrolu, ako nismo stvarno pažljivi u viziji, odjednom se nit prekida i pred nama stoji neko duhovno biće koje je nama slično, ali uglavnom iskrivljeno, karikirano, koje smo sami iznjedrili iz sebe. Jednostavno nam nedostaje ovaj prijelaz, ovaj iskorak, ako ne obraćamo pažnju. Nije nam ništa čudno kada vidimo kako se odvaja od nas i suočava s nama. To je malo više od poboljšane slike u zrcalu. Kad se vidimo u ogledalu, to je u fizičkom svijetu. Kada vidimo sebe reflektirane u eteru od strane mjesečevih sila, to je viši, uzvišeniji odraz.

Prođimo kroz cijeli proces. Nije ništa posebno. To nam samo pokazuje kako smo povezani s kozmosom, da Mjesec stalno od nas odvaja sile, koje žive u nama, osamostaljuje ih, odlaze u duhovni svijet, struje u makrokozmos, neprestano noseći slike iz nas u makrokozmos. Ali vidite, dragi prijatelji, zamislite da se stvori situacija kroz koju će se takva slika, koju sile Mjeseca žele stalno stvarati i izvući od nas, želeći je proširiti u prostranstvo svijeta, zamislite da se takva slika želi zadržati u ljudskom tijelu, u nama. To nije puka zrcalna slika koja je apstraktna, to je slika koja je već prožeta silama. Da, kako se takva slika može zadržati u čovjeku? Ovdje imamo mjesečeve sile koje privlače, koje stalno žele iznijeti sliku

ljudskog bića. Kako se onda ta slika može zadržati u čovjeku umjesto da izađe? Kako se može uklesati u njega? Kada se s druge strane sunčeve sile dovedu toliko duboko da slika ostaje unutar ljudskog bića. Tada slika ostaje unutra, radi u njemu, i tada se razvija embrionalni život. Oplodnja se ne sastoji ni u čemu drugom nego u činjenici da se sunčeve sile kroz oplodnju povuku dolje do točke gdje mjesečeve sile prodiru u limfu, a slika koja inače nestane preuzima fizičku materiju u ljudskom tijelu. Ono što je inače slika proteže se u fizičku formaciju. Ovime se događa ono što je veza mjesečevih sila sa sunčevim silama u limfnoj regiji ljudskog organizma [*slika*].

Pogledajmo na drugu stranu. Možemo također istražiti i mjesečeve sile podignute, tada će se dogoditi suprotno, tada se ljudsko biće neće ponovno formirati, ali će se unutar ljudskog bića formirati sunčev makrokozmos. Čovjek ono što je makrokozmičko vidi na drugačiji način. Kad se embrij formira, u čovjeku nastaje fizički svijet koji mora izaći iz njega. S druge strane, kada su mjesečeve sile na djelu u svojoj žudećoj prirodi - na kraju krajeva, one žele privući ili presresti sunčeve sile - tada se duh u kozmosu javlja u čovjeku. Nastaje duh kozmosa, duhovni embrij. Da, što imamo pred sobom? Tada je dana mogućnost za formiranje onoga što mora doći iz duhovnog svijeta, što je bilo u duhovnom svijetu do vremena novog zemaljskog života, i sada dolazi kao duhovni embrij. Tada u čovjeku dolazi do veze između to dvoje.

Slijediti te stvari do točke u kojoj ih se vidi izravno povezane jednu s drugom, ono je što stvarno može objasniti čovjekov odnos prema kozmosu. Sada je pomoć posvuda. Učinci Sunca, koji se ovdje sjedinjuju s učincima Mjeseca, imaju Mars, Jupiter, Saturn da im pomognu. Koji su njihovi zadaci, Marsa, Jupitera, Saturna? Da, dragi prijatelji, sjetite se što sam jučer rekao. Kada sunčeve sile ulaze, prvo se moraju zaustaviti zbog svjetla; drugo, moraju se zaustaviti zbog makrokozmičke kemije; treće, moraju stati zbog vitalnosti. Sile Saturna zaustavile su svjetlost, sile Jupitera u svojoj mudrosti zaustavile su svjetsku kemiju, sile Marsa zaustavile su vitalnost. Dakle, imate detaljno, konkretno, uvlačenje sunčevih sila modificiranih silama drugih, takozvanih vanjskih planeta. Obrnuto, u drugom smjeru, modificirane su mjesečeve sile, koje zapravo, kada same djeluju u punoj snazi, dovode do embrionalne, odnosno do fizičke formacije; ako su oslabljene u smjeru duhovnog, ako ne dođu do fizičke materije, ostaju na pukim duševnim silama ljubavi Venere, a ako su oslabljene još više. tako da se u svakodnevnom životu uvijek mogu ujediniti s onim što dolazi s druge strane, postaju sile Merkura, glasnika bogova, koje u običnom životu na Zemlji, vode niže sile gore u više.

Pogledajte desnu, lijevu sliku [*slika*]. Pogledamo li izvana što se prostire oko nas u biljnom svijetu; prostire se Sunce, Mjesec i zvijezde. Pogledajmo

unutra, unutra su Sunce, Mjesec i zvijezde, točno odgovaraju jedno drugom. Ako nešto nije u redu iznutra, onda nešto nije u redu u unutarnjem radu Sunca, Mjeseca i zvijezda. Ako kao terapeuti želimo ispraviti stvari, moramo tražiti neispravan mjesečev učinak, odgovarajući Saturnov učinak i slično, među onim što je pronađeno. Sve je vani. Vidite, ljudi će ponovno početi imati povjerenja u medicinu kada vide da u unutarnjem ustrojstvu ljudsko biće čini cijeli svijet. To je znanje koje želimo ponovno unijeti u medicinu, znanje koje je nekada imala. Svijet će imati opet povjerenja u medicinu tek kada se te stvari ponovno shvate.

Ali pogledajmo s druge strane. Pogledajmo najprije što je to sve mjesečev učinak u čovjeku, koji neprestano nastoji iz čovjeka izvući ono ljudsko i odnijeti ga u kozmos. Pred nama je slika: čovjek nastoji nadići čovjeka, želi biti prenesen u kozmos. To se čovječanstvu ne smije predstaviti u apstraktnom obliku, već u slici, ta strahovito potresna tajna da mjesečev učinak stalno želi izvući čovjeka iz njega samog kako bi mu pokazao njegov odnos s makrokozmosom. Dolazi na Zemlju u formiranju embrija, ali kada se ovaj izravni mjesečev učinak rafinira prema učinku Merkura i Venere, on se više ne rađa fizički, već duhovno. I možemo, kada fizičkom rođenju dodamo, kada prizovemo učinke Merkura i Venere koji su nastali u čisto mjesečevom učinku, fizičkom rođenju čovjeka u čovjeku možemo dodati, čovjekovo duhovno rođenje izvan čovjeka u kozmosu: tada čovjeka krstimo.

Onome što je uvijek prisutno u čovjeku, možemo dodati i fizičko djelovanje Sunca, svijest da u njega ulazi duhovno djelovanje Sunca, da ono duhovno, duhovna esencija, teče putem fizičko-eterske svjetlosti sunčevih zraka, svjetlosnih zraka, kemijskih zraka, vitalnih zraka, ulazi u ljudsko biće istim putevima kao što ulazi fizičko-etersko sunčevo djelovanje: kroz osjetila. Dajemo čovjeku da u običnom fizičkom životu spozna fizičke i eterske učinke Sunca, dajemo mu da spozna duševno i duhovno djelovanje Sunca, pričešćujemo ga.

Ako krenemo od pričesti, naći ćemo da s jedne strane postoji nešto što je povezano s potporom koju Sunce prima, pomračenje svijetla, stalnu blizinu smrti životu. Idemo na vanjske planete koji su povezani sa Suncem, a pričesti u pravom trenutku dodajemo pomazanje.

Ili ulazimo u ljudsko biće prije nego što stigne u makrokozmos, zaustavljamo se u njegovom unutarnjem biću, ne želeći ga samo kao ljudsko biće smjestiti u makrokozmos, već želimo u slici usaditi makrokozmos u njega samoga, tako da makrokozmos postaje klica razvoja u njemu. Dajemo mu potvrdu, krizmu.

Kad su te stvari uronjene u punu svijest, primatelj sakramenta živi u punoj svijesti o njima, tada se sakramentima čovjek neprestano liječi opće bolesti u koju tone, ili mu stalno prijete da podlegne *statusu nascendi*,

jednostavno zato jer se utjelovio u fizičkom, materijalnom svijetu. To je svećeničko.

Ili se može dogoditi ono drugo, da je ljudsko biće stalno u *status nascendi* kroz svoju prirodu, u nastajanju onoga što želi biti slobodno u duhovnom, što želi izaći iz fizičkog, ali mora ostati unutra tijekom života, dakle ne unutarnja neduhovnost, već prije super-duhovnost, bolest. Mi dajemo lijek kao drugi pol sakramenta kada bolest nastupi. Tu je doktor.

S jedne strane vidimo duhovnu medicinu svećenika, a s druge strane svećeništvo liječnika, tjelesnog liječnika, a kada prepoznamo koordinaciju, onda razumijemo kakva je veza između pastorage s jedne i medicine s druge strane. Pastoralna medicina ne uključuje samo teoretsku raspravu, nego i suradnju.

DEVETO PREDAVANJE

Dornach, 16. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Vidjeli ste koliko je stanje bolesti u ljudskom biću potrebno povezati s njegovim ili njezinim duhovnim životom i iskustvom, i razumijevanje s kojim treba pristupiti bolesti, s dvije strane koje su primarno relevantne za pastoralnu medicinu, zapravo može proizaći samo iz takvog razmatranja. Zato danas želim razmotriti bolest u vezi s duhovnim životom, s gledišta s kojeg se najviše može osvijetliti narav bolesti.

Kao ljudska bića, mi smo naizmjenično budni i spavamo. Svi znate što se općenito može reći o tim stvarima kao dijelu pogleda na svijet.

Danas želimo pomno pogledati što se zapravo događa u čovjeku tijekom spavanja. Imamo fizičko, etersko tijelo koje postoje sami po sebi. Imamo astralno tijelo i 'Ja' također same po sebi. Ako prvo usmjerimo pogled na fizičko i etersko tijelo, znamo da se, zbog onoga što ovo fizičko i etersko tijelo jesu, tamo odvijaju određeni procesi, procesi koji su neovisni o radu astralnog tijela i 'Ja' od uspavlivanja do buđenja. U organizaciji poput ljudske imamo posla s procesima, koji po načinu na koji se tamo moraju odvijati nisu nimalo prilagođeni ljudskoj organizaciji. U fizičkom tijelu imamo posla s fizičkim procesima. Fizički procesi odvijaju se vani u carstvu minerala. Tome su prilagođeni. Oni nisu prilagođeni cjelokupnoj ljudskoj pojavnosti kao fizičkom tijelu. Pa ipak, fizičko tijelo čovjeka je, da tako kažemo, prepušteno fizičkim procesima od uspavlivanja do buđenja, kao što je mineralno carstvo prepušteno fizičkim procesima. Moramo obratiti pozornost upravo na ovu kontradikciju koja je u čovjeku upravo u vrijeme spavanja. To bi trebao biti svijet fizički aktivnih sila i stvari, ali to zapravo ne može biti. Upravo zbog toga se u ljudskom fizičkom tijelu tijekom spavanja odvijaju procesi koji, ako se ne uravnoteže, predstavljaju procese koji uzrokuju bolest.

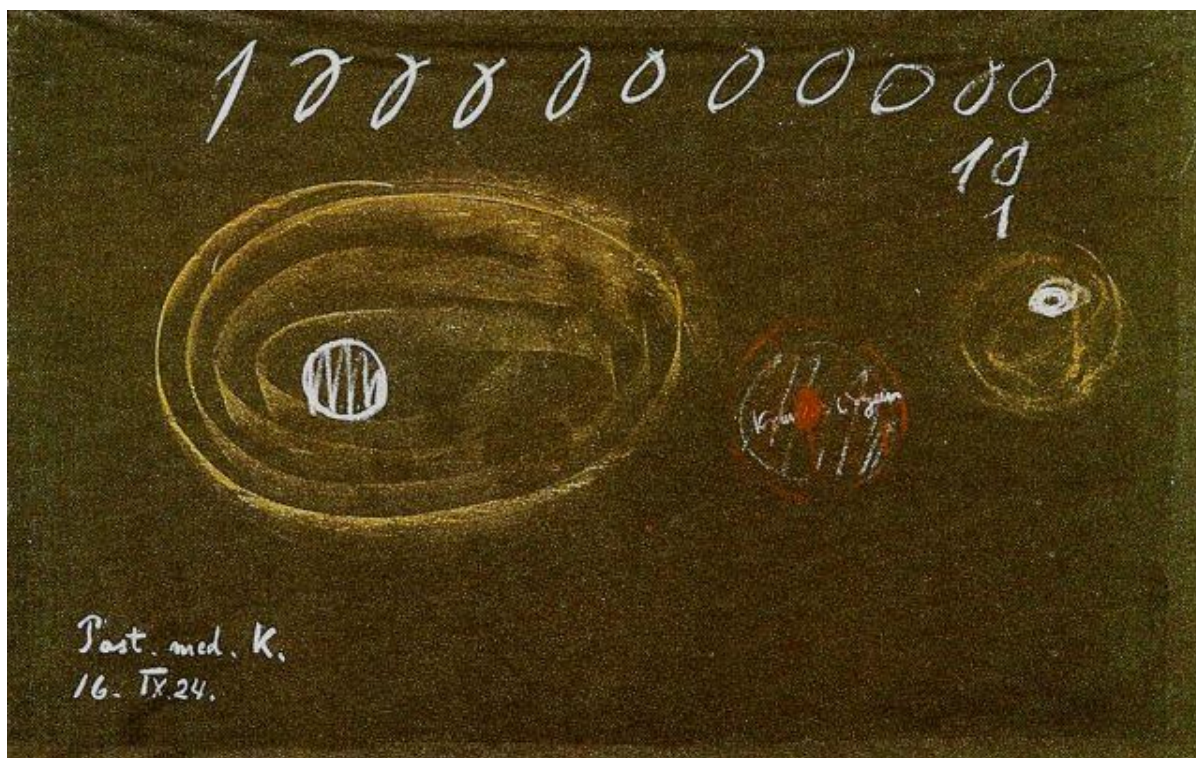
Ako izgovarate općenite rečenice kao što su: da vas spavanje čini zdravim, te su izjave naravno točne u određenom smislu, ali su točne samo pod određenim uvjetima i ne bi nas trebale spriječiti da ono što jest gledamo nepristrano. Fizički procesi u ljudskom tijelu mogu biti zdravi za ljudsko biće samo kada su 'Ja' i astralna organizacija uronjeni u ovo fizičko tijelo, što se opet događa kada se probudite i što mora biti takvo da se stalno prekida stanjem spavanja, jer ovo stanje spavanja inicira razgradnju u fizičkom čovjeku, koja je stalno prisutna u čovjeku i koja mora biti tu da bi se život duše, duhovni život u čovjeku uopće mogao odvijati. Jer nijedan duhovni život nije povezan s procesima izgradnje, samo s procesima razgradnje. Dakle, mora biti toliko procesa razgradnje za koje se treba

pobrinuti spavanjem, koliko je čovjeku potrebno da bi se sljedećeg jutra odvijao budni život. Ako se zbog nezdravog sna razvije više procesa razgradnje, tada u ljudskom organizmu nastaje talog procesa razgradnje. Zatim u tom procesu razgradnje imamo unutarnji patogeni uzrok bolesti.

Proširimo li razmatranje na etersko tijelo, onda ispada da tijekom spavanja etersko tijelo može provoditi samo one procese koji se inače odvijaju u biljnom carstvu. Kad su astralno tijelo i 'Ja' uronjeni u ovo etersko tijelo, ti se procesi uvijek guraju na višu razinu. Ali kada krenu od početka spavanja do buđenja, nastavljaju se kao u biljnom carstvu, dakle nisu prilagođeni ljudskom organizmu, traže ravnotežu kroz astralno tijelo i 'Ja'. Ako postoji ostatak koji se ne potroši, onda opet postoje uzroci koji uzrokuju bolest. Tako da možemo reći: spavanje nas također može naučiti kako nastaju patogeni uzroci u ljudskom organizmu; jer ti su uzročnici bolesti u osnovi normalni procesi spavanja koji su ujedno i osnova za duhovni i duševni život čovjeka. - I to je tajna svijeta, da gdje god čovjek uđe u stvarnost, stvari idu u dva smjera. S jedne strane leži temelj duhovnog razvoja čovjeka dok fizičko i etersko tijelo spava, a s druge strane isti procesi su osnova za obolijevanje. Na taj se način obolijevanje izravno uvodi u duhovni razvoj, pa možemo reći: ako proučavamo što je na djelu u fizičkom i eterskom tijelu čovjeka, onda je ono u spavanju osnova patologije.

Sada s ove točke gledišta razmotrimo čovjeka koji ne uranja dovoljno u svoje fizičko i etersko tijelo dok je budan, što smo pronašli kod imbecila, kod psihopata. Tada duševno-duhovno takve osobe uranja u procese bolesti, a posebnu vrijednost ima spoznaja da zapravo psihopati i duševni bolesnici svoj unutarnji život žive u zajednici s uzrocima bolesti. Vidite, takve stvari treba vrlo pažljivo promatrati.

Ali prijedimo na pogled na vanjski svijet. Ako uzmemo ljudsko fizičko tijelo vrlo shematski [slika, lijevo] i razmotrimo pridruženi mineralni vanjski svijet, opet vrlo shematski, tada tijekom spavanja, u ljudskom fizičkom tijelu imamo procese iz kojih se 'Ja' povlači. Oni nastavljaju bez stvarne unutarnje pokretačke sile. Ali ovo 'Ja' je sadržano u svim mineralnim procesima ovdje. Jer postoji ono što možemo nazvati svjetskim 'Ja'. S jedne strane, dakle, u procesima ljudskog fizičkog tijela bez 'Ja', imamo, sumu procesa bez 'Ja' kojima 'Ja' nedostaje. Vani u okruženju imamo sumu mineralnih procesa i mineralnih tvari prožetih s 'Ja', odnosno svim hijerarhijama koje su identične s 'Ja'. Mineralna supstanca, ima 'Ja'.

Pretpostavimo dakle da u fizičkom tijelu čovjeka primjećujemo proces koji tamo ne bi trebao biti, to jest patološki proces. Nedostaje mu 'Ja'. Kako možemo doći do njega ako ga želimo izliječiti? Možemo tražiti taj dio 'Ja' koji mu nedostaje, ono što previše spava u njemu, dok je budan u njemu još ima tog spavanja, ako to tražimo u mineralnom okruženju. Onda imamo lijek. Ako to dodate ljudskom biću, ako postoji afinitet za dotični organ; tada ono što nedostaje bolesnom organu, snaga 'Ja', dopire do bolesnog organa. Vidite, ovo je proces koji je u osnovi svih naših potraga za lijekovima za fizičko tijelo bolesnog čovjeka u okruženju anorganske prirode. Moramo pronaći nešto što ima snagu 'Ja', tada će to imati ljekoviti učinak. Dakle prijelazi iz patologije u terapiju temelje se na preciznom uvidu u povezanost fizičkog ljudskog tijela i mineralnog vanjskog svijeta s jedne strane, ali također i eterskog ljudskog tijela i vanjskog svijeta, koji djeluje u vegetativnom, u biljkama. Tu imamo istu stvar. Ako primijetimo da je nešto u eterskom tijelu neobuzdano kroz etersko tijelo, nalazimo da etersko tijelo nema odgovarajući utjecaj astralnog tijela; moramo tražiti negdje vani u biljnom carstvu i pronaći ćemo odgovarajući lijek. To nam je orijentacija.

Iz ovoga vidite da čovjek mora poznavati duh prirode, duh u mineralnim i biljnim carstvima u najširem opsegu univerzuma. Treba poznavati duh a ne supstancu, jer čovjeka doista treba liječiti duhom mineralne i biljne prirode. Supstancu imate tako da nije pravilno od duha kontrolirana, ali ima duh. I svatko tko želi liječiti, a ne poznaje duh kamenja i bilja, može samo pipati u mraku po tradicionalnim informacijama, može probati

pomaže li jedno ili drugo, ali nikada neće doći do toga zašto pomaže, jer nikada neće znati gdje je u kojem mineralu duh ili kako ga posjeduje, tako da biti iscjelitelj od početka zahtijeva duhovni svjetonazor, a najveća anomalija našeg vremena je da upravo u medicini prevladava ta strašna bolest materijalizma. Jer u medicini je materijalizam prava bolest. Ova sljepoća znači spavati, a u znanosti se proizvode štetne duševne stvari i to zapravo treba liječiti. Može se reći: najbolesniji čovjek našeg vremena nije onaj koji je za europsko stanovništvo u 19. stoljeću bio Turčin, nego je najbolesnije biće našeg vremena liječnik. To je istina koju bi liječnici trebali znati, a pogotovo teolozi, ali to je onaj ezoterični element, koji ostaje u krugu u kojem je povjeren.

Pogledajmo to поближе. Postoje ljudi koji nisu psihopati ili ludi u smislu u kojem se ima pravo govoriti o psihopatiji i ludilu, ali koji nakon sukoba zadnjih dana uranjaju u svoje fizičko i etersko tijelo, s određenim bolesnim stanjima, uspostavljaju određenu vezu s bolesnim procesima u njima, ostvaruju uočljivu vezu. Ovdje dolazimo do onih mjesečara čije postojanje nije praznovjerje, često je opisivano i svaki inicijant to dobro zna, mjesečari koji, dok su u svom mjesečarskom stanju, opisuju svoju bolest. Oni zaranjaju u svoja fizička i eterska tijela. Dok obično ljudsko biće povezuje sebe s fizičkim i eterskim tijelom na takav način da, ako želimo biti pedantni i znanstveni, možemo reći: u budnosti, 'Ja' i astralno tijelo stupaju u vezu s fizičkim i eterskim tijelom, koja je po kvaliteti povezanosti, zasićena veza - a s takvim bolesnikom možemo reći: u prenesenom smislu, 'Ja' i astralno tijelo se ne spajaju na etersko i fizičko tijelo u skladu s atomskom težinom, ostaje ostatak astralnog tijela i 'Ja' koji ne uranja u potpunosti, ali potom percipira. Samo onaj dio 'Ja' i astralnog tijela koji ne potone u etersko i fizičko tijelo percipira. Kad je nešto od astralnog tijela i 'Ja' suviše kao kod takve osobe, onda postoji ta unutarnja percepcija. Mjesečari opisuju svoju bolest. Ali kako? Postoji još jedno stanje koje sam vam također opisao u određenim slučajevima, gdje je normalno stanje prekinuto na strani spavanja. Zatim, kada su 'Ja' i astralno tijelo izvan fizičkog i eterskog tijela, i kada se u ovom 'Ja' i astralnom tijelu događaju stvari koje ne pripadaju ovom duševno-duhovnom elementu, baš kao što ostale stvari koje sam opisao ne pripadaju fizičko-eterskom, ako previše duhovnog iskusi 'Ja' i astralno tijelo tijekom spavanja, kao što inače fizičko i etersko tijelo mogu iskusiti previše od prirode, tada dolazi do vidovitosti koja graniči s patološkom. Tijekom spavanja ljudsko biće nosi određenu moć opažanja duhovnih stvari. Sjećanja na ovu duhovnu percepciju prenosi natrag u budno stanje, ali prije svega ta duhovna percepcija, koja je na abnormalan način prisutna između uspavljivanja i buđenja, teče u snove. Pojavljuje se u živopisnim snovima, i tu ponovno primjećujemo ono što svaki inicijant dobro zna: ti su snovi ako se pravilno gledaju, ispunjeni sljedećim.

Pretpostavimo da je bolesna osoba, fizički bolesna osoba, konstituirana kako sam opisao. Svojim duhovno-duševnim uranja u fizičko i etersko tijelo. Zatim doživljava bolest tako da je opisuje u stanju mjesečarenja. Doživljava ono što se događa u fizičkom i eterskom tijelu kao posljedica pretjeranog procesa razgradnje, doživljava neku vrstu obrnutom prirodnog procesa u svom fizičkom i eterskom tijelu. Pretpostavimo sada da je sa svojim astralnim tijelom i 'Ja' vani. Pretpostavimo sada da netko ovdje doživljava bolesni organ [*slika, sredina*], koji je bolestan jer izražava neki vanjski proces na patološki način. To se doživljava u mjesečarskom stanju. Tu je opisan unutarnji proces. Ako je osoba u polarno, suprotnom stanju, mjesečarenje djeluje na njegovo 'Ja' i astralno tijelo kada su oni više izvan fizičkog i eterskog tijela; kada ono što se tamo doživi među elementarnim duhovnim procesima prirode, kada uđe u snove, osoba doživljava ono što je duhovno u mineralima, doživljava odgovarajući duh minerala; a što sanja? Sanja o svom lijeku. Vidite, ovdje imate kontekst za mnoge mjesečarske živote. Mjesečar se kreće između dva stanja koja sam opisao. U jednom stanju on sanja svoju bolest, u drugom stanju on sanja svoj lijek, a tu imamo način kako se uopće istraživala patologija i terapija u starim misterijama.

Nije bilo eksperimentiranja kao danas. Bolesnike su doveli u hram i doveli u neku vrstu stanja mjesečarenja od strane hramskih svećenika, koji su bili temeljito pripremljeni u skladu s tim, a to mjesečarsko stanje je dovedeno do točke u kojoj bolesnik opisuje proces svoje bolesti. Zatim je došlo do suprotnog mjesečarskog stanja, i hramski svećenik doživio je san koji je sadržavao terapiju. Bilo je to istraživanje starih misterija koje vodi od patologije do terapije. Tako se u davna vremena razvijala medicina, proučavanjem čovjeka starim metodama istraživanja.

Ne trebamo doći do tih metoda, nego do onih metoda gdje smo imaginativnim iskustvom u položaju pratiti proces bolesti, gdje proces ozdravljenja doživljavamo kroz intuitivnu metodu koja vodi van, a ne u čovjeka. Ono što je nekada bila vrsta eksperimenta na ovom polju će morati postati intenzivno promatranje. Možete vidjeti gdje zapravo leži orijentacija. Vanjska fizikalna znanost, koja je u staro doba bilo čisto promatranje, prešla je na eksperimentiranje, sve više čisto promatranje zamjenjujući eksperimentiranjem. To je bilo ispravno. Ali znanost o liječenju ju je oponašala i bila je u krivu. Nekad je provodila eksperiment na ljudima u hramu istražujući. Iz tog eksperimenta moramo naći prijelaz na pažljivo produhovljeno, znanstveno oplođeno, promatranje života. Jer ako pogledate život, možete naći bolest bilo gdje. U najjednostavnijem izrazu svakodnevnog života, koji samo malo odudara od takozvanog normalnog, može postojati nešto što, ispravno promatramo, može dovesti do spoznaje o složenim procesima bolesti, samo ako se stvari sagledaju u pravom kontekstu.

Ali rezultat je, međutim, da liječnik mora sve više postajati pravi praktičar, opet, upravo obrnuto od onoga kakav je razvoj bio u posljednje vrijeme pod utjecajem materijalizma. Liječnik je postupno postao znanstvenik, a to nema smisla. Liječnik bi se morao moći nositi s prirodnim zakonima na živ način, a ne samo ih apstraktno poznavati. Ako se ima apstraktno znanje o njima, još ne nije ni počelo raditi s njima. To je stvar s jedne strane. Sada je pogledajte s druge strane.

Pogledajte s druge strane s koje bi svećenik trebao gledati, dok si govori da se svećenikov posao sastoji u tome da vodi ljude u svemu onom gdje njihovo 'Ja' i astralno tijelo treba nekako uroniti u duhovni svijet, gdje čovjek treba imati udio u duhovnom svijetu. Ako je potrebno da liječnik duhovno gleda u prirodu čovjeka, da duhovno sagledava patološke procese - što će svećenik morati tražiti? Svećenik će morati tražiti sve ono što čovjeka vodi u duhovni svijet, njegov odnos prema duhovnom svijetu, ljubav prema duhovnom svijetu, prožetost duhovnim svijetom, kako to već postoji u normalnom životu, da dotakne sve ono što ljudska duša nudi u normalnim i nenormalnim pojavama na tom području. Za njega slijedimo obrnuti proces nego smo morali slijediti kod liječnika. Kod liječnika smo rekli: pa da, ako mu mjesečar opiše oboljeli organ, pa da, opisuje lijek iz snova.

Ponovno pogledajmo svećenika kakav je bio u drevnim misterijima. Doista ga nije zanimalo samo otkriće lijeka, već ga je primarno, budući da je bio filantrop, zanimalo liječenje. Ali nije stao na liječenju, zanimalo ga je i nešto drugo. Sada ga zanima sljedeće. Vidio je mjesečara kao promatra lijek u snu, dok je stajao u duhovnom svijetu sa svojim 'Ja' i astralnim tijelom. Sada, u ovom promatranju, on je uhvatio to prebivalište u duhovnom svijetu, ovu dušu koja stoji u duhovnom svijetu, i pratio je natrag u tijelo. Što tamo nalazi? Vraća se natrag do bolesnih organa naravno, ali iz onoga što je uočio vani znao je kako astralno tijelo i 'Ja' rade u ovom organu u zdravom stanju. Jer se vratio bolesnom organu, znao je kakvo je stanje u zdravom organu. Posljedica toga bila je: sada je opazio kako je astralno tijelo ili 'Ja', koje dolazi od božanskih duhovnih snaga, interveniralo u ljudski organizam na normalan način, kako oni tamo sjede. Upoznao ih je u njihovom zdravlju kroz snove u duhovnom biću svijeta, i dobio uvid kako se ponašaju kada uđu u fizičko tijelo. Dobio je unutarnji odnos čovjeka prema duhovnom svijetu.

To je ono što svećenik može imati kao stav koji prati sakrament, gdje on preuzima duhovni svijet, jer duhovni svijet prija uz sakrament kroz instituciju kulta. Kult povezuje duhovno s fizičkom supstancom na temelju unutarnjih uvida o tome kako je duhovno povezano s materijom. Fizička, produhovljena suština se vraća u ljudsko biće i u ljudskom biću se uspostavlja odnos koji povezuje njegovo astralno tijelo unutar fizičkog i

eterskog tijela, njegovo 'Ja' unutar fizičkog i eterskog tijela, s božansko-duhovnom egzistencijom. U tom pogledu sve ovisi o tome u kojem duhu svećenik slavi sakrament. Sve ovisi o prožimanju sa stvarima kao što su veza između iskustva u tijelu i iskustva izvan tijela, misterija patologije promatranjem napuštenog tijela, misterija terapije promatranjem abnormalnog života, života u duhovnom svijetu ili također normalne percepcije u duhovnom svijetu. Ono što su u drevnim vremenima u tajnama hrama dokučili istaknuti mjesečari mora se ponovno dokučiti tako što će čovjek u sebi razvijati duhovno znanje i ponovno promatrati veze. Na ovom polju eksperiment mora prijeći u promatranje.

Sada je važno da oni liječnici i svećenici koji su dio antropozofskog pokreta budu ujedinjeni u svom znanju o takvim činjenicama. To je ono što stvarno veže, što nas prožima drugačijom spoznajom od one koju drugi imaju. S druge strane, odlučiti da se napravi savez, udruga ili grupa, to je, s druge strane, apstrakcija. Ono što stvarno obvezuje je posjedovanje određenog znanja. Oni koji imaju ovo znanje pripadaju zajedno i trebaju osjećati da pripadaju zajedno. Vanjska veza trebala bi biti izraz za ovu unutarnju vezu, koja je stvorena tim znanjem. Naše vrijeme u tom pogledu pati od mnogih stvari.

Razmislite samo o tome, i ako se danas na skupu mladih često govori iz najbolje namjere, naprimjer, iako u potpunosti cijenim njihov trud - iznimno je teško, kada se suočite s nečim konkretnim što bi trebalo ispuniti dušu, teško je kad ih čujem kako govore: Prvo, najvažnije je ujediniti se! - U posljednjih nekoliko desetljeća sve je 'spojeno' - ad infinitum! Ljudi su se udruživali, ali nikad niste primijetili da ako ovako posložite nule, jednu do druge: 00000000 i tako dalje, da nešto ispadne. Svijest koja je u početku neispunjena, povezana sa sviješću koja je opet neispunjena, povezana sa trećom sviješću koja je opet neispunjena, ne daje ništa. S druge strane, treba samo uvjet ispunjenja, ono što je ispred svih nula, što je jedinica (1), onda imate nešto. Ne mora to biti osoba, već neko ispunjenje, onda je to nešto. Začudo, ovo pretpostavlja da tu postoji nešto na početku. čak i ako to nije ljudsko biće, to može biti stvarno, živo znanje. O ovim stvarima treba razmišljati u naše vrijeme, kada smo često previše lijeni da tražimo ono konkretno, i stoga uvijek želimo kombinirati apstraktno. Okupljanje je dobra stvar, ali to dolazi prirodno kada postoji nešto konkretno.

To je nešto što bi prije svega trebali shvatiti oni koji rade kao liječnici i svećenici u današnjem čovječanstvu. Jer možete reći da se te dvije stvari danas mogu vidjeti posvuda. U osnovi, 'Ja' i astralno tijelo ne pronalaze fizičko tijelo i etersko tijelo na pravi način, unatoč tome što smo u budnom stanju. Zapravo je tako da oni koji prozru svijet kako se razvija, nisu posebno zabrinuti materijalističkim gledanjima. Neka se monisti i ostali svađaju. To je svakako nemoguća stvar, ali zapravo nije ono što je suštinski

štetno u procesu razvoja. Stoga, čak i ako netko prozre taj proces razvoja, ne voli sudjelovati u tim svjetonazorskim raspravama. Uostalom, misli li netko ovo ili ono: mišljenja su strašno male stvari u ljudskoj duši, nemaju baš jak utjecaj na stvarnost. Mišljenja su pjena unutar stvarnosti. A ako jedan mjehurić od sapunice pukne na drugom, jedan špricne, drugi se malo zgusne, to ne čini nikakvu štetu. Ali treba upamtiti da nitko stvarno ne postaje materijalist ako pravilno sjedi sa svojim 'Ja' i astralnim tijelom u svom fizičkom i eterskom tijelu. Dakle, biti materijalist u finijem smislu, znači biti bolestan. I morate proniknuti u sebe ovom spoznajom: biti materijalisti znači biti bolestan. Stoga nije nikakvo čudo da kada se drugi, koji su ispravno smješteni u svojim fizičkim i eterskim tijelima, spoje s ovim bolesnim materijalistima, da razvijaju suprotni pol, sve vrste opskurnog spiritizma. Ovdje dolazimo do teškog područja, jer se te stvari ne događaju u onim dijelovima svijeta koji su još uvijek međusobno povezani; događaju se tamo gdje je svijet bačen u kaos i njegovi dijelovi leže razbacani; tu dolazimo do područja gdje jedna stvar više nije lijek za drugu, nego se razilaze. Dok pacijent priča o procesima u svojim unutarnjim organima, njegovi snovi su povezani s ljekovitim snagama u vanjskom svijetu koje odgovaraju bolesnim organima. Ali kao što čovjek ne opisuje svoje unutarnje organe iznutra kroz bolest materijalizma, nego se kroz organizam probija na onu stranu i želi opisati vanjski svijet, kao što bi materijalist prirodno učinio, onda suprotnost snovima, lažni spiritualizam, ne djeluje kao lijek, naprotiv, kao nešto morbidnije.

I tako vidimo u naše vrijeme, kada usporedimo svu medicinu koja se odnosi na ljudsko biće s onim što se može s njom legitimno usporediti: kulturna patologija, kulturna terapija, ako ih uzmemo, nalazimo da, naprimjer, spiritizam nipošto nije lijek, već za materijalizam odgovara stanju sna, mjesečarskom opisu unutarnjih organa. Ako se neki proces - to je jednostavno tako - koji bi zapravo trebao zahvatiti unutarnji svijet, u čovjeku probija prema vanjskom svijetu - takve patološke procese možemo promatrati u erupcijama gdje situacija točno odgovara onome što sam rekao - onda se ono što se opaža u unutarnjem svijetu, za to opažanje, ne javlja kao zdravo već kao patološko. Stoga liječnik treba znati da je materijalizam uzrok bolesti, i tako treba gledati na materijalizam.

Zatim, kroz takvo medicinsko promatranje, postoji most do svećeničkog promatranja, koje kreće sa suprotne strane, koje prozire patološka očitovanja ljudske duše, koje oblikuje iz svojih potreba i iz svojih emocija. To je također slučaj sa spiritizmom. Čovjek dolazi do spoznaje da u najširem smislu bolesni život želi potonuti u svijet, da se sve bolesti u sadašnjem svjetonazoru doista ispoljavaju - u mjeri u kojoj počivaju na volji - djelujući na ljude i imajući učinka na unutrašnjost čovjeka u stvarno patogenom stanju.

U odnosu na sadašnju epohu ljudskog razvoja, čovjek neće moći vidjeti ono što je jasno vidio u ranijim vremenima zbog različitih pretpostavki ljudske prirode, kao ono što je u obliku pogrešnog usmjerenja volje, pogrešnog pogleda na svijet, što se u starom smislu zvalo 'grijev', neće se odmah vidjeti kako prelazi u proces bolesti organizma, jer to ne čini izravno. Na ovo obraćamo pozornost samo u rijetkim slučajevima, samo u slučajevima koji stoje kao međufaze između bolesti koje treba razumjeti i grijeha. One se vraćaju u stanje koje samo graniči s bolesnim. Ali grijeh i stvarna bolest stoje tako daleko u današnjoj epohi evolucije, da su jedno od drugog odvojeni dvjema inkarnacijama. Bio je slučaj da su se u prijašnjim epohama razvoja u jednoj inkarnaciji ponekad mogli povezati grijeh i bolest kao uzrok i posljedica, što je sada zbog napredovanja razvoja čovječanstva razdvojeno inkarnacijama: grijeh i bolest. Grijeh u jednoj inkarnaciji, bolest u drugoj.

Tu počinje domena svećenika. Dakle, svećenik, ako se samo pridržava starih tradicija, više ne smije reći da je grijeh uzrok bolesti. Ali ako prijeđe na uvid u ponovljene zemaljske živote, tada može govoriti o tome, jer tada opet govori iz istine. Stoga mnogo toga što o tim stvarima govore svećenici danas u svijetu više nije istina jer više ne odgovara činjenicama. Ova učenja su iz davnih vremena, a danas se nema volje da se to učenje preoblikuje u ono što se traži u naše vrijeme. Moramo se naći u svemu tome i onda će ova promišljanja o pastoralnoj medicini biti obostrano plodna.

Sada razmišljam, budući da mi se doista čini poželjnim i da se prijatelji mogu pripremiti, da sutra i prekosutra održim još dva predavanja iz pastoralne medicine.

DESETO PREDAVANJE

Dornach, 17. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Ono što se u naše doba uvijek zanemaruje kada se radi o stvarnom radu i želji za radom iz duhovnog svijeta, je da ta aktivnost mora uključivati i kreativnost koju čovjek ima u mislima i u osjećajima. Ono što zapravo leži u osnovi toga potpuno je zaboravljeno u vremenu materijalizma, i toga je danas čovječanstvo u osnovi potpuno nesvjesno. Zbog toga se na ovom području tako često čine svojevrsne nepodopštine, gluposti, koje su vrlo raširene. Znat ćete da svakakve upute dolaze ljudima iz svih vrsta ureda i slično, kako razviti snagu mišljenja, kako misli mogu postati moćne. Može se reći: klice onoga što se nekad u duhovnom životu nazivalo 'crna magija' i još uvijek se tako naziva, time se šire posvuda. I liječnik i svećenik moraju paziti na takve stvari, koje su ujedno uzroci duševnih i tjelesnih bolesti, u njihovom djelovanju na kulturu i razvoj civilizacije. Jer ako pazite na takve stvari, činite ono što je važno i za prevenciju i za bolje prepoznavanje bolesti i simptoma bolesti u duševnom životu. Takvim uputama se ljudima želi dati moć koju inače ne bi imali, i to se često koristi za nepoštene stvari. U tom smjeru danas već postoje svakakve upute, kako trgovački agenti mogu poslovati i slično. Danas se na tom području vrti ogromna količina gluposti.

Ali vidite, koja je osnova toga? Te će stvari sigurno postajati sve gore i gore ako ne bude pravog znanja, posebno na području medicine i na području teologije. Jer mišljenje ljudi u moderno doba, posebno znanstveno mišljenje, razvilo se pod strahovitim utjecanjem materijalizma. Ako se danas često izražava zadovoljstvo da je materijalizam u znanosti na izdisaju, da ljudi posvuda žele stvoriti nešto što nadilazi materijalizam, da, dragi prijatelji, to ostavlja neugodan dojam na one koji proziru stvari. Ovi znanstvenici koji žele prevladati materijalizam na današnji način, također i oni teolozi koji žele prevladati materijalizam na današnji način, zapravo su mnogo gori u očima nekoga tko prozire te stvari od rigidnih materijalista koji se postupno probijaju kroz apsurdnost vlastitih tvrdnji. Ali i te lakomislenosti o spiritizmu, o idealizmu i slično, bacaju ljudima prašinu u oči, a i same sebi.

Jer što se tamo radi, recimo Driesch i drugi, da bi prikazali išta izvan materijalnih događaja? Potpuno iste misli koje su stoljećima korištene da se razmišlja samo o materijalnom, koje također i nemaju drugu opciju nego da misle o materijalnom, koriste se za razmišljanje o nečemu navodno duhovnom. Te misli to ne mogu! To možete učiniti samo ako uđete u pravu znanost duha. Zato izlaze tako čudne stvari koje se danas niti ne primjećuju. Naprimjer, Driesch kojeg vanjski svijet službeno priznaje, a koji

je u stvarnosti užasno amaterski nastrojen, kaže da treba pretpostaviti 'psihoide'. Da, dragi prijatelji, ako želite nečemu pripisati slično, ta stvar mora biti tu negdje. Ne možete govoriti o majmunolikim stvorenjima ako u blizini nikad nema majmuna. Nikada se ne može govoriti o psihoidima ako se u čovjeku ne prepozna duša! Takve se gluposti danas smatraju pravom znanošću, čak i težnjom napretku. To se mora prozreti. I onda oni koji su dio antropozofskog pokreta sa znanstvenim obrazovanjem vrijeđaju nešto ako se ne daju zaslijepiti treptavom varljivom svjetlošću, nego ako vrlo precizno promatraju ono što je stvarno potrebno i neophodno materijalizmu.

Stoga se mora postaviti pitanje: kako je moguće da današnja pasivnost mišljenja ponovno postane aktivna i kreativna? Kako svećenstvo i liječnička profesija moraju djelovati kako bi osigurali da se kreativnost ulije u rad ljudi koji su vođeni duhom i žele biti vođeni? Misli, osobito one koje se razvijaju u odnosu na materijalne procese, ostavljaju kreativnost vani u materiji, same ostaju potpuno pasivne. To je osobitost suvremenog svijeta misli, kakvo se primjenjuje u znanosti, da je potpuno pasivan, nedjelatan, neaktivan. To što u našim mislima nema ničeg kreativnog ima veze s našim odgojem koji je potpuno uronjen u današnju pasivnu znanost. Čovjek je tako školovan da jednostavno ne dođe do kreativne misli, jer se čovjek odmah boji da kada bi došao do kreativne misli da ne bi uspostavio objektivnu stvarnost, nego bi nešto dodao po tom pitanju. To su stvari koje treba shvatiti. Sada, kako doći do kreativnih misli? To se može dogoditi samo ako razvijemo znanje o čovjeku; jer čovjeka se ne može prepoznati kao nekreativnog, jer je on u biti kreativan. Čovjek to mora ponovno stvoriti, ako želi znati. Pasivnim mišljenjem čovjek danas može zahvatiti samo periferiju ljudskog bića, nutrina ostaje nedirnuta. Stvarno treba shvatiti položaj čovjeka u svijetu. Danas želimo staviti pred duše kao neku vrstu cilja, koji se nalazi na kraju široke perspektive, ali koji može učiniti naše misli kreativnim, i koji doista sadrži tajnu stvaranja naših misli, to da uključimo u naša razmišljanja neke stvari koje već znate iz općih antropozofskih predavanja.

Zamislimo to shematski, dragi prijatelji, kozmos koji se mijenja u obliku, kruga [*slika*]. Dopušteno nam je to učiniti shematski jer kozmos u razvoju zapravo predstavlja neku vrstu ritmičkog ponavljanja u vremenu, doduše uzlaznom i silaznom linijom u odnosu na mnoge pojave, ali posvuda u kozmosu nalazimo nešto poput dana i noći, i druge ritmove, veće ritmove koji teku između ledenih doba i ledenih doba, i tako dalje. Ako se prvo uhvatimo ritma koji ima najveće intervale za ljudsku percepciju, onda dolazimo do takozvane platonove godine, koja je uvijek igrala glavnu ulogu u tim pogledima i ljudskim svjetonazorima.

Do ove platonove godine dolazi se promatranjem točke izlaska Sunca ujutro na dan kada počinje proljeće, 21. ožujka. Sunce izlazi na određenoj točki na nebu. Ovu točku možete vidjeti u konstelaciji, zapisivati je vjekovima, jer se malo mijenja svake godine. Ako se recimo proljetni ekvinocij promatrao prošle godine točno na njegovom mjestu na nebu u odnosu na ostale zvijezde, to jest promatrao se 1923, pa ponovno promatrao 1924, onda ovogodišnja točka izlaska Sunca nije na istom mjestu, već je pomaknuta u smjeru koji se može povući samo linijom spajanja zvijezda Bika sa zvijezdom Riba. Proljetni ekvinocij pomiče se u ovom smjeru Zodijaka. Tako da se svake godine malo pomiče. To ukazuje da se u cijeloj konstelaciji zvjezdanog svijeta svake godine događa pomak koji se može registrirati na ovaj način. Sada, ako pogledate zbroj ovih pomaka - možete ga vidjeti kada se dogodi - postoji u toj godini, postoji u toj godini, i tako dalje. Jednom pomak ide tako daleko, drugi put ovako daleko, dok se ne vrati na istu točku. To znači da nakon određenog vremena proljetni ekvinocij ponovno mora biti na istom mjestu na nebu. Dakle, dogodila se jednokratna rotacija cijele putanje Sunca u odnosu na jutarnji izlazak. Ako to izračunate, to se u prosjeku događa svakih 25.920 godina. Tako smo uhvatili ritam koji sadrži najveći interval koji je čovjeku još dostupan u percepciji: platonova kozmička godina koja traje otprilike 25.920 naših godina.

Gledali smo u beskraj svijeta i naše su misli naletjele na nešto od čega su se brojevi koje smo razvijali, odbijali. Svojim mišljenjem udaramo u nešto, poput zida. Mišljenje u početku ne ide dalje od toga. Tada u pomoć mora

doći vidovitost, onda može ići. Ali isprva mišljenje ne ide dalje. Sav razvoj odvija se unutar onoga što je zatvoreno u ovih 25.920 godina, i možemo sasvim dobro, ako želimo, taj opseg, koji nije zatvoren prostorom nego prostor-vremenom, možemo zamisliti kao neku vrstu kozmičkog zida maternice. Pa ga predstavimo kao ono što nas okružuje u najširem prostoru [*slika, crveno-žuto*]. A sada krenimo od onoga što nas okružuje u najširem kozmosu kao ritam, što u sebi nosi najveće intervale koje imamo, do onoga što nam u početku izgleda kao mali interval, disanja.

Vidite, naravno moramo pretpostaviti približne brojke kada udišemo: osamnaest udisaja u minuti; i izračunajte koliko je to udisaja dnevno, dobivamo 25.920 udisaja dnevno.

Imamo isti ritam koji imamo vani u velikim intervalima, kod ljudi, u mikrokozmosu u najmanjim intervalima. Dakle, ljudsko biće živi u kozmosu s ritmom koji je isti kao i ritam samog kozmosa. Samo za ljude, ne i životinje, jer se upravo u tim finijim spoznajama zapravo vidi razlika između ljudi i životinja. Kod ljudskog biće je slučaj da se kompaktnost, suština njegovog fizičkog tijela može prepoznati samo ako se prati unatrag do platonove kozmičke godine. 25.920 godina, u njima je ukorijenjena bit našeg fizičkog tijela. Pogledajte u mojim 'Osnovama tajne znanosti', koja velika vremenska razdoblja, u početku određena nečim što nije vrijeme-prostor, kroz metamorfozu Sunca, Mjeseca, Zemlje, koje su stvari morale biti spojene, ne na kvantitativno numerički način, u ljudskom fizičkom tijelu kakvo je danas, koje treba razumjeti na temelju njegovih elemenata.

Ako zatim odemo u sredinu, gdje imamo 25920 udisaja [*slika*], koji čovjeka smještaju u sredinu kozmičke maternice, da tako kažemo, dolazimo do 'Ja'. Jer u ovim udisajima, zajedno s onim što sam rekao o disanju, da ono ide do gornjeg čovjeka i postaje finije, postaje duhovni život, u disanju leži izraz individualnog ljudskog života na Zemlji. Dakle, ovdje imamo 'Ja'. Kao što moramo shvatiti vezu između našeg fizičkog tijela i velikih vremenskih razdoblja, s platonovom kozmičkom godinom, tako moramo uzeti u razmatranje vezu između našeg 'Ja', koje možemo osjetiti u svakoj nepravilnosti disanja, i našeg ritma disanja.

Vidite, čovjekov život na Zemlji leži između ove dvije stvari; ljudski život leži između daha i kozmičke godine. Sve što je značajno za 'Ja' regulira se kroz disanje. Život našeg fizičkog tijela leži u tim kolosalnim procesima, koji su regulirani ritmom od 25.920 godina. Zakoni koji se odvijaju u fizičkom tijelu povezni su s velikim ritmom platonove kozmičke godine, kao što je naša 'Ja' aktivnost povezana s ritmom našeg disanja. Između to dvoje nalazi se ljudski život, koji je za nas opet zatvoren između fizičkog tijela, eterskog tijela - astralnog tijela i 'Ja'. Možemo reći da se s jedne točke gledišta ljudski život na Zemlji nalazi između fizičkog tijela, eterskog tijela - astralnog tijela i 'Ja', a s druge strane možemo reći da se ljudski život

promatran s božansko-kozmičkog aspekta nalazi između disanja dana i između platonove kozmičke godine. Dnevno disanje je cjelina. Disanje dana stoga pripada onome što ljudski život jest.

Ali sada razmotrimo s ovog kozmičkog stajališta što se to nalazi između ljudskog disanja, tj. između tkanja i suštine 'Ja', i događaja platonove kozmičke godine, tj. života i aktivnosti vani u makrokozmosu, što leži između. Vidite, ono što ima tendenciju utjecati na naš organizam koji diše, našim dvadesetčetverosatnim disanjem u danu, s onim što se nalazi unutar između ovog disanja i onoga što imamo u ovom disanju kao ritmu disanja, uvijek se susrećemo s tim ritmom, s tim ritmom koji je tu kao dnevni i noćni ritam i povezan je sa bićem Sunca u odnosu na biće Zemlje. U svakodnevnom izlasku i zalasku Sunca, u kretanju Sunca po nebu, u pomračenju Sunca od Zemlje, u tom dnevnom kretanju Sunca krije se ono s čime se susrećemo svojim ritmom disanja.

Ali time dolazimo do dana, do dana od dvadeset i četiri sata, tamo stižemo do ljudskog dana od dvadeset i četiri sata. A sada nastavljamo računati, kako se s disanjem probijamo u svijet, da tako kažem. Hajdemo izračunati, kako ćemo doći do toga što sada tijekom dana susrećemo u makrokozmosu, kako stojimo unutar njega. Vidite, možemo izračunati: imamo jedan dan, uzmimo godinu kao tristo šezdeset dana - stvari mogu biti približne - onda imamo tristo šezdeset dana. Sada ljudski život računamo na približno sedamdeset i dvije godine, pretpostavljena patrijarhalna dob, i dobivamo 25.920 dana. Imamo ljudski život koji za sedamdeset i dvije godine ponovno predstavlja cjelinu, koji predstavlja ritam u kojem je postavljen u svijetu, koji je isti ritam kao i platonove solarne godine.

Ritmom svog disanja smještamo se u cijeli naš život na način da ga reguliramo prema ritmu 25.920. Do onoga što je tako prisutno u ljudskom životu dolazimo na isti način kao što je i dah prisutan u danu. Pa, što postoji u sedamdeset i dvije godine, u 25.920 dana, poput procesa disanja, udisaja i izdisaja u procesu disanja? Što je unutra? Prvo, imamo udisaj i izdisaj. Prva faza ritma. Drugo, imamo: tijekom dana se smjestimo u život, doživimo nešto u životu, 25.920 puta. Što dalje? Spavanje i buđenje. Dolazimo do drugog: spavanje i budnost. To se ponavlja, izmjena spavanja i jave 25.920 puta u toku ljudskog života, baš kao što se udisaj i izdisaj ponavlja 25.920 puta u toku dana, za vrijeme jedne orbite oko Sunca. Ali razmilite malo, što je onda zaspati i probuditi se, zaspati i probuditi se, zaspati i probuditi se? Svaki puta kad zaspemo, ne izdišemo samo ugljičnu kiselinu, nego kao ljudsko biće, izdišemo svoje astralno tijelo, i svoje 'Ja'. Kad se probudimo, ponovno ga udahnemo. To je duži dah, koji traje dvadeset i četiri sata, jedan dan. To je drugi dah koji se kreće u istom ritmu. Dakle, imamo najmanje disanje, koje je obično udisanje i izdisanje.

Imamo veće disanje, gdje čovjek već raste u svijet, ono koje živi u spavanju i u budnosti.

Idemo dalje. Probajmo sada vidjeti kako se ljudski život od sedamdeset i dvije godine u prosjeku, uklapa u platonovu kozmičku godinu. Računajmo ovih sedamdeset dvije godine kao da i one pripadaju jednoj godini, cijeloj godini sastavljenoj od takvih dana kao što je ljudski život. Izračunajmo dakle veliku kozmičku godinu, čiji su pojedini dani ljudski život, a ovu kozmičku godinu računajmo i kao 360 dana, odnosno kao 360 ljudskih života; dobivamo: 72 puta 360 ljudskih života = 25.920 godina, ali platonska godina.

Ali što radimo kada završimo ovu platonsku godinu? Počinjemo život i umiremo. Što radimo kada umremo? Kada umremo, izdahujemo više od našeg astralnog tijela i 'Ja' u odnosu na našu zemaljsku organizaciju. Izdišemo etersko tijelo u kozmos. Često sam pokazivao kako se etersko tijelo izdiše u kozmos, kako se širi u kozmosu. Kada se ponovno vratimo, ponovno udišemo etersko tijelo. To je divovsko disanje. Eterski udisaj i izdisaj. Ujutro udišemo astral. Svakim udahom udišemo kisik, ali svakom smrću izdišemo eter, a svakim zemaljskim životom udišemo eter.

Dakle, imamo treće: život i smrt. Ako život shvatimo na način da život shvatimo kao život na Zemlji, a smrt kao život između smrti i novog rođenja, dolazimo do platonove kozmičke godine u kojoj najmanjem disanju dodajemo prvo veće disanje, a zatim većem disanju dodajemo najveće disanje.

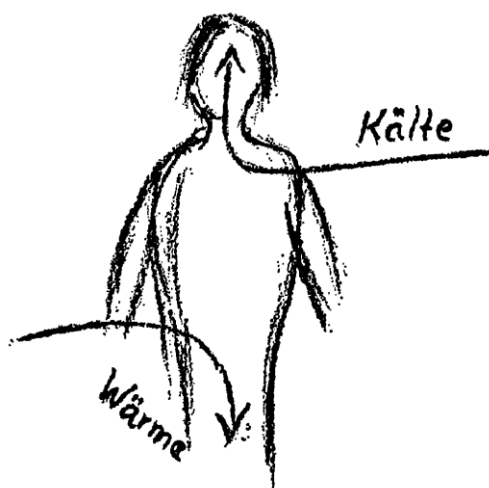
1. Udisaj i izdisaj (najmanji dah)
2. Spavanje i budnost (veći dah)
3. Život, smrt (najveći dah)

Tako smo prije svega, smješteni u svijet zvijezda. S jedne strane iznutra počivamo na našem disanju, s druge strane izvana počivamo na platonovoj kozmičkoj godini. Između toga odvija se naš ljudski život, ali u samom tom životu ponovno se otkriva isti ritam.

Ali što se onda uklapa u ovaj interval, između platonove kozmičke godine i našeg daha? Pokušajmo nekako brojčano, kao slikar koji pravi podlogu i onda na njoj slika, nakon što smo napravili tu podlogu na temelju ritma, pokušajmo slikati na njoj. Tu nalazimo da se i kod platonove kozmičke godine i kod manjih vremenskih ritmova, sasvim očito i kod godišnjeg ritma, događa stalna promjena u vanjskom svijetu, koju također opažamo i koju najlakše opažamo kada gledamo u njegovim svojstvima, toplo i hladno. Moramo se sjetiti da je zima hladna, a ljeto toplo, a onda imamo ono što izgleda kao brojke u pozadini, imamo to kvalitativno u toplini i hladnoći; a

čovjek svojim životom stoji usred te izmjene topline i hladnoće. Da, vidite, vani može doći do promjene između topline i hladnoće, i ona postoji, u takozvanoj prirodi, kada se izmjenjuju toplina i hladnoća, ta izmjena također je vrlo zdrava. Ljudska bića to ne mogu. U određenoj mjeri moraju zadržati normalnu toplinu, normalnu hladnoću - ovisno o tome kako na to gledate. Stoga čovjek mora razviti unutarnje snage kojima će ljetnu toplinu sačuvati za zimu i zimsku hladnoću za ljeto. Mora balansirati iznutra, pravilno balansirati iznutra, neprestano biti toliko aktivan u svojoj organizaciji da ona balansira između topline i hladnoće, bez obzira što se događa u vanjskoj prirodi.

Postoje učinci u ljudskom organizmu koji se niti ne razmatraju. Čovjek u sebi nosi ljeto u zimu, zimu u ljeto. Kad je ljeto, u sebi nosimo ono što je naš organizam doživio zimi. Zimu nosimo sa sobom kroz proljetni ekvinocij sve do Ivanja, a onda se uravnotežuje. Kako se bliži jesen, nastavljamo s ljetom, prenosimo ga do Božića, do 21. prosinca, a onda se izjednačava. Tako da tu izmjenu topline i hladnoće stalno nosimo u sebi kako bismo je uravnotežili. Ali što radimo u vezi s tim?

Vidite, ako sada ispitajte što radite u vezi s tim, doći ćete do izuzetno zanimljivog rezultata. Ako se tako shvaća ljudsko biće [crtež], onda se dolazi do spoznaje, čak i iz površnog promatranja, da se sve što se pojavljuje kao hladnoća u unutarnjem biću pokazuje s tendencijom da ide prema živčano-osjetilnom čovjeku. Tako da se može dokazati: sve što djeluje kao hladnoća, zimsko, uključeno je u formiranje ljudske glave, u organizaciju osjetila i živaca. Sve što je ljetno, što sadrži toplinu, uključeno je u metabolizam i sustav udova. Ako pogledamo naš metabolizam-udove, zapravo nosimo sve ljetno u svojoj organizaciji. Ako pogledamo naše nervno-osjetilne funkcije, mi u njima zapravo nosimo sve ono što unesemo iz kozmosa zimi. Tako mi svake zime živimo s glavom, svako ljeto s metaboličkim organizmom udova, i kroz ritmički organizam stvaramo unutarnju ravnotežu, povlačimo toplinu i hladnoću naprijed-natrag, između metaboličkog sustava i sustava glave, i

dolazimo do onoga što regulira ostalo. Toplina materije je prva posljedica procesa zagrijavanja, a hladnoća materije je prva posljedica procesa hlađenja. Dolazimo do igre kozmičkog ritma u čovjekovoj organizaciji. Dolazimo do toga da kažemo sebi: zima u kozmosu, to je kreativna sila u živčano-osjetilnom sustavu sa središtem u glavi. Ljeto u kozmosu je kreativna sila u čovjekovu sustavu metabolizma i udova.

Vidite, ako pogledate u čovjekovu organizaciju, onda imate trag za tu inicijacijsku medicinu o kojoj sam govorio, da počinje s knjigom koju je gđa Ita Wegman razradila sa mnom. Postoji početak onoga što sve više mora intervenirati u znanosti.

Ako se sada popnemo na stijene gdje rastu zimske biljke, gdje je tlo takvo da rastu zimske biljke, dolazimo do onoga u vanjskom svijetu što ima veze s organizacijom ljudske glave. Pretpostavimo da smo skupljač ljekovitih tvari u svijetu, i želimo se pobrinuti da će one duhovne sile koje se pojavljuju u bolesti koja potječe iz sustava živaca i osjetila biti izliječene od strane duha u vanjskoj prirodi, pa se penjemo visoko u planine kako bismo pronašli minerale i biljke i donijeli ih dolje kao lijekove za bolesti glave. Polazimo od kreativnog mišljenja. Pokreće naše noge do onih stvari na Zemlji gdje trebamo pronaći ekvivalent. Ispravne misli, koje dolaze iz kozmosa, moraju potaknuti ljudsko djelovanje sve do konkretnih djela. Mogu nas potaknuti i nesvjesno, jer osobu koja radi u uredu, koja ima i misli, barem ponekad instinkt natjera na svakakva lutanja. Samo oni ne znaju vezu. Nije toliko važno. To postaje važno samo kada se promatra medicinski ili svećenički. Ali pomno promatranje svijeta također vam daje inspiraciju za ono što treba učiniti u detalje.

I opet, kada primijetimo bolesti u metaboličkom sustavu udova, prodiremo više u zemaljsko-biljne i zemaljsko-mineralne elemente, gledamo ono što se taloži, a ne ono što raste u kristalu, i dobivamo mineralni i biljni lijek. I tu je već slučaj da promatranje onoga što se događa u makrokozmosu zajedno s onim što je u ljudskom biću, zapravo vodi od patologije do terapije.

Vidite, te se stvari moraju ponovno, vrlo jasno promotriti. Stari su dobro prepoznavali takve veze. Hipokrat je zapravo kasna pridošlica kad je u pitanju drevna medicina. Ali ako pročitate njegove navodne spise, koji su još uvijek barem u njegovom duhu, posvuda ćete naći ovo gledište. Svugdje postoji nešto što je specifično i konkretno i povezano je s onim širokim gledanjem koje se može imati na ovako nešto. Zatim su došla kasnija vremena, kada takve stvari više nisu bile dostupne ljudskom pogledu, kada su ljudi sve više ulazili u čisto apstraktno, intelektualno razmišljanje i u vanjsko promatranje prirode, što je onda vodilo pukom eksperimentiranju. Moramo pronaći put do onoga što je nekad bilo pogled na odnos čovjeka i svijeta.

Dakle, vidite, kao ljudska bića mi živimo na Zemlji, živeći između našeg 'Ja' i našeg fizičkog tijela; između daha i kozmičke godine, platonove kozmičke godine - tu živimo unutra i graničimo s danom svojim dahom. Gdje graničimo s našim fizičkim tijelom? S platonovom kozmičkom godinom? - Tu graničimo s krajnjim karikama i vezama u klimatskim promjenama u velikim prirodnim procesima, u tim velikim prirodnim procesima mijenjamo svoj oblik, ljudski oblik, tako da se pojavljuju uzastopne rasne formacije i tako dalje. Ali također graničimo i sa svime što se događa u kraćim vanjskim kvalitativnim promjenama, graničimo s onim što nam donose godine koje slijede, dani, ukratko, razvijamo se kao ljudska bića između ove dvije vanjske granice, ali se emancipiramo u sredini, jer u sredini intervenira čudesan element, čak i u makrokozmosu.

Čovjek zapravo može upasti u divljenje kada dopusti da ovaj ritam, grubo posložen nakon 25.920 godina, djeluje na njega. Rezultat je stvarno divljenje u uranjanju u ono što se događa između čovjeka i kozmosa. A ako potpuno uronite u to, tada se čini da je cijeli svijet, uključujući i čovjeka, uređen prema mjeri, broju i težini. Sve je, želim reći, divno posloženo, ali to je ipak ljudska računica. Ali zato tu čudnu riječ 'približno', uvijek moramo ubaciti na odlučujuća mjesta kada nešto objašnjavamo - premda je valjana, premda je tu. Naše računice nikad nisu sasvim točne. Racionalnost je unutra, ona je unutra, ona je tu, živi, djeluje: sve što sam opisao živi. Sada tu ulazi nešto, nešto u kozmosu potpuno iracionalno, što znači da koliko god duboko u to ulazili, i s divljenjem to upijamo - čak i kao posvećenik, ako hoćete - ako idemo u šetnju na par sati, nosimo kišobran, čak i kao inicirani. Uzimamo kišobran, jer sada se događa nešto što je iracionalno, gdje se u stvarnosti otkriva ono što se uvijek vidi u brojkama, da vam trebaju prijestupne godine, prijestupni mjeseci, sve moguće. To se uvijek koristilo za određivanje vremena. Ono što je uvježbana astronomija, astronomija produbljena u astrologiju i astrofiziku - jer se o tome može tako razmišljati - sve je to opet za neposredan život uništeno meteorologijom, koja ne doseže rang racionalne znanosti, koja je već donekle prožeta vizijom, ali koja ide sasvim drugim putem, koja živi u onome što ostaje od drugih. A pogotovo ako uzmemo današnju astronomiju, ona doista živi u imenima, doista se radi o imenovanju zvijezda, ništa više. Zato je čak i 'Serenissimus' došao do kraja svog shvaćanja kada su novopronađene zvijezde trebale imati imena. Posjetio je zvjezdarnicu u svojoj zemlji, pokazivali su mu razne stvari, daleke zvijezde kroz teleskop, a onda, nakon što je to vidio, rekao je: sve to razumijem. Ali kako znate, kako se zove ova zvijezda koja je tako daleko, ne razumijem. - Vidite, postoji naravno, gledište koje zauzimate u ovom trenutku, smijete se Serenissimusu. Postoji i drugo gledište, da se na isti način smijete astronomu. Radije bih da se smijete astronomu, jer postoji nešto vrlo čudno u razvoju svijeta.

Ako tražite stara imena Saturn i tako dalje, da biste nešto razumjeli morate se malo prisjetiti našeg tečaja jezika, na kojem je većina vas, morate zapamtiti da su stara imena dana prema zvučnoj senzaciji koju su astrolozi i astrozofi imali o određenoj zvijezdi. A za stara zvjezdana imena svugdje možemo reći: bogomdana, dana od duha. Pitali su ih kako se zovu, zvijezde, jer se percipirao zvuk zvijezde, i uvijek davalo ime prema tome. Da, sada dolazite do određene granične crte u astrozofskom, astrološkom razvoju. Imena su morali spustiti s neba. Idite u novije vrijeme, kada su velika otkrića napravljena s malim patuljastim zvijezdama, naprimjer, da, sve se miješa. Jedna se zove Andromeda, druga ima drugo grčko ime i sve je nasumično povezano. Ne može se zamisliti da Neptun ili Uran imaju svoje ime vezano za njih na isti način kao Saturn. Sve je to ljudska proizvoljnost, a Serenissimus je napravio samo jednu grešku, što je vjerovao da astronomi postupaju kao što su postupali stari astrolozi. Nisu. U njemu postoji samo ljudska ograničenost, dok je znanje starih astrozofa, astrologa starijih vremena, proizašlo iz odnosa ljudi s bogovima. Ali upravo kada se danas ponovno od astronomije pomaknete gore do astrologije, do astrozofije, i tako živite u nečemu poput makrokozmosa, u kojem je *racio* posvuda, dosegnete do Sofije. Zatim, s druge strane, nalazimo, kao unutar tog racija i Sofije, u stvarima koje ne ulaze u proračun, meteronomija, meteorologija, meteorozofija, u njima žive stvari, koje čovjek zapravo može propitivati samo prema svojoj slobodnoj volji. To je druga dama. Izvana, u običnom životu, nazivaju je hirovitom. Ali dama meteorologija je prilično hirovita, od dnevnih kiša pa sve do kometa. Ali kako se sve više napreduje od meteorologije ka meteorozofiji, nailazi se i na bolje osobine ove vladarice svijeta, na one osobine koje nisu samo hir, kozmička emocija, mogu reći, koja dolazi iz unutarne topline ove dame. Ali nema drugog načina, dragi prijatelji, nego aritmetiku, mišljenje, sve što se može racionalno slijediti, suprotstaviti izravnom upoznavanju kozmičkih bića, upoznati ih onakvima kakva jesu. Pokažu se, tu su, u početku su malo suzdržani, nisu nametljivi. Aritmetikom se, naravno, sve više približavate, ali i sve više odstupate od stvarnog bića svijeta. Dolazi se samo do prošlih djela.

Ako se od uobičajenog grubog proračuna ide prema ritmičkom proračunu, kao što je to bilo u astrologiji za sklad sfera, od ritmičkog proračuna se dolazi do sagledavanja organizacije svijeta u brojkama, brojevima, kako ih nalazimo u astrozofiji. Ali dolazi se s druge strane, želim reći, vladajuća kozmička bića pokazuju se pomalo nedostupnima. Ne pojavljuju se odmah. Isprva vam pokažu samo neku vrstu akaša-fotografije, ali ne znate točno odakle dolazi. Postoji svijet, ali samo kao fotografije nacrtane posvuda u svijetu etera. Ali ne znate odakle dolaze.

Tada nastaje inspiracija. Tada se biće počinje otkrivati kroz sliku. Prije svega, prelazimo od '-nomije' do '-logije'. Tek kada potpuno prodremo do intuicije, samo biće slijedi iz inspiracije, dolazimo do Sofije. Ali to je osobni

razvojni put koji zahtijeva cijelu osobu, koja također mora upoznati ove dame koje se kriju iza meteorologije, u vjetru i vremenu, u Mjesecu i Suncu, u mjeri u kojoj interveniraju u elementima. Ne mora se uključiti samo glava, kao u '-logiji', nego cijela osoba.

Ali sada iz ovoga možete vidjeti da također postoji mogućnost da u tom pogledu zalutate. Čak se i do antropozofije može doći kroz glavu - prelaskom iz antroponomije, koja je danas vrhovna vladajuća znanost, u antropologiju. Tu imate samo racionalnost, ništa više, a u *raciu* nema života. Označava samo tragove života, ne daje poticaj da se razmišlja o detaljima. Ali život živi upravo u detaljima, u iracionalnom. Ono što je vaša glava shvatila, morate unijeti u cijelo ljudsko biće, a zatim cijelim bićem napredovati od '-nomije' do '-logije', konačno do Sofije.

To je ono što moramo osjećati ako želimo oživjeti teologiju s jedne strane i medicinu s druge strane onim što doista može oživjeti obje, pastoralnom medicinom. To je ono što ćemo zaključiti sutra, kroz nekoliko posebnih razmatranja. Ali glavno je ovo, da na prvom koraku pri ulasku u pastoralnu medicinu upoznamo puteve kojima se pastoralna medicina mora kretati u svojim promatranjima svijeta.

JEDANAESTO PREDAVANJE

Dornach, 18. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Pastoralna medicina, kako je ovdje zamišljena, u osnovi se može promatrati samo kao nešto što proizlazi iz duhovne spoznaje, duhovnog istraživanja, i što ponovno postaje smisleno, ako u čovječanstvu dođe do svijesti da duhovne stvari sadrže pozitivno djelotvorne snage. Jer u vrijeme kada se razvijao i oblikovao materijalizam, nezamislivo je da bi netko promatrao duhovno tako da bi u njemu vidio išta što je vrijedno razmatranja. Međutim gledati na duhovno, tražiti u duhovnom one mogućnosti koje vode do iscjeliteljskih vrijednosti, što je u najjeminentnijem smislu postojalo unutar znanja drevnih misterija, a ono o čemu još moramo raspravljati danas da bismo zaokružili naša razmatranja, moći će se povezati s nekom vrstom medicinske struje, koja će sada poteći iz Goetheanuma, do drevnih bića misterija.

Zapravo, stvar se najispravnije razumije u povijesnom kontekstu, ako se o onome na što se ovdje misli, razmišlja u vezi s istraživačkim metodama koje su sasvim druge prirode, prije nego o istraživačkim metodama i umjetničkom iscjeliteljskom procesu u drevnom svijetu misterija. Sada, naravno, dragi prijatelji, ono što je ponudio ovaj kratki tečaj o pastoralnoj medicini morat ćete smatrati samo prijedlogom, da tako kažem, prvo poglavlje, početak razvoja pastoralne medicine koja će ići dalje kroz rad koji gđa dr. Wegman i ja moramo obaviti.

Pa, dragi prijatelji, najprije bih vam želio skrenuti pozornost na to kako su posvećenici starih misterija opisivali put svoje inicijacije, put kojim se išlo osobito gdje su misteriji ulazili u tajne iscjeljivanja. Uglavnom, svi su misteriji bili povezani s tajnama iscjeljivanja, ali neki više dugi manje. Svi su bili s tim povezani, jer se na liječenje gledalo kao na vezu sa cjelokupnim razvojem civilizacije. Stari su rekli sebi: kada ljudska individualnost kroz začecje i rođenje silazi iz duhovnih svjetova u fizički zemaljski svijet, tada ono duhovno-duševno ulazi u transformaciju kroz koju može fizički oblikovati ljudsko tijelo. Opisali smo kako se to formiranje u početku događa u prvih sedam godina, dok je ljudsko tijelo začeto naslijeđem, ljudsko tijelo koje se za 7-8 godina potpuno odbaci.

U starim misterijima čovjekov ulazak iz duhovnog svijeta u fizički-osjetilni bio je prikazivan u vrlo detaljnom smislu. Ali bili su svjesni da se ljudsko biće ne povezuje sa svojim fizičkim tijelom na način na koji su to izvorno namjeravale duhovne moći, ako mogu upotrijebiti taj izraz, koje vladaju onim dijelom svijeta kojem čovječanstvo pripada. Konkretno, oduvijek se pripisivalo, onom dijelu snaga u čovjeku koje dolaze naslijeđem,

da one anomalijom cjelokupnog razvoja u izvjesnom smislu, nadjačavaju snage koje čovjek svojom individualnošću donosi sa sobom iz prethodnih života na Zemlji. U tome se nije vidio nikakav sklad, samo je rečeno: kada bi postojao potpuni sklad duhovno-duševnog i fizičko-tjelesnog u čovjeku, onda kao prvo smrt ne bi imala oblik kakav ima, i kao drugo, bolest se ne bi pojavila u onom smislu u kojem se pojavljuje. Bolest i smrt su smatrani simptomima koji pokazuju da je čovjek više povezan s fizičkim zemaljskim svijetom nego je to bilo izvorno namjeravano. Iako se danas ovo ne može u potpunosti razumjeti, to je izuzetno duboka ideja u kojoj ima mnogo, mnogo istine. Jer doista je tako da u trenutku kada čovjek dosegne malo višu razinu svijesti, odmah primijeti da smrt, naprimjer, ima sasvim drugačiji oblik. Više slični na preobrazbu nego na kraj neke životne faze i tako dalje.

Kao rezultat toga, za cjelokupnu staru svijest, obrazovanje čovjeka je bilo blisko iscjeljivanju, a cijeli proces obrazovanja je zapravo bio shvaćen u vrlo starim vremenima evolucije općenito kao proces iscjeljivanja. Kao rezultat toga, ono što su ljudi trebali raditi s drugim ljudima, bilo je u izvjesnom smislu od samog početka zamišljeno medicinski, a to je zatim povezano sa sviješću da bi ono što je u misterijima bilo povezano sa profesijom liječnika i svećenika, da bi oboje trebalo imati veze s liječenjem ljudi na Zemlji. U davna vremena, liječnik i svećenik, uglavnom su bili sjedinjeni u jednoj osobi, u procesu koji je mogao postojati samo u staroj instinktivnoj svijesti, koji danas ne može postojati, barem ne kao redovita institucija. S tom sviješću o važnosti ozdravljenja, koja je trebala biti prisutna i u normalnom životu, bilo je povezano da nakon te preobrazbe, da ljudi prolaze kroz smrt, a na put Sunca su ukazivale one duše koje su na Zemlji bili liječnici ili svećenici. Prvi putokaz za pronalaženje puta do Sunca nakon smrti, koji svatko mora pronaći, jer se tu odvija dio onoga što treba učiniti između smrti i novog rođenja, na prve korake - kako se to u stara vremena zamišljalo - osobu je uputio liječnik ili svećenik. Ali sve je to bilo uronjeno u najdublju misterijsku mudrost. Misterijska mudrost, na koju danas moramo gledati drugačije, jer nam stare metode više ne odgovaraju, ali koje se danas sigurno mogu obnoviti, doista, tu obnovu treba ovdje pokušati.

Sada, dragi prijatelji, kada je drevni posvećenik opisao svoju inicijaciju, rekao je: nakon što je prešao prag, prvi put se upoznao s djelovanjem elemenata, a u davna vremena elementi su bili ono što bismo danas nazvali agregatnim stanjima: čvrsto, što se zvalo zemlja, sve tekuće, što se zvalo voda, sve zračno, što se zvalo zrak, što se zvalo zrak i uključivalo je sve plinovito, i sve toplinsko, što se pripisivalo toplinskom eteru, to su bili elementi. To je nešto za što moderni fizičar kaže: to uopće ne postoji. - Za njega ta četiri elementa ne postoje. Za njega postoji sedamdeset do osamdeset elemenata koji imaju svojstva. Pod određenim uvjetima u svijetu jedan je tekući, drugi čvrst ili plinovit. Stanje topline pripada svima. Ali ono

što je u davnim danima opisivano kao elementi danas ne postoji. To su samo svojstva stvarnosti, to nisu stvarnosti. Da, dobro, ali ono što se danas naziva elementima zapravo su samo stvarnosti unutar vrlo grubog fizičkog svijeta, a ono što se u davnim vremenima nazivalo elementima bilo je shvaćeno na takav način da se kroz to nije ulazilo u materiju, već u tkanje i život materije.

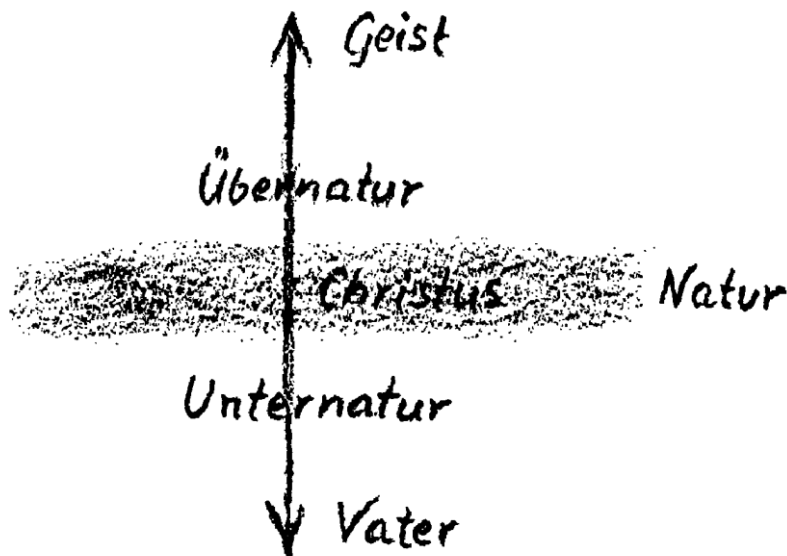
Vidite, starom je liječniku bilo manje važno je li se ova tvar naziva ovako ili onako. To ima važnost, naravno, ali to dolazi do izražaja tek kada se uzme u obzir druga važnost, koja se tiče tkanja i života tvari. I tako možete uzeti bilo koju tvar na mjestu gdje je podložna raspadanju. Stari liječnik je doista pridavao veliku važnost da je tvar koju je uzeo bila izložena procesu trošenja tijekom zemaljskog procesa, ili je posebno pazio da jednostavno ne uzme nikakvu tvar iz mineralnog carstva, kada se može dobiti i iz biljnog carstva. Tako je posvuda gledao na mjesto koje tvar zauzima u svojoj živoj djelatnosti u procesu svijeta. Ako to želite prozreti, potrebna vam je ova klasifikacija prema četiri elementa, jer ono što je najvažnije za tvar je temperatura na kojoj ona postaje zemlja, tj. temperatura na kojoj postaje čvrsta ili tekuća, voda ili zrak. To je u davnim vremenima bila važna stvar, promatrati što se mora dogoditi u procesu svijeta, da određena tvar ima određeni oblik. To je bilo prvo. Tek tada je tvar prosuđivana. Danas počinjemo sa supstancom, tada smo počinjali s procesom. A svaka tvar je samo zadržani proces, proces koji se odražava u nekoj fazi. Iznad svega, čovjek je bio prožet cjelokupnim tkanjem i životom u materijalnom svijetu. I tako je posvećenik opisao da je prvo uveden u tu viziju kojom je mogao vidjeti tkanje i život supstancijalnosti na takav način da mu se ono činilo kao tkanje četiri elementa. To je bilo prvo.

Ali drugo što su svi rekli, a to je za njih predstavljalo drugu fazu, je da su rekli: vodili su ga tamo gdje je mogao upoznati 'gornje i donje bogove'. - Što znači biti vođen tamo gdje se mogu upoznati gornji i donji bogovi? Da, vidite, dragi prijatelji, ovo smo već opisali, samo što smo opisali na moderan način. Rekao sam vam da kada se duhovno-duševno toliko duboko uvuče u fizičko i etersko tijelo da fizičko tijelo i etersko tijelo preplave duhovno-duševno, tada se javlja nešto patološko kada duhovno-duševno toliko odluta u fizičko-tjelesno. Tu nastupa patologija. U trenutku kada se to dogodi, čovjek ulazi dublje u sebe nego što bi trebalo kad se budi, u svoj fizički organizam kada je budan, i nailazi na izvan ljudske, potprirodne efekte ispod. Jer samo kad smo u normalnom odnosu između svoje duhovno-duševne prirode i fizičko-tjelesne organizacije, živimo u prirodnom. Onog trenutka kad zaronimo dublje, zaronimo intenzivnije u svoju fizičku tjelesnost, dolazimo u odnos s pod-prirodom. Ovdje dolazimo u kontakt s elementarnim bićima, bićima viših hijerarhija, na različitom stupnju svog razvoja, koja utječu na ljudska bića. I to je jednostavno

činjenica: dolazi se u kontakt s bogovima, čija se djelatnost odvija ispod učinaka prirode.

Dakle, kako je drevni posvećenik mogao reći, ako bi upotrijebio neutralniji izraz koji je stvar prikazivao prikriveno, jer to nitko nije razumio, već samo posvećeni, kako je mogao reći: bio je odveden do donjih bogova? - Morao je reći: naučio sam prirodu ljudske bolesti, jer ona vodi do donjih bogova.

Uzmimo drugo, u smislu u kojem sam također pokazao na granici između patološkog i normalnog: može se dovesti u život sveca, gdje duhovno-duševno izlazi van, izlazi više nego što bi trebalo, da tako kažem, oživljava stanje spavanja. Stari posvećenik to je opisao kao druženje s višim bogovima. Tako da, ako razmišljamo shematski, ispravno je ovo: priroda, pod-priroda, nad-priroda [crtež]. Vizionarski, život promatranja, život koji čovjeka uvodi u duhovni svijet, to je ono što bi posvećenik nazvao: biti s gornjim bogovima.

Sada, dragi prijatelji, vrlo je lako steći pogrešnu predodžbu o hijerarhiji bogova iznad i ispod kada se ovako govori. Vidite, o tome morate razmišljati na ovaj način. Ako jednostavno kažem: priroda, pod-priroda, nad-priroda, bolest, vizionarski život, onda sam u iskušenju da donje bogove vidim i kao podređene. Ali vidite, to nije tako. U stvarnosti je to ovako: zamislimo da ovdje imamo prirodu, i ona prema gore vodi u krug [vidi crtež dalje], a ono što nalazimo ovdje gore spaja se s onim dolje s druge strane. Ako krug nacrtamo veći, dobit ćemo ovo, ako ga nacrtamo još veći, dobit ćemo ovo, a ako ga budemo još povećavali, konačno ćemo dobiti ravnu liniju. Ovdje je dio kruga koji odlazi, ali se nakon odlaska u beskonačnost vraća s druge strane. Ovo svjedoči o činjenici da ovo označavanje nižih i viših bogova ne treba shvatiti kao redoslijed ranga, već samo kao različite načine na koje pristupaju ljudima, već se o njima mislilo da rade zajedno kao potpuno

ravnopravna hijerarhija i da zajedno teže u beskonačno dalekoj točki. Zato se u davna vremena na sve što je bolest i vidovnjaštvo gledalo tako da, ako čovjek to prozre, on gleda u duhovni svijet. Jedan način gledanja u duhovni svijet je ovaj: stvarno se upoznati s bolešću i vidovnjaštvom.

Razumijevanje ovoga daje nam priliku da u moderno doba ponese ono što je bilo prisutno u svijesti u davna vremena. Jer unutar moderne svijesti pitamo se: što se može identificirati s carstvom nižih bogova u našoj modernoj svijesti? - Vidite, ono što nazivamo Ocem kada predstavljamo sveto Trojstvo, to je ono što pripada pod-prirodi u najeminentnijem smislu. Otac pripada pod-prirodi, a kako bismo se trebali postaviti u smislu stvarnog duhovnog razumijevanja ovog Boga Oca?

Pa, dragi prijatelji, gledamo ljude, gledamo ljude u njihovom dnevnom budnom stanju, gledamo ih u njihovom noćnom stanju spavanja, uspoređujemo ta dva stanja. Ako pogledamo ljudsko biće kada je potpuno budno, možemo znati da je ono onakvo kakvo jest u fizičkom svijetu jer je integrirano u poredak ovog fizičkog svijeta. Jer kao što se Zemlja jednom odvojila od preliminarnih faza, kao što je na putu daljnje evolucije, tako i čovjeka treba prepoznati u odnosu na Saturn, Sunce, Mjesec. U tom pogledu, on pripada Zemlji i prirodno stoji unutar Zemlje. Stoji na razini prirode u budnom stanju.

Nije tako kad čovjek spava. Kad čovjek spava, dragi prijatelji, fizičko i etersko tijelo leže u krevetu, a izvan fizičkog i eterskog tijela su astralno tijelo i 'Ja'. Ali pogledajmo fizičko i etersko tijelo. Što postoji u ovom dijelu ljudskog bića koji leži tamo, u fizičkom i eterskom tijelu? Postoji ono što je dobilo u staroj evoluciji Saturna, u staroj evoluciji Sunca, iako u naprednijem stanju. To je napredovalo. Ali sada u spavanju čovjek ima daljnji razvoj egzistencije Saturna i Sunca, u onome što leži u krevetu nema egzistenciju Mjeseca. Nema toga unutra. Dakle, moramo reći: napredujući u svom razvoju, priroda je prešla put od boravka na Mjesecu do egzistencije

Zemlje. Ali budući da je čovjeku potrebno stanje spavanja, priroda u usnulom čovjeku čuva pod-prirodu, prirodu koja je stvarno postojala samo u razdoblju Saturna i Sunca. To je pod-priroda. Ona je temelj svih bića jer postoji ljudska rasa. Čovjek u stanju spavanja doista uranja u pod-prirodu, a iz tog uranjanja - već sam pokazao u zadnjih nekoliko dana ovog tečaja - ponovno izranjaju bolesti. Postoji oblast Boga Oca. Dok spavamo, uronimo u carstvo Boga Oca, uronimo u pod-prirodu, u carstvo Oca.

Ako uzmemo vidovnjaštvo, ono zapravo predstavlja nutarnje osvjetljenje onih članova ljudskog bića koji su tijekom spavanja izvan fizičkog i eterskog tijela, tj. 'Ja' i astralnog tijela. Ako čovjek postane svjestan unutar njih, onda je to suprotno stanje od bolesti, drugi pol od bolesti. Čovjek je uronjen u oblast duha sa svojim astralnim tijelom i 'Ja'.

Dakle, vidimo da se čovjek u svojoj zemaljskoj organizaciji može izvući iz prirode u dva smjera, u smjeru pod-prirode prema Ocu, u smjeru nad-prirode prema Duhu, i od otajstva Golgote Krist je posrednik obaju svjetova, produhovitelj prirodne egzistencije, produhovitelj normalne ljudske egzistencije, koji uvijek mora evocirati sklad između pod-prirode i nad-prirode. Pod-priroda se uvijek uravnotežuje u normalnom odvijanju spavanja i budnosti. Nad-priroda je uravnotežena u onim vidovnjacima koji uvijek imaju priliku vratiti se običnom ljudskom životu po svojoj volji. Ako čovjek nakon buđenja nije u stanju uravnotežiti ono što je doživio u pod-prirodi, tada dolazi do bolesti koja se izražava u fizičkom i eterskom tijelu. Ako čovjek nije u stanju, ono što može iskusiti gledanjem u carstvu duha unijeti u potpuno budno stanje, u prirodni tijek svog zemaljskog života, tada dolazi do duševnih ili duhovnih bolesti, a time i do drugog pola.

Sada uzmimo fizičku bolest. Što se događa kada dođe do procesa ozdravljenja? Čovjek je vođen od iskustva pod-prirode do iskustva prirode, od Oca do Krista, jer Krist je duhovni život u prirodi. Od Oca do Krista, to je u biti ono što liječnik radi. U biti, posao liječnika je razaznati kako se pod-priroda pogođenog čovjeka vraća Kristu nakon što je Otac, ako se poslužimo metaforom, prepustio vlast Kristu Sinu. To je rečeno modernim govorom ono što bi izrazila misterijska mudrost. Čovjek bi rekao: posvećenik, nakon što ima istinsku Kristovu svijest ovdje na Zemlji, vođen je s jedne strane k Ocu, a s druge k Duhu. I polazeći od Oca, nakon spoznaje puta od Oca do Krista, svi procesi iscjeljenja nalaze se na tom putu.

I ovdje počinje moderna misterija, dragi prijatelji, misterija koja je veliki svjetski test prave farmaceutike. I to moram istaknuti na kraju tečaja o pastoralnoj medicini, kako bi iz njega poteklo ono što ljekovito zahvaća liječnika. Pretpostavimo da liječnik postupno uči, kao što je naznačeno u ovom tečaju, te individualne procese iscjeljivanja upoznavajući se s oštećenim organima, s onim što radi vani u carstvu prirode djeluje prema

organima obdarenim duhom, kako bismo u tijelo unijeli duh kao iscjelitelja. Uči kako to učiniti u ovom slučaju, kako to učiniti u onom slučaju. Sve je to spojeno u sveukupno znanje. Ali napredovanje u stvarnom znanju razlikuje se od današnjeg napredovanja u znanju. Ako danas uzmete patološku anatomiju ili teoriju medicine i temeljito je proučite, na kraju ste dalje nego što ste bili na početku jer imate cijelu stvar u sebi - ako je imate u sebi - ali sa svakim poglavljem niste napredovali u svom cjelokupnom stavu. Ali to je bit totalnog znanja, da se napreduje svojim totalnim stavom.

Ako u ovom smislu prihvatite medicinu, kao što se misli ovdje na tečaju pastoralne medicine, napredovat ćete korak po korak. I ono što na kraju dobijete kao rezultat, dragi prijatelji, ništa je manje nego reći: sada kada imam sve svoje medicinsko znanje iza sebe, mogu vidjeti sve što se događalo tijekom misterija na Golgoti do trenutka kada je Krist prošao kroz vrata smrti na Golgoti. Oni razumiju Kristov put od Oca do smrti na Golgoti. To je tajna. Isprva ne mislite da je jedno s drugim povezano, ali jest. Toliko je povezano da gledajući u proces ozdravljenja stvarno razumiješ što se dogodilo u kozmosu, da je Otac poslao Sina da prođe kroz smrt na Golgoti; i u onome što se dogodilo na Golgoti, dragi prijatelji, ne vidite smrt, nego djelovanje svega što se dogodilo u smrti, koja nije smrt, nego je nadvladavanje smrti, što je ozdravljenje cijelog ljudskog bića. To je put liječnika od Oca do Sina, sve dok ne umre na Golgoti. Sva pojedinačna znanja o iscjeljivanju uvijek vode malo dalje, kako bismo konačno razumjeli.

Pastoralna medicina nije samo ono što svećenik i liječnik trebaju prakticirati zajedno, nije samo to, nego je pastoralna medicina ono što treba spojiti kako bi liječnik doista mogao prozreti jedan dio misterija na Golgoti. To je vrhunac, kulminacija medicine, da se razumije sve ljudske bolesti, da se otajstvo Golgote do smrti može vidjeti kao veliki proces ozdravljenja. Patologija čovječanstva u razvoju, terapija: smrt na križu - ta će se veza vidjeti u kontekstu prave medicine.

Svećenik mora pratiti sve što čovjek doživljava kada napušta tijelo i ulazi u drugi svijet, a to je svijet duha. Na taj način svećenik sve više upoznaje ono što je vezano uz čovjekov odnos s duhom, sa Spiritus Sanctus, sa Duhom Svetim. A njegov način je preuzeti posredništvo između Duha i Sina, Krista, da tu izgradi teologiju, da nađe put od Krista do Duha, od Duha do Krista. Opet, na tom putu, koji treba voditi ljude od Duha do Krista, od Krista do Duha, može se steći suma znanja, životnog sadržaja. I taj put mora kulminirati činjenicom, da pojedini stupnjevi teologije daju razumjeti kakav je bio Kristov put za čovječanstvo nakon prolaska kroz smrt na Golgoti, što je bio veliki proces ozdravljenja. Dakle, sada se postavlja pitanje: koju sposobnost ovaj proces iscjeljenja stvara u ljudima kako bi mogli prijeći u duhovni svijet? - Na taj način sve što bi trebalo biti

teologija kulminira u shvaćanju onoga što se događa s Kristovom osobnošću nakon što je prošla kroz smrt na Golgoti.

Kristov put na Golgotu: vrhunac liječnikova puta. Kristov put od Golgote dalje: vrhunac svećeničkog puta.

Opet, mnogim teolozima modernog doba izgleda da te stvari uopće ne pripadaju zajedno. Jer danas ima teologa koji ne žele znati baš ništa o uskrslom duhu i Kristu koji nastavlja djelovati. Ali ako govorimo u smislu obnove misterija, onda dolazi događaj na Golgoti, misterij na Golgoti, i onda možemo reći staru formulu koju je posvećenik imao za svoj inicijacijski put, a koja je bila: vođen sam kroz elemente, a zatim do viših i nižih bogova - za modernog posvećenika ova formula mora glasiti: bio sam vođen onim što rastvara elemente u njihovim procesima - elementi su sada kemijski elementi, njih osamdeset, oni se rastvaraju u procese - i dalje sam vođen silaskom do Oca i gore do Duha, i uočavam Kristov učinak na oba puta.

A ako, dragi prijatelji, sa sobom želite ponijeti sažetak ovog tečaja pastoralne medicine za vaše ezoterično produblјivanje, tada sa sobom ponesite riječi koje glase:

Slijedit ću stazu,
 Koja rješava elemente u procesima
 I vodi me dolje k Ocu
 Koji šalje bolest da uravnoteži karmu
 I vodi me gore do Duha
 Koji dušu u zabludi vodi do slobode
 Krist vodi dolje i gore
 Skladno rađanje duhovnog čovjeka u zemaljskom čovjeku.

Ich werde gehen den Weg,
 Der die Elemente in Geschehen löst
 Und mich führt nach unten zum Vater
 Der die Krankheit schickt zum Ausgleich des Karma
 Und mich führt nach oben zum Geiste
 Der die Seele in Irrtum zum Erwerb der Freiheit leitet
 Christus führt nach unten und nach oben
 Harmonisch Geistesmensch in Erdenmenschen zeugend.

Ako postanete potpuno uronjeni u ono što leži u ovoj skici meditacije, ponijet ćete sa sobom, sa živim duhom, ono što sam želio dati na ovom tečaju pastoralne medicine.

18. IX 24
 Ich werde gehen den Weg,
 Der die Elemente in Geschichten löst
 Und mich führt nach unten zum Vater
 Der die Krankheit rückt zum Ausgleich des Karma
 Und mich führt nach oben zum Geiste
 Die die Seele in Jenseits zum Erwerb der Freiheit führt
 Christus führt nach unten und nach oben
 Harmonisch beidem in Erdennurturen

GOVOR

Dornach, 18. rujna 1924.

Moji dragi prijatelji! Sudjelovanjem na ovom tečaju zajedno s teozima, bilo je moguće razviti ono što bi trebalo skladno odjeknuti u današnjoj ljudskoj svijesti među teozima i liječnicima. Postoji određena dosljednost, dragi prijatelji, kada se u potpunosti obradi stav ovog tečaja u svijesti, dragi prijatelji, posljedica je da kad rade zajedno u svrhu spasenja, liječnik i svećenik moraju biti usklađeni. Ni u kojem slučaju ne smije postojati odnos koji liječnika podređuje svećeniku, i ne koordinira potpuno s njim. Liječnik mora sve više razvijati tu svijest. I to spada u ono što se mora shvatiti kao aspiraciju nove medicinske ezoterije. Tek kada liječnik zna da je u potpunosti ravnopravan sa svećenikom, moći će se odnositi prema duhovnom svijetu kako treba. Stoga, ono što bi trebalo slijediti za vas, dragi prijatelji, je da duševno stavite sliku pred sebe: žrtveni kalež za svećenika, Merkurov štap za liječnika. A u posjedu Merkurova štapa ezoterni liječnik mora ponovno naučiti osjećati sebe. To je nešto, što uz svećenika, mora znati. Jer samo ako se to do kraja zna, može se u liječnikovoj duši javiti onaj plemeniti entuzijazam, koji je potreban ako liječnik zaista želi biti liječnik praktičar, iscjelitelj u svijetu. Da, dragi prijatelji, samo to vam daje priliku da radite prema onom položaju kojeg trebate postići unutar antropozofskog pokreta - sada se uglavnom obraćam praktičnim liječnicima. To bi trebala postati vaša svijest. S ove točke gledišta svijesti, trebali biste raditi na tome da postignete ono što može biti samo sugestija od strane sekcije, medicinske sekcije, trebali biste raditi na onome što može postići prava medicinska profesija koja djeluje iz antropozofije, kao što rad kod svećenstva proizlazi iz antropozofije. Ali morate biti svjesni, pogotovo kada gledate stvar koordinacije, da je danas mnogo teže biti antropozofski liječnik nego biti antropozofski svećenik. Jer razmislite samo o tome, antropozofski svećenik se pojavljuje pred svijetom, ne ostajući ni na koji način ovisan o bilo kakvim vanjskim svećeničkim silama. Liječnik koji želi biti liječnik mora biti priznat, mora imati završen studij priznat od strane svijeta. Otpočetak, dakle, nije u stanju izaći pred svijet u zajednici liječnika kao što to čine naši svećenici u zajednici svećenika. Ipak, ovo je zajedništvo moguće. Ovo zajedništvo mora biti u srcima onih koji iskreno žele slijediti iscjeliteljsku praksu Goetheanuma. U osnovi mora biti puno više unutarnje nego kohezija u svećeništvu. Uz vrlo specifičnu svijest, one koji žele raditi kao liječnici u smislu antropozofije mora, povezati s izvorom djelotvornosti ovdje u Goetheanumu. Težnja za takvim izvorom djelotvornosti, to je težnja i želja onoga što smo gđa dr. Wegman i ja zajedno napravili. A smisao onoga što iscjelitelji nose sa sobom iz medicinskog tečaja medicinske sekcije u Goetheanumu, zapravo može ležati u povezivanju s onim što bi

ovdje trebalo biti izvorište, samo u svijesti o zajedničkoj pripadnosti: stvarni osjećaj zajedništva s onim što bi trebalo proizaći iz naznačenog središta. I tako, na kraju, mogu vam reći, dragi prijatelji: tražite put koji u tom smislu predstavlja jedinstvo liječnika. Pronađite put do ove unije, naći ćete je. Naša briga u Goetheanumu bit će da je pronađete.

Učinjen je prvi korak kada smo gđa dr. Wegman i ja dobili priliku pokrenuti ezoterični impuls stvaranjem ezoterne jezgre koja se može proširiti, koja se, kao što je rečeno, svakako može proširiti, ali koja se iz dobrih razloga u početku sastoji samo od određenog broja liječnika opće prakse koji su sa svoje strane prisegli u ono što je potrebno za ezoterni-medicinski rad. Ovu jezgru čine liječnici opće medicine: dr. Walter, dr. Bockholt, dr. Zeylmans, dr. Glas, dr. Schickler, dr. Knauer, dr. Kolisko. Dvije druge ličnosti još se razmatraju, sada nisu tu. - Međutim, budući da se spajanje treba dogoditi stvarno, a ne samo putem imenovanja, to se spajanje moglo dogoditi samo unutar ovih sedam osobnosti, koje će se sa svojim aktivnostima staviti u službu medicinskih ideja koje izviru odavde za budućnost, i koje s njima daju uvod u tu ezoterno-medicinsku struju koja će postupno proizaći iz Goetheanuma.

Dragi prijatelji, ezoterične mjere temelje se na nekim osnovama. Nitko se ne treba osjećati izostavljenim jer se krug može proširiti i svi koji su u medicinskom odjelu smatraju se na putu u taj krug ukoliko su liječnici koji rade. Međutim, uprava medicinske sekcije, koja je sada ujedno i uprava ove liječničke grupe, mora zadržati pravo da za pojedine članove sekcije odredi trenutak kada se preko njih može dogoditi proširenje ove grupe. Ovaj je krug u početku nastao u potpunom dogovoru između gđe dr. Wegman i mene i uključuje ove osobe: dr. Walter, dr. Bockholt, dr. Glas, dr. Zeylmans, dr. Schickler, dr. Knauer, dr. Kolisko.

Nadajmo se da će se stvari razvijati tako da se taj krug može sve više širiti. Jer će vodstvo ovog kruga dovesti do ostvarenja onih nakana koje su vezane uz sve što se ovdje događa na medicinskom polju, a koje prožimaju nadasve ono što sam vam, dragi prijatelji, želio prenijeti na ovom tečaju o pastoralnoj medicini. Tako je oblikovan, da je više za liječnika nego za svećenika, iako je svećenstvo isprva dalo vanjski poticaj. Ali ovaj oblik je nastao jer je medicinska profesija, koja djeluje iz antropozofije, prvo morala stvoriti načine koji mogu dovesti do jedinstva što je teško, dok je unutar svećenstva bilo relativno lako. Unutar svećenstva, pojedinačnim je osobnostima lakše zadržati slabije. To bi bilo nemoguće unutar liječničke profesije, jer u puno višem smislu nego što je slučaj kod svećenika, liječnik ovisi o vlastitoj osobnosti. Svećenika drži kult. Kult ga stavlja pred svijet. A on je ono što u osnovi jest, jer duh koji je u kultu djeluje kroz njegovu osobnost. Liječnik mora imati odnos s ljudima. Mora biti u stanju, iz vlastite osobnosti uči u sve ljudsko. Mora u sebi osjetiti veliku moć da djelo

bogova prenese u svijet - jer djelo bogova nalazi izraz u ljudskom zdravlju. Mora se potpuno posvetiti svojoj misiji. Cijela njegova služba kao liječnika, njegova služba kao iscjelitelja, u svakom je pojedinačnom slučaju modificirani, individualni kult. I, dragi prijatelji, znati u najvišem smislu da je liječnička služba, božja služba, to će pružiti osnovu, temelj koji će vam omogućiti da pronađete način da doista s pravim stavom donesete u svijet ono čemu se teži ovdje u Goetheanumu.

Neka ono što sam želio reći na ovom tečaju pastoralne medicine uđe u vaša srca. Neka bude dobro prihvaćeno da oni koji su bili u mogućnosti biti ovdje povezani, isprva kao članovi ezoterne jezgre, mogu nastaviti raditi u tom smjeru. Tada će ono što sam želio postaviti u vaša srca, ovim tečajem pastoralne medicine, imati učinak u svijetu, kroz vaša srca, kroz vaš um, kroz vaš duh u djelima.

Eto što se najbolje može učiniti iz Goetheanuma: pronaći ljude vani u svijetu na različitim područjima djelatnosti i čije su namjere odjek onoga što se ovdje govori iz Goetheanuma. Ako to učinite na svom području, dati će zajedništvo, goetheanski duh, povezati vaša srca i duše i vidjet ćemo kako plodovi ljudskog spasenja neprestano rastu, ako uvijek iznova budete pronalazili put do Goetheanuma. Jer sve ono što se ovdje radi uvijek je fragment, uvijek samo dio, uvijek početno poglavlje. Što se više možemo nadati da će to potaknuti pojedinca da prima sve više i više toga, to će više postići svoj cilj. To je ono što vas molim da ponesete sa sobom i ono što želim reći. I time bih želio završiti ovaj tečaj pastoralne medicine i srdačno vas sve pozdraviti.